

Crna Gora
VLADA CRNE GORE
Broj: 06-905/5
Podgorica, 10. maj 2013. godine

Crna Gora - Vlada Crne Gore
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO
I TELEKOMUNIKACIJE
PODGORICA

Primitivo: 04.06.2013			
Org. post.	Broj	Prilog	Vrijednost
	052-01-1203/5		13

PREDSJEDNIKU SKUPŠTINE CRNE GORE

PODGORICA

Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. aprila 2013. godine, utvrdila je **PREDLOG ZAKONA O ELEKTRONSKIM KOMUNIKACIJAMA**, koji Vam u prilogu dostavljamo radi stavljanja u proceduru Skupštine Crne Gore.

Za predstavnike Vlade koji će učestvovati u radu Skupštine i njenih radnih tijela, prilikom razmatranja Predloga ovog zakona, određeni su dr VUJICA LAZOVIĆ, potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije i RATKA STRUGAR, pomoćnik ministra.

PREDSJEDNIK
Milo Đukanović, s.r.

ZAKON

O ELEKTRONSKIM KOMUNIKACIJAMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

(1) Ovim zakonom uređuje se način upravljanja i korišćenja elektronskih komunikacionih mreža, uslovi i način obavljanja djelatnosti u oblasti elektronskih komunikacija, kao i druga pitanja od značaja za elektronske komunikacije.

(2) Djelatnost elektronskih komunikacija, u smislu ovog zakona, obuhvata izgradnju i/ili korišćenje i/ili održavanje i davanje na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža i/ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i pružanje elektronskih komunikacionih usluga.

Javni interes

Član 2

Djelatnost elektronskih komunikacija i upravljanje i korišćenje ograničenih resursa su djelatnosti od javnog interesa.

Načela u oblasti elektronskih komunikacija

Član 3

Djelatnost elektronskih komunikacija i upravljanje i korišćenje ograničenih resursa zasniva se na:

- 1) objektivnosti, transparentnosti, nediskriminatornosti i proporcionalnosti;
- 2) obezbjeđivanju uslova za ravnomjeran razvoj tržišta elektronskih komunikacija na teritoriji Crne Gore;
- 3) obezbjeđivanju predvidivosti poslovnog ambijenta i ravnopravnih uslova za poslovanje operatora;
- 4) usklađivanju obavljanja djelatnosti elektronskih komunikacija sa crnogorskim i međunarodnim standardima;
- 5) obezbjeđivanju dostupnosti usluga univerzalnog servisa svim građanima na teritoriji Crne Gore, uz zadovoljenje potreba posebnih društvenih grupa, uključujući lica smanjene pokretljivosti, lica sa invaliditetom, starije i socijalno ugrožene korisnike;
- 6) obezbjeđivanju interkonekcije elektronskih komunikacionih mreža i usluga, pod ravnopravnim i uzajamno prihvatljivim uslovima;
- 7) zaštite i podsticanja konkurentnosti na tržištu elektronskih komunikacija, radi ostvarivanja pogodnosti za korisnike;
- 8) podsticanju efikasnog upravljanja i korišćenja ograničenih resursa;
- 9) obezbjeđivanju pogodnosti za korisnike, uključujući lica smanjene pokretljivosti, lica sa invaliditetom, starije i socijalno ugrožene korisnike, u pogledu izbora, cijene, uslova pristupa i korišćenja, kao i kvaliteta elektronskih komunikacionih usluga;
- 10) obezbjeđivanju zaštite korisnika u odnosima sa operatorima, omogućavanjem jednostavnog i efikasnog postupka u rješavanju sporova;
- 11) podsticanju investicija i inovacija i razvoja nove i unaprijeđene infrastukture;

- 12) kontinuiranom obezbjeđivanju unapređenja kvaliteta usluga u oblasti elektronskih komunikacija;
- 13) obezbjeđivanju zaštite ličnih podataka i privatnosti;
- 14) obezbjeđivanju mogućnosti krajnjim korisnicima da prilikom korišćenja javnih komunikacionih mreža i usluga slobodno pristupaju i distribuiraju informacije ili koriste aplikacije i usluge po svom izboru;
- 15) obezbjeđivanju integriteta i sigurnosti javnih elektronskih komunikacionih mreža;
- 16) obezbjeđivanju sistema nedvosmislenog i pouzdanog obavještanja korisnika o cijenama i uslovima korišćenja javnih elektronskih komunikacionih usluga i
- 17) zaštite interesa korisnika.

Značenje izraza

Član 4

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **adresa** je niz ili kombinacija decimalnih brojeva, znakova i dodatnih informacija za određivanje posebne terminalne tačke konekcije na javnu elektronsku komunikacionu mrežu;
- 2) **aplikativni programski interfejs** je softverski interfejs između aplikacija pružalaca medijskih sadržaja i uređaja za prijem tih sadržaja;
- 3) **broj** je niz decimalnih brojeva koji se upotrebljava za određivanje odredišta veze u elektronskim komunikacionim mrežama;
- 4) **brojevi hitnih službi** su jedinstveni evropski telefonski broj za poziv u hitnim slučajevima »112« i drugi brojevi koji su, za potrebe hitnih službi, određeni planom numeracije;
- 5) **elektronska pošta** je svaka tekstualna, govorna, zvučna ili slikovna poruka poslata preko javne elektronske komunikacione mreže koja se može sačuvati u toj mreži dok je primalac ne preuzme ili koja je sačuvana u terminalnoj opremi primaoca;
- 6) **elektronski programski vodič** je usluga dodata digitalnom prenosu medijskih sadržaja, koja korisniku omogućava jednostavno pretraživanje ponuđenih medijskih sadržaja i usluga;
- 7) **geografski broj** je broj iz plana numeracije čiji dio brojeva ima geografsko značenje, koje se koristi za usmjeravanje poziva na fizičko mjesto terminalne tačke mreže;
- 8) **hitne službe** su služba hitne medicinske pomoći, služba zaštite i spašavanja, policija, Operativno komunikacioni centar, kao i druge službe za pozive u hitnim slučajevima;
- 9) **interfejs** je fizička ili logička veza između dva ili više uređaja, dva ili više djelova istog uređaja, ili kanala koji se koriste za prenos signala, definisana funkcionalnim karakteristikama, karakteristikama signala ili drugim odgovarajućim karakteristikama;
- 10) **interkonekcija** je pristup ostvaren između javnih elektronskih komunikacionih mreža, kojim se uspostavlja fizičko i logičko povezivanje javnih komunikacionih mreža jednog ili više različitih operatora, radi omogućavanja korisnicima usluga jednog operatora međusobne komunikacije ili komunikacije sa korisnicima usluga drugih operatora, odnosno pristup uslugama koje pružaju drugi operatori ili treća lica koja imaju pristup mreži;
- 11) **interoperabilnost** je svojstvo dva ili više sistema ili njihovih djelova da razmjenjuju i koriste podatke koji su razmijenjeni;
- 12) **izbor operatora** je usluga koja korisniku omogućava ostvarivanje određenih vrsta poziva u okviru javno dostupnih telefonskih usluga, izborom operatora koji posreduje

u ostvarivanju tih poziva, pri čemu izbor operatora može biti unaprijed programiran, ili ostvaren biranjem prefiksa za izbor operatora, odnosno primjenom drugog odgovarajućeg tehničkog postupka;

- 13) **javna telefonska govornica** je javno dostupni telefon, čije korišćenje se plaća novcem, kreditnim/debitnim karticama ili unaprijed plaćenim karticama, uključujući i kartice za upotrebu s pozivnim kodovima;
- 14) **javno dostupna telefonska usluga** je usluga koja je dostupna javnosti za direktno ili indirektno slanje i prijem nacionalnih i međunarodnih poziva preko jednog ili više brojeva iz plana numeracije ili međunarodnog plana numeracije;
- 15) **komunikacija** je razmjena ili prenos informacija između određenog broja lica putem javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, osim informacija koje se prenose javnosti elektronskom komunikacionom mrežom u okviru distribucije medijskih sadržaja, osim informacija koje se mogu povezati sa konkretnim pretplatnikom, ili korisnikom koji prima te informacije;
- 16) **krajnji korisnik** je korisnik koji ne obavlja djelatnost elektronskih komunikacija;
- 17) **lokalna petlja** je fizičko kolo (vod) koje povezuje terminalnu tačku mreže sa glavnim razdjelnikom ili ekvivalentnim sredstvom u javnoj fiksnoj elektronskoj komunikacionoj mreži;
- 18) **medijski sadržaji** su radijski i televizijski programi, odnosno audio-vizuelni medijski sadržaji, kao i sa njima povezane interaktivne usluge, koji se distribuiraju i emituju, odnosno pružaju korisnicima putem elektronskih komunikacionih mreža, na osnovu programske šeme ili na zahtjev korisnika;
- 19) **negeografski broj** je broj iz plana numeracije koji nije geografski, a obuhvata, između ostalog, brojeve u mobilnoj mreži, brojeve usluga besplatnog poziva i brojeve usluga sa dodatom vrijednošću;
- 20) **neuspjeli poziv** je komunikacija u kojoj je poziv uspješno uspostavljen, ali bez javljanja pozvane strane ili je komunikaciju prekinula služba upravljanja mrežom;
- 21) **ograničeni resursi** su radio frekvencijski spektar, brojevi, adrese i pozicije u geostacionarnoj orbiti;
- 22) **podaci o lokaciji** su podaci obrađeni u elektronskoj komunikacionoj mreži ili putem elektronske komunikacione usluge, koji ukazuju na geografski položaj terminalne opreme korisnika javne elektronske komunikacione usluge;
- 23) **podaci o saobraćaju** su podaci koji se obrađuju radi pružanja elektronskih komunikacionih usluga ili u svrhu obračuna i naplate pružene usluge;
- 24) **potrošač** je fizičko lice koje koristi ili zahtijeva javnu elektronsku komunikacionu uslugu u svrhe koje nijesu namijenjene njegovoj poslovnoj djelatnosti;
- 25) **povezane usluge** su usluge povezane sa elektronskom komunikacionom mrežom ili elektronskom komunikacionom uslugom, koje omogućavaju ili podržavaju pružanje usluga putem te mreže ili usluge, ili se mogu iskoristiti u te svrhe, uključujući, između ostalog, sisteme za prevođenje brojeva ili sisteme sa istovjetnom funkcionalnošću, sisteme uslovnog pristupa i elektronske programske vodiče, kao i druge usluge, kao što su usluge zasnovane na podacima o identitetu, lokaciji i dostupnosti korisnika;
- 26) **povreda ličnih podataka** je svako narušavanje zaštite ličnih podataka koje može dovesti do gubitka, uništenja, izmjene, nedopuštenog pristupa, objavljivanja ili zloupotrebe ličnih podataka prilikom pružanja javno dostupnih usluga elektronskih komunikacija.

- 27) **poziv** je veza koja se uspostavlja uz pomoć javne elektronske komunikacione usluge koja omogućava govornu komunikaciju u realnom vremenu;
- 28) **predizbor operatora** je usluga koja korisnicima omogućava da, unaprijed programiranim izborom operatora koji posreduje u uspostavljanju veze, ostvaruju odabrane vrste veza u javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži, bez biranja prefiksa za izbor operatora ili primjene drugog postupka za to preusmjeravanje;
- 29) **prenosivost broja** je mogućnost pretplatnika javnih elektronskih komunikacionih usluga, da na zahtjev zadrži pretplatnički broj nezavisno od promjene operatora;
- 30) **pretplatnik** je fizičko ili pravno lice koje je sa operatorom zaključilo ugovor o pružanju javnih elektronskih komunikacionih usluga;
- 31) **pristup** je davanje na korišćenje opreme, infrastrukture i/ili usluga drugim operatorima, pod određenim uslovima, radi pružanja elektronskih komunikacionih usluga, uključujući usluge putem kojih se pružaju usluge informacionog društva ili distribucija medijskih sadržaja do krajnjih korisnika, koja obuhvata i pristup elementima elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, a može obuhvatati priključenje opreme putem fiksnih ili bežičnih veza, naročito pristup lokalnoj petlji, kao i opremi i uslugama neophodnim za pružanje usluga preko lokalne petlje, pristup fizičkoj infrastrukturi (uključujući zgrade, kablovsku kanalizaciju i antenske stubove), pristup odgovarajućim softverskim sistemima (uključujući sisteme za operativnu podršku), pristup informacionim sistemima i bazama podataka za naručivanje, pružanje, održavanje, obračun i naplatu usluga, pristup sistemima za prevođenje brojeva ili sistemima sa istovjetnom funkcionalnošću, pristup fiksnim i mobilnim mrežama (posebno za potrebe *roaming-a*), pristup sistemima uslovnog pristupa, kao i pristup uslugama virtuelnih mreža;
- 32) **radio-frekvencija** je osnovni fizički parametar elektromagnetnih talasa ili radio talasa koji se slobodno prostiru kroz prostor i čije se vrijednosti konvencionalno nalaze u opsegu od 9 kHz do 3000 GHz;
- 33) **radio-frekvencijski opseg** je dio radio-frekvencijskog spektra koji se nalazi između dvije određene granične radio-frekvencije;
- 34) **radio-frekvencijski spektar** je dio elektromagnetnog spektra koja obuhvata radio-frekvencije čije se vrijednosti konvencionalno nalaze u opsegu od 9 kHz do 3000 GHz;
- 35) **radiokomunikacije** su prenos telekomunikacionih signala elektromagnetnim talasima iz radio-frekvencijskog spektra koji se slobodno prostiru kroz otvoreni prostor;
- 36) **radiokomunikaciona služba** je služba koja vrši prenos, predaju i/ili prijem radio-talasa za određene potrebe telekomunikacija;
- 37) **radio-stanica** je jedan ili više predajnika ili prijemnika, ili kombinacija jednog ili više predajnika ili prijemnika, sa jednom ili više antena i drugih uređaja, koji su postavljeni na određenoj lokaciji, a potrebni su za pružanje radio-komunikacionih servisa, sa izuzetkom prijemnika za direktni prijem radio-difuznih signala;
- 38) **sistem uslovnog pristupa** je tehnička mjera ili rješenje kojim se omogućava pristup u razumljivom obliku zaštićenim medijskim sadržajima i uslugama, uz uslov plaćanja pretplate, ili drugi oblik prethodnog pojedinačnog odobrenja;

- 39) **uslovni pristup** je svaka tehnička mjera i/ili postupak koji omogućava pristup zaštićenoj usluzi u razumljivom obliku, pod uslovom prethodnog odobrenja pružaoca te usluge;
- 40) **uređaj za uslovni pristup** je svaka oprema ili softver koji je namijenjen ili prilagođen za omogućavanje pristupa zaštićenoj usluzi u razumljivom obliku;
- 41) **nedozvoljeni uređaj** je svaka oprema ili softver koji je namijenjen ili prilagođen za omogućavanje pristupa u razumljivom obliku zaštićenoj usluzi bez prethodnog odobrenja pružaoca usluge;
- 42) **interferencija** je prisustvo neželjenih signala na ulazu u prijemnik određenog telekomunikacionog sistema kao posljedica emisije, zračenja, indukcije ili njihovih kombinacija iz drugih izvora, koje se manifestuje degradacijom kvaliteta prenosa signala;
- 43) **štetna interferencija** je interferencija koja ugrožava rad radionavigacione službe ili drugih sigurnosnih službi, ili na drugi način ozbiljno umanjuje kvalitet, ometa ili izaziva učestale prekide u radu radiokomunikacione službe koja radi u skladu sa propisima;
- 44) **terminalna oprema** je uređaj, odnosno dio uređaja koji se, u cjelini ili pretežno, koristi za pružanje elektronskih komunikacionih usluga, a priključuje se, direktno ili indirektno, na odgovarajuću terminalnu tačku mreže;
- 45) **terminalna tačka mreže** je fizička tačka mreže u kojoj pretplatnik ostvaruje pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži;
- 46) **usluga sa dodatnom vrijednošću** je usluga koja se pruža putem javnih elektronskih komunikacionih mreža i usluga uz upotrebu posebnih brojeva ili posebnih kodova iz plana numeracije ili plana adresiranja, u svrhu ostvarivanja pristupa unaprijed određenim dodatnim sadržajima ili sa njima povezanim uslugama, izvan opsega javnih komunikacija;
- 47) **usluga televizije širokog ekrana** je usluga koju, u cjelini ili pretežno, čine programi proizvedeni ili montirani u svrhu prikazivanja na proširenom televizijskom ekranu, pri čemu je format 16:9 referentni format za televiziju širokog ekrana.
- 48) **zaštićena usluga** je medijska usluga televizije i radija i druga audiovizuelna medijska usluga, kao i usluga informacionog društva koja se pruža uz naknadu i na osnovu uslovnog pristupa ili pružanje uslovnog pristupa prethodno navedenim uslugama, kao posebne usluge.
- 49) **usluga informacionog društva** je svaka usluga informacionog društva koja se uobičajeno pruža uz naknadu, na daljinu, elektronskim putem i na zahtjev primaoca usluge.

II. NADLEŽNOSTI U OBLASTI ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA I ORGANIZACIJA NEZAVISNOG REGULATORNOG ORGANA

1. Nadležnosti Vlade Crne Gore

Član 5

Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) u oblasti elektronskih komunikacija:

- 1) utvrđuje politiku razvoja elektronskih komunikacija, kao i smjernice za sprovođenje politike razvoja elektronskih komunikacija u Crnoj Gori;
- 2) donosi plan namjene radio-frekvencijskog spektra;

- 3) daje mišljenje Skupštini Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) na plan rada sa finansijskim planom i na finansijski izvještaj Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: Agencija);
- 4) određuje minimalni skup usluga koje obuhvata Univerzalni servis;
- 5) određuje uslove korišćenja elektronskih komunikacionih mreža u slučajevima vanrednih situacija;
- 6) daje saglasnost na statut Agencije i
- 7) obavlja i druge poslove, utvrđene ovim zakonom.

Strategija

Član 6

- (1) Politika razvoja elektronskih komunikacija utvrđuje se strategijom razvoja elektronskih komunikacija, koju donosi Vlada na period od pet godina.
- (2) Strategijom iz stava 1 ovog člana određuju se dugoročni razvojni ciljevi i smjernice za razvoj elektronskih komunikacija i zadovoljavanje interesa potrošača, uz uvažavanje tehnoloških i ekonomskih kriterijuma, u skladu sa principima zaštite životne sredine, mjere za podsticanje zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione mreže, infrastrukture i povezane opreme, a radi povećanja efikasnosti i podsticanja konkurencije na tržištu elektronskih komunikacija.
- (3) Radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih strategijom razvoja elektronskih komunikacija organ državne uprave nadležan za poslove elektronskih komunikacija (u daljem tekstu: Ministarstvo) utvrđuje godišnje programe i/ili akcione planove za njeno sprovođenje.
- (4) Nakon isteka perioda za koji je program i/ili akcioni plan donijet Ministarstvo o realizaciji izvještava Vladu.

2. Nadležnosti Ministarstva

Član 7

Ministarstvo:

- 1) prati sprovođenje utvrđene politike razvoja elektronskih komunikacija;
- 2) koordinira aktivnosti kojima se podstiče razvoj elektronskih komunikacija;
- 3) koordinira rad sa nadležnim organima državne uprave i Agencijom u vezi sa korišćenjem radio-frekvencija i elektronskih komunikacionih mreža od značaja za odbranu i bezbjednost;
- 4) koordinira i sprovodi odluke Vlade o uslovima korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i usluga u vanrednim situacijama;
- 5) predstavlja Crnu Goru u evropskim i međunarodnim organizacijama i institucijama u oblasti elektronskih komunikacija;
- 6) učestvuje u radu upravnih i radnih tijela međunarodnih organizacija i institucija;
- 7) obavlja i druge poslove utvrđene ovim zakonom.

3. Nezavisni regulatorni organ

Član 8

- (1) Agencija je nezavisni regulatorni organ koji, u vršenju javnih ovlašćenja u oblasti elektronskih komunikacija, obavlja regulatorne i druge poslove utvrđene zakonom.
- (2) Agencija u obavljanju regulatornih i drugih poslova iz stava 1 ovog člana ne smije primati ni tražiti uputstva od državnih i drugih organa i organizacija ili drugih lica.

Pravni položaj Agencije

Član 9

- (1) Agencija ima svojstvo pravnog lica.
- (2) Skupština ima prava i obaveze osnivača Agencije.
- (3) Agencija posluje pod nazivom Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.
- (4) Sjedište Agencije je u Podgorici.

- (5) Agencija se upisuje u Centralni registar privrednih subjekata.
- (6) Rad Agencije je javan.

Statut Agencije

Član 10

- (1) Agencija ima statut kojim se naročito uređuju: način obavljanja djelatnosti od javnog interesa, u skladu sa zakonom, nadležnosti i djelokrug poslova organa i stručnih službi Agencije, način donošenja opštih i drugih akata, prava i dužnosti Savjeta Agencije (u daljem tekstu: Savjet), prava i dužnosti izvršnog direktora Agencije (u daljem tekstu: izvršni direktor), unutrašnja organizacija i druga pitanja od značaja za rad Agencije u skladu sa zakonom.
- (2) Statut donosi Savjet.
- (3) Na statut Agencije saglasnost daje Vlada.
- (4) Statut se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Nadležnosti Agencije

Član 11

Agencija, u oblasti elektronskih komunikacija:

- 1) donosi propise na osnovu ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom;
- 2) donosi plan adresiranja i plan numeracije i kontroliše njihovu primjenu;
- 3) priprema predlog plana namjene radio-frekvencijskog spektra i kontroliše njegovu primjenu;
- 4) donosi planove raspodjele radio-frekvencija i kontroliše njihovu primjenu;
- 5) priprema stručne osnove za izradu propisa koje donose Vlada i Ministarstvo, na osnovu ovog zakona;
- 6) vrši kontrolu i monitoring radio-frekvencijskog spektra;
- 7) preduzima mjere radi obezbjeđenja racionalnog upravljanja ograničenim resursima;
- 8) vrši koordinaciju korišćenja radio-frekvencija sa organima i/ili organizacijama drugih država;
- 9) podstiče racionalno korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture, u skladu sa ovim zakonom;
- 10) sprovodi postupke dodjele ograničenih resursa na nediskriminatornim osnovama;
- 11) izdaje odobrenja za korišćenje ograničenih resursa;
- 12) vodi i održava registre i baze podataka u skladu sa ovim zakonom;
- 13) utvrđuje visinu naknada koje Agenciji plaćaju fizička i pravna lica na način utvrđen ovim zakonom;
- 14) rješava po žalbama korisnika, razmatra inicijative i utvrđuje postupak zaštite interesa i prava korisnika;
- 15) rješava sporove na tržištu elektronskih komunikacija;
- 16) prati razvoj Univerzalnog servisa, upravlja prikupljanjem naknada za finansiranje Univerzalnog servisa i određuje operatora Univerzalnog servisa;
- 17) redovno objavljuje podatke o pokazateljima razvoja tržišta u skladu sa ovim zakonom;
- 18) sprovodi analizu relevantnih tržišta, utvrđuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima regulatorne mjere za sprječavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora;
- 19) vrši stručni nadzor nad radom operatora, u skladu sa zakonom, tehničkim propisima i standardima, koji se primjenjuju u Crnoj Gori;
- 20) vrši stručni nadzor nad izvršavanjem obaveza operatora u vanrednim situacijama;
- 21) ostvaruje saradnju sa regulatornim organima drugih država, a u okviru svojih nadležnosti učestvuje i u radu upravnih i radnih tijela nadležnih evropskih i međunarodnih organizacija i institucija u oblasti elektronskih komunikacija;
- 22) ispituje tržište i javno mnjenje i sprovodi otvorene konsultacije, u skladu sa ovim zakonom;

23) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom.

Organi Agencije Član 12

Organi Agencije su Savjet i izvršni direktor.

Savjet Agencije Član 13

- (1) Savjet ima predsjednika i četiri člana.
- (2) Predsjednik i članovi Savjeta mogu svoju funkciju u Agenciji obavljati profesionalno, ili honorarno.
- (3) Predsjednik Savjeta saziva sjednice i predsjedava radom Savjeta, a u njegovom odsustvu zamjenjuje ga član Savjeta koga izabere Savjet.
- (4) Redovne sjednice Savjeta održavaju se najmanje jednom mjesečno, a druge po potrebi.
- (5) Za svoj rad Savjet odgovara Skupštini.

Nadležnosti Savjeta Član 14

- (1) Savjet donosi:
 - 1) statut Agencije;
 - 2) planove raspodjele radio-frekvencija;
 - 3) plan adresiranja i plan numeracije;
 - 4) Plan rada sa finansijskim planom;
 - 5) Izvještaj o radu sa finansijskim izvještajem;
 - 6) odluke o visini naknada koje plaćaju fizička i pravna lica, odnosno opšte i druge akte, u skladu sa ovim zakonom, i zakonom kojim je uređena oblast poštanskih usluga i
 - 7) vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom i statutom Agencije.
- (2) Savjet dostavlja Skupštini Izvještaj o radu sa finansijskim izvještajem, kao i plan rada sa finansijskim planom Agencije.
- (3) Savjet imenuje i razrješava izvršnog direktora.
- (4) Savjet imenuje nezavisnog revizora finansijskih izvještaja Agencije, u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabavke.

Imenovanje predsjednika i članova Savjeta Član 15

- (1) Predsjednika i članove Savjeta imenuje Skupština, na osnovu javnog konkursa.
- (2) Javni konkurs iz stava 1 ovog člana sadrži uslove i kriterijume za izbor kandidata predsjednika i člana Savjeta.
- (3) Odbor Skupštine nadležan za izbor i imenovanja dužan je da raspiše javni konkurs najmanje 180 dana prije isteka mandata predsjednika ili člana Savjeta, odnosno neposredno po razrješenju.
- (4) Predsjednik i članovi Savjeta imenuju se na period od pet godina i ne mogu biti imenovani više od dva puta uzastopno.
- (5) Odluka po konkursu iz stava 1 ovog člana se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore".

Uslovi i kriterijumi za izbor predsjednika i članova Savjeta Član 16

- (1) Za predsjednika i člana Savjeta može biti imenovano lice koje je crnogorski državljanin sa prebivalištem u Crnoj Gori koji, pored opštih, ispunjava i sljedeće posebne uslove:
 - 1) posjeduje kvalifikaciju visokog obrazovanja obima 240 kredita (CSPK), odnosno završen studijski program u četvorogodišnjem trajanju iz oblasti elektrotehnike, poštanskog saobraćaja, ekonomije ili prava;
 - 2) ima najmanje pet godina iskustva na poslovima iz oblasti elektronskih komunikacija ili poštanske djelatnosti.

- (2) Za kandidate koji u potpunosti ispunjavaju opšte i posebne uslove iz stava 1 ovog člana, u postupku konačnog predlaganja, mogu se uzeti u obzir i sljedeći kriterijumi: dužina i vrsta radnog iskustva, posebne specijalizacije iz oblasti elektronskih komunikacija ili poštanske djelatnosti i poznavanje stranih jezika.
- (3) Uz prijavu na javni konkurs iz člana 15 stav 1 ovog zakona kandidat podnosi izjavu kojom se, u slučaju imenovanja za predsjednika ili člana Savjeta, obavezuje da će u roku od 30 dana, od dana imenovanja, otkloniti razloge eventualnog sukoba interesa.

Sprječavanje sukoba interesa

Član 17

Predsjednik i članovi Savjeta ne mogu biti:

- 1) poslanici i odbornici;
- 2) lica koja bira, imenuje ili postavlja Predsjednik Crne Gore, Skupština, Vlada ili skupštine lokalnih samouprava;
- 3) funkcioneri političkih stranaka (predsjednici stranaka, članovi predsjedništava, njihovi zamjenici, članovi izvršnih i glavnih odbora, kao i drugi stranački funkcioneri);
- 4) lica koja su bračni drugovi lica iz tač. 1 do 3 ovog stava ili su sa njima u krvnom srodstvu u prvoj liniji, a u pobočnoj liniji do drugog stepena, srodnici po tazbini do prvog stepena, bračni ili vanbračni drug, usvojlac i usvojenik, kao i druga lica sa kojima su lica iz tač. 1 do 3 ovog stava u ličnoj ili poslovnoj vezi;
- 5) članovi organa upravljanja, vlasnici, akcionari ili vlasnici udjela, kao i lica koja su u radnom odnosu ili obavljaju druge poslove u pravnim licima na koja se primjenjuju odredbe ovog zakona ili zakona kojim je uređena oblast poštanske djelatnosti.

Prestanak mandata predsjedniku ili članu Savjeta

Član 18

Predsjedniku ili članu Savjeta mandat prestaje istekom vremena na koje je imenovan ili razrješenjem.

Razrješenje predsjednika ili člana Savjeta

Član 19

- (1) Skupština će razriješiti predsjednika ili člana Savjeta prije isteka mandata, ako:
 - 1) podnese zahtjev za razrješenje;
 - 2) je pravnosnažno osuđen za krivično djelo na kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci, u periodu dok traju pravne posljedice osude ili ako je osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije;
 - 3) ne izvršava ili nesavjesno, neblagovremeno ili nemarno obavlja svoju dužnost;
 - 4) svojim ponašanjem i radom dovede u pitanje nezavisnost i ugled Agencije;
 - 5) je pravosnažnom odlukom lišen poslovne sposobnosti;
 - 6) se stekne jedan od uslova, iz člana 17 ovog zakona;
 - 7) utvrdi da je prilikom podnošenja prijave na javni konkurs za imenovanje predsjednika ili člana Savjeta dao netačne podatke ili je propustio da pruži podatke o okolnostima bitnim za imenovanje.
- (2) Predsjednik ili član Savjeta zahtjev za razrješenje podnosi Skupštini.
- (3) Predsjednik i član Savjeta dužan je da o podnošenju zahtjeva za razrješenje obavijesti Savjet, u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (4) Skupština će razriješiti predsjednika i članove Savjeta, ako ne usvoji finansijski izvještaj Agencije.
- (5) Razlozi za razrješenje predsjednika i članova Savjeta posebno se obrazlažu.
- (6) Odluka o razrješenju objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Izvršni direktor

Član 20

- (1) Izvršni direktor obavlja svoju funkciju u Agenciji profesionalno.

- (2) Izvršni direktor:
- 1) zastupa i predstavlja Agenciju;
 - 2) odgovara za zakonitost rada Agencije i organizuje rad stručnih službi Agencije;
 - 3) odlučuje o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Agenciji;
 - 4) podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pred nadležnim sudom;
 - 5) predlaže plan rada sa finansijskim planom, izvještaj o radu sa finansijskim izvještajem i druge opšte i pojedinačne akte i izvršava odluke Savjeta;
 - 6) stara se o obezbjeđivanju javnosti rada Agencije i
 - 7) vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom i statutom Agencije.
- (3) Izvršni direktor za svoj rad odgovara Savjetu.

Imenovanje izvršnog direktora

Član 21

- (1) Izvršnog direktora imenuje Savjet, na period od četiri godine, na osnovu javnog konkursa.
- (2) Za izvršnog direktora može biti imenovano lice koje ispunjava uslove iz čl. 16 i 17 ovog zakona.
- (3) Savjet je dužan da raspiše javni konkurs najmanje 90 dana, prije isteka mandata izvršnog direktora, odnosno neposredno po razrješenju.
- (4) Izvršni direktor ne može biti imenovan više od dva puta uzastopno.
- (5) Odluka o imenovanju izvršnog direktora objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Prestanak mandata i razrješenje izvršnog direktora

Član 22

- (1) Izvršnom direktoru mandat prestaje istekom vremena na koje je imenovan ili razrješenjem.
- (2) Na razrješenje izvršnog direktora prije isteka mandata, shodno se primjenjuje odredba člana 19 stav 1 ovog zakona.
- (3) Razlozi za razrješenje izvršnog direktora posebno se obrazlažu.
- (4) Odluka o razrješenju izvršnog direktora objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Prava i obaveze iz radnog odnosa

Član 23

Predsjednik i članovi Savjeta, izvršni direktor i zaposleni u Agenciji, prava i obaveze iz radnog odnosa ostvaruju u skladu sa opštim propisima o radu, ovim zakonom i opštim aktima Agencije.

Finansiranje Agencije

Član 24

- (1) Sredstva za rad Agencije obezbjeđuju se iz prihoda od:
 - 1) naknada koje Agenciji plaćaju operatori na tržištu elektronskih komunikacija, a koje se koriste za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta;
 - 2) naknada koje se Agenciji plaćaju za korišćenje radio-frekvencija, brojeva i adresa;
 - 3) ostalih naknada i drugih izvora, u skladu sa zakonom.
- (2) U postupku izrade plana rada, Agencija je dužna da obavi konsultacije sa operatorima i drugim zainteresovanim subjektima na tržištu elektronskih komunikacija i poštanskih usluga.
- (3) Finansijskim planom projektuju se ukupni prihodi i rashodi neophodni za realizaciju plana rada, uključujući i rezerve za nepredviđene izdatke, razdvojeni po oblastima: regulacije i nadzora tržišta elektronskih komunikacija, regulacije i nadzora tržišta poštanskih usluga, kao i upravljanja i nadzora korišćenja ograničenih resursa, u skladu sa aktivnostima predviđenim planom rada.
- (4) Plan rada sa finansijskim planom Agencije za narednu godinu usvaja Skupština.

- (5) Ako Skupština ne usvoji finansijski plan iz stava 4 ovog člana, prije početka godine za koju se donosi, rashodi Agencije za svaki naredni kvartal do usvajanja finansijskog plana, ne smiju biti veći od jedne četvrtine iznosa sredstava iz finansijskog plana za prethodnu godinu.

Računovodstvo Agencije

Član 25

Agencija vodi odvojeno računovodstvo, za sredstva koja se koriste za obavljanje poslova u oblasti elektronskih komunikacija i prihode ostvarene po tim osnovama, a posebno u odnosu na sredstva u oblasti poštanske djelatnosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje poštanska djelatnost.

Izveštaj o radu Agencije sa Finansijskim izveštajem

Član 26

- (1) U izveštaju o radu Agencije navode se podaci o:
- 1) razvoju sektora elektronskih komunikacija;
 - 2) uvedenim regulatornim mjerama;
 - 3) ostvarivanju i kvalitetu Univerzalnog servisa u sektoru elektronskih komunikacija;
 - 4) dodijeljenim ograničenim resursima;
 - 5) razvoju tržišta poštanske djelatnosti;
 - 6) ostvarivanju i kvalitetu univerzalne poštanske usluge;
 - 7) ostvarivanju prava i zaštiti interesa korisnika elektronskih komunikacionih i poštanskih usluga;
 - 8) izvršenim zadacima Agencije utvrđenim planom rada.
- (2) Finansijski izveštaj sadrži finansijske pokazatelje poslovanja Agencije.
- (3) Finansijski izveštaj Agencije podliježe godišnjoj reviziji od strane nezavisnog ovlašćenog revizora.
- (4) Troškove revizije plaća Agencija.
- (5) Izveštaj o radu sa finansijskim izveštajem razmatra i usvaja Skupština.

Višak prihoda nad rashodima

Član 27

Ako se finansijskim izveštajem utvrdi da su ukupno ostvareni prihodi Agencije veći od ukupno ostvarenih rashoda, višak prihoda uplaćuje se u budžet Crne Gore.

Javnost rada Agencije

Član 28

- (1) Propise koje donosi na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona, Agencija objavljuje u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.
- (2) Pored propisa iz stava 1 ovog člana Agencija na svojoj internet stranici objavljuje:
- 1) odluke Savjeta;
 - 2) izvode iz registara i baza podataka koje vodi u skladu sa ovim zakonom;
 - 3) uporedne preglede kvaliteta i cijena usluga i druge podatke od interesa za zaštitu korisnika;
 - 4) statističke podatke i druge pokazatelje razvoja tržišta elektronskih komunikacija i tržišta poštanskih usluga;
 - 5) plan rada sa finansijskim planom;
 - 6) izveštaj o radu sa finansijskim izveštajem i izveštajem revizora;
 - 7) druge podatke i informacije u vezi sa radom Agencije, u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje poštanska djelatnost i zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama.
- (3) Podaci koji se u smislu ovog zakona, zakona kojima se uređuje tajnost podataka, zaštita podataka o ličnosti i zaštita neobjavljenih podataka smatraju povjerljivim, ne objavljuju se.

Registri Agencije

Član 29

- (1) Agencija vodi registre u oblasti elektronskih komunikacija: operatora, dodijeljenih radio-frekvencija, dodijeljenih brojeva i adresa i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
- (2) Sadržaj i način vođenja registara iz stava 1 ovog člana propisuje Agencija.
- (3) U registrima iz stava 1 ovog člana vode se podaci o operatorima, odnosno izdatim odobrenjima za korišćenje ograničenih resursa pet godina nakon prestanka rada operatora, odnosno isteka odobrenja za korišćenje ograničenih resursa.

Prikupljanje podataka

Član 30

- (1) Operator je dužan da na pisani zahtjev, Agenciji dostavi podatke kojima raspolaže, uključujući i finansijske, kao i podatke koji se odnose na razvoj mreže ili usluga koji mogu biti od uticaja na njegove veleprodajne usluge, osim podataka iz čl. 180 i 181 ovog zakona.
- (2) Od operatora sa značajnom tržišnom snagom na veleprodajnim tržištima, Agencija može zahtijevati da dostavi računovodstvene podatke o maloprodajnim tržištima koja su povezana sa veleprodajnim tržištima.
- (3) Zahtjevom iz stava 1 ovog člana određuje se vrsta podataka, svrha njihovog prikupljanja i rok u kome je operator dužan da dostavi tražene podatke, primjereno svrsi zbog koje se dostavljanje podataka zahtijeva.
- (4) Operator je dužan da podatke iz st. 1 i 2 ovog člana dostavi u formi i roku koji odredi Agencija.
- (5) Pristup podacima iz st. 1 i 2 ovog člana i postupak za ostvarivanje pristupa, u skladu sa zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama, može se izvršiti pod uslovima koje utvrdi Agencija.

Postupanje sa povjerljivim podacima

Član 31

- (1) Operator koji na osnovu zahtjeva iz člana 30 st. 1 i 2 ovog zakona, Agenciji dostavlja podatke, dužan je da jasno navede koje podatke smatra povjerljivim.
- (2) Ako su podaci koji su dostavljeni označeni kao povjerljivi, suprotno zakonu kojim se uređuje tajnost podataka, zaštita podataka o ličnosti i zaštita neobjavljenih podataka, Agencija ih neće smatrati povjerljivim.
- (3) Agencija je dužna da podacima iz člana 30 st. 1 i 2 ovog zakona, postupa na način kojim se obezbjeđuje njihova povjerljivost, ako se radi o povjerljivim podacima.

Način donošenja odluka

Član 32

- (1) U postupku pred Agencijom, Savjet odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova Savjeta.
- (2) Na postupak pred Agencijom primjenjuju se odredbe zakona kojim je uređen opšti upravni postupak, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
- (3) O pravima i zaštiti interesa korisnika, Savjet odlučuje u roku od 20 dana, od dana podnošenja zahtjeva, osim u slučaju potrebe sprovođenja ispitnog postupka, kada je Savjet dužan da odluči u roku od 30 dana, od dana podnošenja zahtjeva.
- (4) O pravima i obavezama operatora Savjet odlučuje bez odlaganja, a najkasnije u roku od 90 dana, od dana pokretanja postupka.
- (5) Odluke Agencije su konačne.
- (6) Izuzetno od stava 5 ovog člana, u slučaju pokretanja upravnog spora, na zahtjev tužioca, može se odložiti izvršenje odluke Agencije do pravosnažnosti sudske odluke.

Javne konsultacije

Član 33

- (1) U pripremi akata, koji mogu imati značajan uticaj na tržište elektronskih komunikacija i poštanskih usluga, Agencija sprovodi javne konsultacije.
- (2) Javne konsultacije za akta kojima se vrši određivanje opštih uslova za obavljanje djelatnosti elektronskih komunikacija, određivanje i analiza tržišta koja mogu biti predmet prethodne regulacije, određivanje operatora sa značajnom tržišnom snagom i utvrđivanje njihovih obaveza, kao i uređuju odnosi u vezi sa zajedničkim korišćenjem elektronske komunikacione infrastrukture, pristupom i interkonekcijom, u skladu sa ovim zakonom traju najmanje 30 dana.
- (3) Javne konsultacije u pripremi drugih akata, traju najmanje 15 dana.
- (4) Način vođenja javnih konsultacija uređuje se propisom Agencije.

Posredovanje u sporovima

Član 34

- (1) Agencija može, na zahtjev operatora, posredovati u rješavanju spora između operatora.
- (2) Postupak posredovanja iz stava 1 ovog člana Agencija je dužna da okonča u roku od 90 dana, od dana podnošenja zahtjeva za posredovanje.

Saradnja sa drugim nadležnim organima

Član 35

- (1) Agencija, u oblasti elektronskih komunikacija naročito saraduje sa:
 - 1) Ministarstvom, u sprovođenju ovog zakona;
 - 2) organom nadležnim za zaštitu konkurencije, podnošenjem zahtjeva za davanje mišljenja i predlaganjem i pokretanjem postupka pred tim organom u slučajevima sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije na tržištu, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita konkurencije na tržištu;
 - 3) organom državne uprave nadležnim za zaštitu potrošača, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača;
 - 4) organom državne uprave nadležnim za zaštitu životne sredine, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine;
 - 5) regulatornim organom nadležnim za oblast audio vizuelnih medijskih usluga, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuju elektronski mediji;
 - 6) organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita ličnih podataka;
 - 7) organima državne uprave nadležnim za prevenciju, odnosno zaštitu od ugrožavanja bezbjednosti informacionih sistema, u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje informaciona bezbjednost i zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama.
- (2) Agencija je dužna da pruži odgovarajuću stručnu i tehničku pomoć u ostvarivanju saradnje sa organima iz stava 1 ovog člana, a po potrebi može zaključivati i ugovore o međusobnoj saradnji.

III. ELEKTRONSKA KOMUNIKACIONA INFRASTRUKTURA I POVEZANA OPREMA

Elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema

Član 36

Elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema obuhvata infrastrukturu i opremu povezanu sa elektronskom komunikacionom mrežom ili elektronskom komunikacionom uslugom, koja omogućava ili podržava pružanje usluga ili se može koristiti radi pružanja usluga, uključujući i zgrade ili ulaze u zgrade, kablovsku kanalizaciju i vodove

u zgradama, antene, antenske i druge stubove, potporne konstrukcije, cijevi i kanale, šahtove i razvodne ormane, kao i sisteme uslovnog pristupa i povezane usluge.

Elektronska komunikaciona mreža i usluga

Član 37

- (1) Elektronska komunikaciona mreža obuhvata sistem prenosa i, u skladu sa kapacitetima, uređaje za komutaciju ili usmjeravanje i druga sredstva, uključujući pasivne mrežne elemente, koji omogućavaju prenos signala pomoću žičanih, radio, optičkih ili drugih elektromagnetnih sistema, uključujući satelitske mreže, fiksne i mobilne zemaljske mreže (sa komutacijom kola i paketa, uključujući Internet), elektroenergetske kablovske sisteme, u dijelu koji se koristi za prenos signala, mreže koje se koriste za prenos i distribuciju medijskih sadržaja do krajnjih korisnika, bez obzira na vrstu informacija koje se prenose.
- (2) Elektronska komunikaciona mreža koja se koristi u cjelini ili pretežno za pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga i omogućava prenos informacija između terminalnih tačaka mreže, u smislu ovog zakona, smatra se javnom elektronskom komunikacionom mrežom.
- (3) Elektronska komunikaciona usluga je usluga koja se, po pravilu, pruža uz naknadu, a sastoji se u cjelini ili pretežno od prenosa signala elektronskim komunikacionim mrežama, uključujući telekomunikacione usluge i usluge prenosa medijskih sadržaja, koja ne obuhvata usluge pružanja medijskih sadržaja ili obavljanja uređivačke kontrole nad medijskim sadržajima koji se prenose putem elektronskih komunikacionih mreža i usluga, kao ni usluge informacionog društva koje se u cjelini ili pretežno ne sastoje od prenosa signala elektronskim komunikacionim mrežama.
- (4) Elektronska komunikaciona usluga koja se pruža pod tržišnim uslovima, u smislu ovog zakona, smatra se javnom elektronskom komunikacionom uslugom.

Obezbeđivanje elektronskih komunikacionih mreža i usluga

Član 38

Svako fizičko ili pravno lice može graditi, obezbeđivati i koristiti elektronske komunikacione mreže, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i pružati elektronske komunikacione usluge pod uslovima koji su utvrđeni ovim zakonom i drugim propisima, ako se time ne ugrožava život i zdravlje ljudi, životna sredina i nacionalna bezbjednost.

Izgradnja i korišćenje elektronskih komunikacionih mreža

Član 39

- (1) Fizičko ili pravno lice dužno je da prilikom izgradnje i korišćenja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i pružanja elektronskih komunikacionih usluga, omogući potpuni nadzor i kontrolu nad izgradnjom i korišćenjem elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i pružanjem elektronskih komunikacionih usluga.
- (2) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema planira se, projektuje, proizvodi, gradi, održava i koristi, u skladu sa međunarodnim i crnogorskim standardima i tehničkim specifikacijama koji se primjenjuju u Crnoj Gori, na način da:
 - 1) ne izazivaju smetnje u radu drugih elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme;
 - 2) da se licima smanjene pokretljivosti, kao i licima sa invaliditetom omogući pristup i dostupnost javnih elektronskih komunikacionih usluga.

- (3) Na javnu elektronsku komunikacionu mrežu može se priključiti elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema, pod uslovom da ispunjava tehničke uslove koji omogućavaju: slobodan izbor operatora i terminalne opreme, sigurnost upotrebe, integritet javne elektronske komunikacione mreže i interoperabilnost javnih elektronskih komunikacionih usluga.
- (4) Operator, odnosno vlasnik elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, dužan je da, u roku od sedam dana, od dana početka korišćenja, Agenciji dostavi pisano obavještenje o početku korišćenja i tehničkim karakteristikama mreže, infrastrukture i povezane opreme.
- (5) Upotrebne i druge uslove za planiranje, izgradnju, održavanje i korišćenje pojedinih vrsta elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme propisuje Agencija.

Planiranje

Član 40

- (1) Planiranje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme planskim dokumentima vrši se na način kojim se ne ograničava njihov razvoj i ne ugrožava život i zdravlje ljudi, prostor i životna sredina.
- (2) Agencija i operatori su dužni da, na zahtjev nosioca pripremnih poslova na izradi i donošenju planskog dokumenta, dostave podatke o postojećim i planiranim elektronskim komunikacionim mrežama, elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi i povezanoj opremi u zoni zahvata planskog dokumenta.
- (3) U postupku pripreme planskog dokumenta Agenciji se dostavlja zahtjev za davanje mišljenja o usklađenosti planiranja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme sa ovim zakonom.

Elektronska komunikaciona mreža u objektima

Član 41

- (1) Prilikom izgradnje stambenih i poslovnih objekata, namijenjenih daljoj prodaji ili zajedničkom korišćenju, investitor objekta dužan je da obezbijedi izgradnju elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, isključivo za taj objekat, u skladu sa projektnom dokumentacijom.
- (2) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema iz stava 1 ovog člana, grade na način koji omogućava jednostavan prilaz, zamjenu, unapređenje i korišćenje koje nije uslovljeno načinom upotrebe pojedinih korisnika ili operatora.
- (3) Investitor objekta iz stava 1 ovog člana dužan je da obezbijedi odgovarajuće priključke na javne elektronske komunikacione mreže, primjerene namjeni objekta.
- (4) Elektronska komunikaciona mreža, elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema u objektu gradi se i ugrađuje na način koji omogućava vlasnicima objekta slobodan izbor operatora, a svim operatorima pristup objektu pod jednakim uslovima.
- (5) Vlasnici poslovnog ili stambenog prostora, odnosno skupština etažnih vlasnika u izgrađenom objektu dužni su da pod jednakim uslovima omoguće pristup svim operatorima radi postavljanja, održavanja i razvoja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
- (6) Bliže tehničke i druge uslove za projektovanje, izgradnju i korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u objektima propisuje Agencija.

Radovi u zoni elektronskih komunikacionih mreža

Član 42

- (1) U blizini elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme ne smiju se izvoditi radovi, planirati novi objekti, saditi sadnice ili preduzimati druge radnje koje ih mogu oštetiti ili ometati njihov rad.
- (2) U zaštitnoj zoni ili radio-koridoru radio-stanice ne smiju se izvoditi radovi, planirati novi objekti, postavljati tehnička oprema ili obavljati druge radnje koje mogu ometati prostiranje elektromagnetnih talasa ili prouzrokovati smetnje u radio-komunikacijama.
- (3) Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove uređenja prostora, u skladu sa zakonom kojim se uređuje uređenje prostora i izgradnja objekata, propisuje parametre elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, širine zaštitnih zona i vrste radio koridora, u čijoj zoni nije dopušteno planiranje drugih objekata iz st. 1 i 2 ovog člana.

Zaštita i/ili izmještanje elektronskih komunikacionih mreža

Član 43

- (1) Kada je radi izvođenja radova potrebna zaštita i/ili izmještanje elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, investitor je dužan da:
 - 1) u skladu sa planskim dokumentom izradi projekat zaštite i/ili izmještanja elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme i za projekat pribavi saglasnost vlasnika;
 - 2) najmanje 30 dana prije roka predviđenog za početak radova obavijesti vlasnika elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i da mu obezbijedi pristup radi nadzora nad izvođenjem radova;
 - 3) obezbijedi zaštitu i/ili izmještanje elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme o svom trošku osim u slučajevima kada se zaštita i/ili izmještanje elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, vrši radi izvođenja radova, u skladu sa propisima kojima se uređuje putna, željeznička, aerodromska i lučka infrastruktura.
- (2) Ako elektronska komunikaciona mreža ili elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema koju treba zaštititi i/ili izmjestiti nije izgrađena u skladu sa zakonom njena zaštita i/ili izmještanje vrši se o trošku vlasnika.

Izgradnja u pojasu saobraćajne infrastrukture

Član 44

- (1) Prilikom planiranja javnih puteva, željezničke infrastrukture, aerodroma sa pripadajućom infrastrukturuom i lučke infrastrukture planiraju se i kapaciteti za elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu.
- (2) Investitor infrastrukture iz stava 1 ovog člana dužan je da 30 dana, prije početka izrade projekta dostavi Agenciji obavještenje o planiranoj trasi saobraćajnice.
- (3) Agencija je dužna da obavještenje iz stava 2 ovog člana, bez odlaganja, objavi na svojoj internet stranici.
- (4) Investitor infrastrukture iz stava 1 ovog člana, na zahtjev operatora, dužan je da, pod jednakim uslovima obezbijedi korišćenje raspoloživih kapaciteta za elektronske komunikacione mreže, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu.

Pravo službenosti

Član 45

- (1) Vlasnici nepokretnosti dužni su da operatorima omoguće nesmetan pristup do nepokretnosti i na nepokretnost radi izgradnje, održavanja i korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
- (2) Međusobna prava i obaveze operatora i vlasnika nepokretnosti, uređuju se ugovorom.

- (3) Ako operator i vlasnik nepokretnosti ne postignu sporazum o utvrđivanju prava službenosti i o visini odgovarajuće naknade, odluku o tome donosi nadležni sud.
- (4) Na druga pitanja u vezi prava službenosti primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuju svojinsko-pravni odnosi.
- (5) Operator je dužan da, prilikom izgradnje elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme na tuđem zemljištu i objektu, sprovede mjere zaštite elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme od oštećenja do kojih bi moglo da dođe redovnim korišćenjem tog zemljišta ili objekta.

IV. OBAVLJANJE DJELATNOSTI JAVNIH ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA

Prijava i registar operatora

Član 46

- (1) Pravno ili fizičko lice dužno je da, prije početka korišćenja, odnosno operator prije prestanka ili izmjene režima korišćenja javnih elektronskih komunikacionih mreža ili pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga, u pisanoj formi podnese prijavu Agenciji.
- (2) Operator, u smislu ovog zakona, je fizičko ili pravno lice, odnosno preduzetnik, koji pruža ili ima pravo da pruža javnu elektronsku komunikacionu uslugu, ili da daje na korišćenje javnu elektronsku komunikacionu mrežu ili javnu elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu.
- (3) Prijava iz stava 1 ovog člana podnosi se Agenciji najmanje 15 dana prije početka korišćenja odnosno prestanka ili izmjene režima korišćenja javnih elektronskih komunikacionih mreža ili pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga.
- (4) Prijava iz stava 1 ovog člana sadrži:
 - 1) za fizičko lice - ime i prezime, matični broj i adresu, odnosno ime i prezime, datum i mjesto rođenja, državu koja je izdala pasoš ili ličnu kartu i broj tog dokumenta za strano fizičko lice;
 - 2) za pravno lice - naziv privrednog društva, sjedište, matični i registarski broj, broj računa i ime i prezime zastupnika;
 - 3) kratak opis javnih elektronskih komunikacionih mreža, odnosno javnih elektronskih komunikacionih usluga, kojim se prikazuju karakteristike mreže odnosno usluge;
 - 4) predviđeni datum početka, izmjene ili prestanka režima korišćenja javnih elektronskih komunikacionih mreža ili pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga.
- (5) Uz prijavu iz stava 1 ovog člana podnosi se dokaz da je podnosilac prijave registrovan za obavljanje djelatnosti elektronskih komunikacija.
- (6) Operator je dužan da, obavijesti Agenciju o promjeni podataka iz stava 4 tač. 1 i 2 i stava 5 ovog člana u roku od 15 dana, od dana promjene, odnosno o promjeni podataka iz stava 4 tač. 3 i 4 ovog člana, najmanje 15 dana prije predviđenog datuma promjene.
- (7) Prijava iz stava 1 ovog člana podnosi se na obrascu koji propisuje Agencija.

Postupanje po prijavi

Član 47

- (1) Agencija je dužna da, u roku od sedam dana, od dana prijema uredne prijave iz člana 46 stav 1 ovog zakona, upiše operatora u registar operatora ili izvrši izmjenu ili brisanje iz registra i izda potvrdu o upisu, izmjeni ili brisanju iz registra.
- (2) Ako prijava ne sadrži podatke iz člana 46 stav 4 ovog zakona, Agencija će u roku od sedam dana, od dana prijema prijave obavijestiti podnosioca prijave da dopuni prijavu u roku koji ne može biti kraći od sedam dana.

Odvojeno računovodstvo

Član 48

- (1) Ako pravno lice čija pretežna djelatnost nije djelatnost elektronskih komunikacija namjerava da sopstvenu elektronsku komunikacionu mrežu i/ili elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu daje na korišćenje ili je koristi za pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga, dužno je da Agenciji podnese prijavu, u skladu sa članom 46 stav 1 ovog zakona.
- (2) Pravno lice iz stava 1 ovog člana dužno je da osnuje izdvojeno pravno lice za pružanje djelatnosti javnih elektronskih komunikacija ili da vodi odvojeno računovodstvo po djelatnostima, na način da se odvojeno iskazuju prihodi i rashodi ostvareni na osnovu davanja na korišćenje elektronske komunikacione mreže i/ili elektronske komunikacione infrastrukture ili pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga od drugih djelatnosti.

Prava na osnovu prijave

Član 49

- (1) Podnosilac prijave odnosno operator iz člana 46 stav 1 ovog zakona, na osnovu uredne prijave, stiče pravo da koristi javne elektronske komunikacione mreže i/ili pruža javne elektronske komunikacione usluge.
- (2) Pravo iz stava 1 ovog člana obuhvata:
 - 1) obavljanje djelatnosti javnih elektronskih komunikacija;
 - 2) pregovaranje i dogovaranje pristupa i interkonekcije na državnom i međunarodnom nivou;
 - 3) određivanje za operatora jedne ili više univerzalnih usluga, u skladu sa ovim zakonom,
 - 4) korišćenje i drugih prava utvrđenih ovim zakonom.

Brisanje iz registra

Član 50

Agencija će brisati operatora iz registra operatora u sljedećim slučajevima:

- 1) ako operator u pisanom obliku obavijesti Agenciju o prestanku obavljanja prijavljene djelatnosti;
- 2) ako operator ne obavlja prijavljenu djelatnost duže od godinu dana neprekidno;
- 3) ako je operatoru pravosnažnom presudom zabranjeno obavljanje prijavljene djelatnosti;
- 4) i u drugim slučajevima, u skladu sa zakonom.

Godišnja naknada za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta

Član 51

- (1) Za vršenje poslova regulacije i stručnog nadzora tržišta u oblasti elektronskih komunikacija Agencija od operatora naplaćuje godišnju naknadu.
- (2) Visina naknade iz stava 1 ovog člana iznosi do 1,5 % ukupnog prihoda operatora ostvarenog u prethodnoj godini, po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, do nivoa koji pokriva troškove vršenja poslova regulacije i nadzora tržišta, u sektoru elektronskih komunikacija, utvrđenih finansijskim planom Agencije.
- (3) Visinu naknade iz stava 1 ovog člana Agencija utvrđuje rješenjem za svaku kalendarsku godinu.
- (4) Operator je dužan da u roku od 15 dana, od dana dostavljanja rješenja iz stava 3 ovog člana uplati sredstva iz stava 1 ovog člana.

Prijava prihoda

Član 52

- (1) Operator je dužan da za kalendarsku godinu, najkasnije do kraja trećeg mjeseca tekuće godine, prijavi Agenciji visinu prihoda po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, ostvarenih u prethodnoj godini.
- (2) Ako operator ne prijavi visinu prihoda u roku iz stava 1 ovog člana, Agencija kao osnovicu za obračun godišnje naknade za troškove regulacije i nadzora tržišta, iz člana 51 stav 1 ovog zakona, uzima ukupan prihod operatora iz prethodne poslovne godine, ostvaren po osnovu obavljanja djelatnosti elektronskih komunikacija, a na osnovu podataka operatora dostavljenih organu uprave nadležnom za poslove javnih prihoda.
- (3) Ako Agencija sumnja u tačnost podataka iz st. 1 i 2 ovog člana, može ovlastiti revizora koji će izvršiti provjeru tih podataka.
- (4) Ako se revizijom iz stava 3 ovog člana, utvrdi da prihod operatora odstupa za više od 3 % od prijavljenog prihoda, Agencija kao osnovicu za obračun naknade iz člana 51 stav 1 ovog zakona uzima visinu prihoda iz izvještaja revizora, a troškove revizije plaća operator.

Zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme

Član 53

- (1) Radi racionalnog korišćenja prostora, zaštite životne sredine i zdravlja ljudi, bezbjednosti, uređenja prostora i zaštite kulturnih dobara, izgradnje i korišćenja elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, operator je dužan da svoju djelatnost obavlja na način kojim se omogućava zajedničko korišćenje elemenata elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, u skladu sa raspoloživim kapacitetima.
- (2) Podatke koji su od značaja za zajedničko korišćenje raspoloživih kapaciteta elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, operator objavljuje i ažurira na svojoj internet stranici.
- (3) Operator je dužan da na zahtjev drugog operatora za zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, odgovori u roku od 15 dana, od dana prijema zahtjeva.
- (4) Ako operator odbije zahtjev drugog operatora iz stava 3 ovog člana ili u roku od 45 dana, od dana podnošenja zahtjeva nije postignut dogovor o zajedničkom korišćenju, na zahtjev operatora o zajedničkom korišćenju, odlučuje Agencija.
- (5) Agencija o zahtjevu iz stava 4 ovog člana odlučuje u roku od 30 dana, od dana prijema zahtjeva.

Dogovaranje o zajedničkom korišćenju

Član 54

- (1) Operatori su dužni da se dogovaraju o zajedničkom korišćenju elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, ako je takvo korišćenje tehnički izvodljivo i ne izaziva smetnje u korišćenju te infrastrukture i povezane opreme.
- (2) Međusobna prava i obaveze operatora u zajedničkom korišćenju elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme uređuju se ugovorom.
- (3) Ako nije podniet zahtjev za zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, a Agencija ocijeni da radi zaštite prostora, životne sredine, zdravlja ljudi, bezbjednosti, zaštite kulturnih dobara ili racionalnog korišćenja zemljišta, treba obezbijediti zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, naložice zajedničko korišćenje i odrediće uslove i pravila za zajedničko korišćenje.
- (4) Prije odlučivanja o zajedničkom korišćenju iz stava 3 ovog člana Agencija će sprovesti postupak javnih konsultacija.

- (5) Agencija ne smije naložiti zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme koje bi uticalo na stvarna prava trećeg lica, bez saglasnosti tog lica.
- (6) Bliži uslovi i način zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i mjere za povećanje raspoloživosti slobodnih kapaciteta u toj infrastrukturi, utvrđuju se propisom Agencije, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za zaštitu životne sredine i uređenje prostora.

Podaci o elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi i povezanoj opremi

Član 55

- (1) Evidenciju o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme koja može biti od interesa za zajedničko korišćenje vodi Agencija.
- (2) Operatori su dužni da podatke iz stava 1 ovog člana dostavljaju Agenciji, kvartalno.
- (3) Agencija propisuje vrstu i način dostavljanja i objavljivanja podataka iz stava 1 ovog člana.

Pristup i interkonekcija

Član 56

- (1) Operator ima pravo, a na zahtjev drugog operatora dužan je, da pregovara o pristupu i interkonekciji svojih mreža radi pružanja javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga i obezbjeđivanja njihove interoperabilnosti.
- (2) Podatke koji su od interesa za obavljanje pregovora o pristupu i interkonekciji, operator objavljuje i ažurira na svojoj internet stranici.
- (3) Prava i obaveze u vezi sa pristupom i interkonekcijom, operatori uređuju ugovorom, u skladu sa ovim zakonom.
- (4) Ugovor iz stava 3 ovog člana sadrži:
 - 1) ugovorne strane;
 - 2) predmet ugovora;
 - 3) usluge koje se pružaju, dogovoreni kvalitet i vremenske rokove;
 - 4) komercijalne uslove;
 - 5) održavanje operativnosti mreže;
 - 6) interoperabilnost usluga;
 - 7) rok na koji se ugovor zaključuje odnosno uslovi za prestanak ugovora i otkazni rok, ako je zaključen na neodređeno vrijeme;
 - 8) procedure za zaštitu podataka u pružanju usluga;
 - 9) sankcije u slučaju nepoštovanja ugovora;
 - 10) način i postupak utvrđivanja odgovornosti za usluge koje se pružaju trećoj strani i
 - 11) druge elemente, u skladu sa zakonom.
- (5) Na zahtjev drugog operatora za pristup ili interkonekciju, operator je dužan da odgovori u roku od 15 dana, od dana prijema zahtjeva.

Evidentiranje ugovora i zaštita podataka

Član 57

- (1) Operator je dužan da primjerak zaključenog ugovora o pristupu i/ili interkonekciji, sa operatorima u Crnoj Gori i sa operatorima u drugoj državi, dostavi Agenciji radi ocjene usklađenosti sa ovim zakonom i evidentiranja.
- (2) Ugovorne strane su dužne da štite povjerljivost svih podataka koje su razmijenile prilikom pregovaranja ili sprovođenja ugovora o pristupu i/ili interkonekciji i ne smiju ih koristiti u druge svrhe, ni davati trećoj strani ili licima povezanim sa ugovornim stranama ili trećom stranom, kojima bi ti podaci mogli omogućiti prednost na tržištu.
- (3) Bliži postupak za ostvarivanje pristupa i/ili interkonekcije, kao i uslove pod kojima operator može ograničiti pristup i/ili interkonekciju utvrđuje se propisom Agencije.

Odlučivanje Agencije o spornim pitanjima

Član 58

- (1) Ako operator odbije zahtjev drugog operatora iz člana 56 stav 1 ovog zakona ili u roku od 45 dana, od dana podnošenja zahtjeva ne dođe do dogovora o pristupu i/ili interkonekciji, na zahtjev jednog od operatora o spornim pitanjima pristupa ili interkonekcije odlučuje Agencija.
- (2) Agencija o zahtjevu iz stava 1 ovog člana odlučuje u roku od 30 dana, od dana prijema zahtjeva.
- (3) Operatori su dužni da zaključe ugovor o pristupu i/ili interkonekciji, u skladu sa odlukom Agencije, u roku od 15 dana od dana donošenja odluke Agencije.
- (4) Operatori su dužni da pristup i/ili interkonekciju uspostave u roku od 45 dana, od dana zaključenja ugovora iz stava 3 ovog člana.
- (5) Agencija može naložiti operatorima da obezbijede odgovarajući pristup i/ili interkonekciju, radi zaštite interesa krajnjih korisnika ili obezbjeđivanja interoperabilnosti elektronskih komunikacionih mreža i usluga.
- (6) Prije donošenja odluke o pristupu i/ili interkonekciji iz stava 2 ovog člana, Agencija je dužna da sprovede postupak javnih konsultacija.

Prenos digitalnih radio i televizijskih programa

Član 59

- (1) Javne elektronske komunikacione mreže kojima se pruža usluga digitalne televizije planiraju se na način da se omogući pružanje usluge televizije širokog ekrana, kao i druge usluge digitalne televizije.
- (2) Operator je dužan da u prijemu i prenosu usluga i programa iz stava 1 ovog člana očuva format stranica slike, ako su te usluge namijenjene za prijem na proširenom televizijskom ekranu.
- (3) Operator može prenositi televizijske programe i sa drugim formatom stranica slike.
- (4) Operator je dužan da obezbijedi emiterima, čije programe prenosi, pristup aplikativnom programskom interfejsu i/ili elektronskom programskom vodiču objektivno, transparentno i pod jednakim uslovima.
- (5) Operator je dužan da prenos digitalnih radio i televizijskih programa vrši u skladu sa standardima.

Sistemi uslovnog pristupa i zaštićene usluge

Član 60

- (1) Sistemi uslovnog pristupa uslugama digitalne televizije i radija moraju imati tehničke mogućnosti koje operatorima omogućavaju potpunu kontrolu nad pruženim uslugama koje su zaštićene tim sistemima.
- (2) Operator koji pruža uslugu sa uslovnim pristupom, dužan je da ponudi svim emiterima, čije programe prenosi, objektivno, transparentno i pod jednakim uslovima, odgovarajuće tehničke mogućnosti kojima se obezbjeđuje pristup krajnjih korisnika njihovim programima uz upotrebu odgovarajućeg uređaja za uslovni pristup.
- (3) Sistemi uslovnog pristupa koje koriste operatori ne smiju sprječavati pristup krajnjih korisnika programima sa slobodnim pristupom.
- (4) Operator koji nudi usluge sa uslovnim pristupom dužan je da za te usluge vodi odvojeno računovodstvo.
- (5) Zabranjena je izrada, proizvodnja, uvoz, distribucija, prodaja, davanje u zakup ili posjedovanje nedozvoljenih uređaja koji omogućavaju pristup zaštićenoj usluzi za komercijalne svrhe.
- (6) Zabranjeno je instaliranje, održavanje ili zamjena uređaja iz stava 5 ovog člana za komercijalne svrhe.

- (7) Zabranjene su komercijalne komunikacije u svrhu reklamiranja, nuđenja i stavljanja u promet nedozvoljenih uređaja iz stava 5 ovog člana.

V. VANREDNE SITUACIJE

Plan mjera u vanrednim situacijama

Član 61

- (1) Operator je dužan da utvrdi plan mjera kojim se obezbjeđuje integritet javne elektronske komunikacione mreže i korišćenje elektronskih komunikacionih usluga u slučajevima većeg ispada mreže, ratnog i vanrednog stanja, elementarnih nepogoda, kao i drugih vanrednih situacija.
- (2) Plan mjera iz stava 1 ovog člana donosi se za kalendarsku godinu, a mjere iz plana se sprovedu dok traju okolnosti zbog kojih su preduzete.
- (3) Operator je dužan da plan mjera iz stava 1 ovog člana dostavi Ministarstvu, Agenciji, organima nadležnim za odbranu i bezbjednost, zaštitu i spašavanje, a na zahtjev i drugim državnim organima, u roku od tri dana od dana utvrđivanja.
- (4) Za vrijeme vanrednih situacija operatori i vlasnici radio stanica, na zahtjev nadležnog organa, dužni su da prilagode korišćenje svojih elektronskih i komunikacionih mreža i opreme nastaloj situaciji ili ih stave na raspolaganje ili upotrebu nadležnim organima.
- (5) Mjerama iz stava 1 ovog člana naročito se obezbjeđuje neprekidan pristup brojevima hitnih službi.
- (6) Mjere koje sadrži plan mjera iz stava 1 ovog člana, propisuje Vlada.

Pravo prvenstva u vanrednim situacijama

Član 62

- (1) Operator je dužan da svoju mrežu prilagodi korišćenju prava prvenstva komunikacija iz određenih terminalnih tačaka mreže u vanrednim situacijama.
- (2) Odluku o korišćenju prava prvenstva komunikacija za vrijeme trajanja vanrednih situacija donosi Vlada.
- (3) Terminalne tačke mreže i grupe korisnika koji u vanrednim situacijama imaju pravo na terminalnu tačku mreže sa pravom prvenstva određuje Vlada.
- (4) Radi ostvarivanja prava prvenstva komunikacija, Vlada operatoru može da naloži privremeni prekid djelovanja drugih telefonskih priključaka ili da naredi druge mjere.

VI. ZAŠTITA KONKURENCIJE U OBLASTI ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA

Prethodna regulacija tržišta

Član 63

- (1) Prethodnoj regulaciji podliježe tržište na kome postoje strukturne, regulatorne i druge trajnije prepreke koje onemogućavaju ulazak novih konkurenata i, na kome nije moguće obezbijediti razvoj konkurencije, bez prethodne regulacije (u daljem tekstu: relevantno tržište).
- (2) Prethodna regulacija iz stava 1 ovog člana, obuhvata određivanje posebnih uslova pod kojima operatori sa značajnom tržišnom snagom obavljaju djelatnost elektronskih komunikacija radi obezbjeđivanja razvoja konkurencije na tržištu.

Postupak analize tržišta

Član 64

- (1) Postupak analize relevantnog tržišta sprovodi Agencija.

- (2) U sprovođenju postupka iz stava 1 ovog člana, Agencija:
 - 1) utvrđuje relevantna tržišta podložna prethodnoj regulaciji, u skladu sa članom 65 ovog zakona;
 - 2) određuje relevantna tržišta i procjenjuje postojanje jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu, radi ocjene efikasnosti tržišne konkurencije na relevantnom tržištu, u skladu sa članom 66 ovog zakona;
 - 3) određuje regulatorne obaveze operatorima sa značajnom tržišnom snagom u slučaju odsustva efikasne konkurencije na analiziranom relevantnom tržištu, utvrđene u skladu sa članom 68 ovog zakona;
 - 4) ukida sve regulatorne obaveze operatorima sa značajnom tržišnom snagom u slučaju prisustva efikasne konkurencije na analiziranom relevantnom tržištu, u skladu sa članom 70 ovog zakona.
- (3) Agencija vrši analizu relevantnih tržišta i utvrđivanje značajne tržišne snage, u skladu sa ovim zakonom, uzimajući u obzir preporuke, mišljenja i smjernice odgovarajućih organa i organizacija Evropske unije, odnosno drugih relevantnih međunarodnih organa ili organizacija.
- (4) Postupke iz stava 2 ovog člana Agencija sprovodi najmanje jednom u tri godine.
- (5) Analizu međudržavnih tržišta Agencija sprovodi u saradnji sa nadležnim regulatornim organima tih država.

Utvrđivanje relevantnih tržišta

Član 65

- (1) U postupku utvrđivanja, praćenja i preispitivanja relevantnih tržišta u Crnoj Gori na tržištu elektronskih komunikacija, Agencija saraduje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije.
- (2) Prije donošenja odluke kojom se utvrđuju relevantna tržišta, Agencija sprovodi postupak javnih konsultacija.
- (3) Agencija može utvrditi da prethodnoj regulaciji mogu biti podložna i druga tržišta koja istovremeno ispunjavaju sljedeće kriterijume:
 - 1) postojanje snažnih i trajnih barijera za ulazak na tržište, strukturne, pravne i regulatorne prirode;
 - 2) struktura tržišta ne pokazuje tendencije razvoja efikasne tržišne konkurencije u odgovarajućem vremenskom periodu, ne dužem od tri godine;
 - 3) primjena propisa kojima se uređuje zaštita konkurencije ne obezbjeđuje efikasno otklanjanje nedostataka na tržištu.

Određivanje relevantnih tržišta

Član 66

- (1) Agencija sprovodi postupak određivanja relevantnog tržišta i procjene postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima utvrđenim odlukama Agencije iz člana 64 stav 2 tačka 2 ovog zakona.
- (2) Postupak određivanja relevantnog tržišta iz stava 1 ovog člana, sprovodi se utvrđivanjem relevantnog tržišta usluga i relevantnog geografskog tržišta, u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita konkurencije.

Operatori sa značajnom tržišnom snagom

Član 67

- (1) Operator ima značajnu tržišnu snagu, ako samostalno ili zajedno sa drugim operatorima na određenom relevantnom tržištu ima ekonomski uticaj koji mu omogućava značajan stepen nezavisnosti u odnosu na njegove konkurente i korisnike.
- (2) Ako dva ili više operatora djeluju u tržišnoj strukturi za koju se procijeni da omogućava koordinirane aktivnosti, smatraće se kao operatori u kolektivnoj dominaciji u pogledu ekonomskog uticaja iz stava 1 ovog člana i u odsustvu strukturnih ili drugih veza među njima.

- (3) Ako na osnovu analize relevantnog tržišta Agencija zaključi da postoji efikasna konkurencija na određenom tržištu, ne može odrediti operatora sa značajnom tržišnom snagom.
- (4) Za operatora koji ima značajnu tržišnu snagu na relevantnom tržištu može se smatrati da ima značajnu tržišnu snagu i na drugom povezanom tržištu, ako povezivanje između tih tržišta omogućava da se tržišna moć sa jednog tržišta prenese na drugo i time jača tržišna snaga operatora.

Kriterijumi za procjenjivanje značajne tržišne snage operatora

Član 68

- (1) Prilikom procjenjivanja značajne tržišne snage operatora, iz člana 67 stav 1 ovog zakona, Agencija primjenjuje neke od sljedećih kriterijuma:
 - 1) tržišni udio operatora na relevantnom tržištu i izmjene u strukturi u dužem vremenskom periodu;
 - 2) barijere za ulazak na relevantno tržište i uticaj potencijalne konkurencije na tom tržištu;
 - 3) uticaj velikih korisnika na snagu operatora (kompenzaciona kupovna moć);
 - 4) odsustvo potencijalne konkurencije;
 - 5) ekonomija obima i ekonomija opsega;
 - 6) tehnološka prednost i superiornost;
 - 7) nivo razvijenosti prodajne i distributivne mreže;
 - 8) stepen vertikalne integracije;
 - 9) stepen diverzifikacije usluga;
 - 10) povlašćen pristup tržištima kapitala ili finansijskim resursima;
 - 11) ograničenje povećanja kapaciteta;
 - 12) povezanost usluga koje pruža.
- (2) Prilikom procjenjivanja značajne tržišne snage dva ili više operatora iz člana 67 stav 2 ovog zakona, Agencija primjenjuje neke od sljedećih kriterijuma:
 - 1) nisku elastičnost tražnje;
 - 2) sličnost tržišnih udjela;
 - 3) visoke pravne ili ekonomske barijere za ulazak na tržište;
 - 4) vertikalnu integraciju uz udruženo odbijanje pružanja usluga;
 - 5) nedostatak kompenzacione kupovne moći;
 - 6) nedostatak potencijalne konkurencije.
- (3) Prilikom procjenjivanja značajne tržišne snage operatora i primjene kriterijuma iz st. 1 i 2 ovog člana Agencija saraduje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije.

Određivanje operatora sa značajnom tržišnom snagom

Član 69

- (1) Ako na osnovu analize tržišta utvrdi da određeno relevantno tržište nije dovoljno konkurentno, Agencija rješenjem određuje operatora, odnosno operatore sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu.
- (2) Prije donošenja rješenja iz stava 1 ovog člana, Agencija podnosi zahtjev za mišljenje organu nadležnom za zaštitu konkurencije.
- (3) Rješenjem iz stava 1 ovog člana Agencija nalaže preduzimanje najmanje jedne od mjera iz čl. 70 do 75 ovog zakona, uz primjenu načela racionalnosti i proporcionalnosti.
- (4) Rješenjem iz stava 1 ovog člana određuju se i rokovi za sprovođenje mjera i obrazlažu naložene mjere.
- (5) O obavezama operatora sa značajnom tržišnom snagom na međudržavnom tržištu, Agencija odlučuje u saradnji sa regulatornim organima država nadležnih za to tržište.

Ponovna analiza tržišta

Član 70

- (1) U postupku ponovnog određivanja istog operatora za operatora sa značajnom tržišnom snagom, na osnovu analize iz člana 64 stav 3 ovog zakona, Agencija može izmijeniti obim naloženih mjera.
- (2) Ako se u postupku ponovne analize utvrdi da operator više nema značajnu tržišnu snagu, rješenje iz stava 1 ovog člana ukida se.
- (3) Ako Agencija na osnovu ponovne analize utvrdi da je relevantno tržište dovoljno konkurentno, ne može odrediti operatora sa značajnom tržišnom snagom.
- (4) Ako tržište iz stava 3 ovog člana prije sprovođenja ponovne analize nije bilo konkurentno, Agencija će novim rješenjem ukinuti rješenje kojim je na tom tržištu odredila operatora sa značajnom tržišnom snagom, uključujući i mjere naložene tim rješenjem.

Obaveza objavljivanja podataka

Član 71

- (1) Agencija rješenjem iz člana 69 stav 1 ovog zakona, operatoru može naložiti da objavi podatke o uslugama pristupa i/ili interkonekcije, kao što su: računovodstveni podaci, tehničke specifikacije, karakteristike mreže, uslovi korišćenja i cijene usluga.
- (2) Rješenjem iz stava 1 ovog člana bliže se određuju vrsta podataka, način i rokovi njihovog objavljivanja, uz obezbjeđenje zaštite povjerljivih podataka.
- (3) Ako je rješenjem iz stava 1 ovog člana naložena i mjera odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija, Agencija može naložiti operatoru da objavi referentnu ponudu za pružanje usluga pristupa i/ili interkonekcije, u roku od 90 dana, od dana dostavljanja rješenja.
- (4) Ponuda iz stava 3 ovog člana sačinjava se u skladu sa objektivnim mogućnostima operatora i objektivnim potrebama drugih operatora i u njoj se navodi precizna specifikacija, koja omogućava drugim operatorima da plaćaju samo zahtijevanu uslugu.
- (5) Specifikacija ponude iz stava 4 ovog člana obavezno sadrži spisak usluga i povezane uslove u vezi njihovog pružanja, u skladu sa potrebama drugih operatora i cijene i popuste ili način njihovog određivanja.
- (6) Ponuda iz stava 4 ovog člana za operatore fiksne mreže obavezno sadrži i elemente usluga pristupa putem lokalne pristupne mreže, uključujući korišćenje elemenata pripadajuće infrastrukture.

Izmjena referentne ponude

Član 72

- (1) Ako ponuda iz člana 71 stav 3 ovog zakona nije u skladu sa odredbama ovog zakona ili uslovima na tržištu, nakon sprovedenih javnih konsultacija, Agencija može operatoru rješenjem naložiti izmjenu ponude, u roku od 30 dana, od dana dostavljanja rješenja Agencije.
- (2) Rješenjem iz stava 1 ovog člana može se odrediti i minimalna lista elemenata ponude.
- (3) Operator može i samostalno izvršiti izmjenu referentne ponude.
- (4) Referentnu ponudu operatora Agencija objavljuje na svojoj internet stranici .

Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti

Član 73

- (1) Agencija rješenjem o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom operatoru može naložiti mjeru obezbjeđivanja pružanja usluge pristupa i/ili interkonekcije, pod jednakim uslovima.
- (2) Mjerom iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje se da operator primjenjuje jednake uslove i kvalitet u pružanju usluge pristupa i/ili interkonekcije svim operatorima koji pružaju maloprodajne usluge, kao što to čini za sopstvene potrebe i za potrebe operatora koji su dio njegovog privrednog društva ili sa njim povezanog društva.

- (3) Agencija, rješenjem iz stava 1 ovog člana, može naložiti objavljivanje ugovora o pristupu i/ili interkonekciji na internet stranici operatora, uz obezbjeđenje zaštite povjerljivih podataka.

Odvojeno vođenje računovodstvenih evidencija

Član 74

- (1) Agencija može, rješenjem o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom, naložiti operatoru odvojeno vođenje računovodstvenih evidencija radi odvojenog iskazivanja rezultata poslovnih aktivnosti koje se odnose na pružanje usluga pristupa i/ili interkonekcije sa ciljem kontrole sprovođenja mjera iz člana 73 ovog zakona ili sprječavanja neosnovanog unakrsnog subvencioniranja.
- (2) Agencija može, vertikalno integrisanom operatoru, mjerom iz stava 1 ovog člana naročito naložiti, da obezbijedi preglednost svojih veleprodajnih i internih transfernih cijena koje se odnose na transakcije između poslovnih jedinica, tržišta, segmenata tržišta i usluga vertikalno integrisanog operatora.
- (3) Rješenjem iz stava 1 ovog člana Agencija određuje način vođenja i odvajanja računovodstvenih evidencija.
- (4) Operator iz st. 1 i 2 ovog člana dužan je da na zahtjev Agencije dostavlja računovodstvene evidencije, uključujući i podatke o prihodima od drugih lica.
- (5) Radi podsticanja konkurencije i otvorenog tržišta Agencija može na svojoj internet stranici objaviti podatke koje prikupi od operatora, u skladu sa st. 1 do 4 ovog člana, uz obezbjeđenje zaštite povjerljivih podataka.

Pristup elementima mreže i njihovo korišćenje

Član 75

- (1) Agencija može rješenjem o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom naložiti preduzimanje mjera radi izvršavanja opravdanih zahtjeva za pristup i korišćenje mogućnosti određenih elemenata elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme.
- (2) Mjeru iz stava 1 ovog člana Agencija nalaže naročito u slučajevima u kojima bi odbijanje zahtjeva ometalo dovoljnu konkurentnost tržišta na maloprodajnom nivou ili nanijelo štetu interesu krajnjih korisnika.
- (3) Radi sprovođenja mjera iz stava 1 ovog člana Agencija može operatoru naložiti i da:
 - 1) u dobroj vjeri pregovara sa operatorima o zahtjevima za pristup elementima mreže i njihovo korišćenje;
 - 2) omogući pristup posebnim djelovima mreže i/ili opreme koji nijesu aktivni i/ili da obezbijedi pristup lokalnoj petlji, radi omogućavanja izbora i/ili predizbora operatora i/ili ponuda za preprodaju pretplatničkih linija;
 - 3) izvrši interkonekciju elektronske komunikacione mreže;
 - 4) ne uskrati prethodno ostvareni pristup;
 - 5) obezbijedi određene usluge na veleprodajnoj osnovi, zbog preprodaje tih usluga na maloprodajnom tržištu;
 - 6) odobri otvoreni pristup tehničkim interfejsima, protokolima ili drugim tehnologijama i mogućnostima koje su neophodne za interoperabilnost usluga ili mreža, uključujući i virtuelne mreže;
 - 7) obezbijedi zajednički smještaj opreme ili druge oblike zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme;
 - 8) obezbijedi mogućnosti koje su potrebne za ostvarivanje interoperabilnosti usluga za krajnje korisnike usluga, uključujući usluge inteligentnih mreža, distributivnih sistema ili rominga u mobilnim mrežama;
 - 9) obezbijedi pristup sistemima za podršku ili sličnim sistemima koji su potrebni za obezbjeđivanje lojalne konkurencije prilikom pružanja usluga;
 - 10) obezbijedi pristup povezanim uslugama, kao što su identifikacija, davanje podataka o lokaciji i usluge dostupnosti korisnika.

- (4) Prilikom procjene obima obaveza iz stava 3 ovog člana, a naročito ocjene da li je naložena mjera proporcionalna načelima iz člana 3 ovog zakona, Agencija posebno cijeni:
 - 1) tehničku i ekonomsku mogućnost korišćenja ili instaliranja konkurentne opreme, imajući u vidu stepen razvoja tržišta, primjereno prirodi i vrsti predloženog pristupa i/ili interkonekcije;
 - 2) izvodljivost predloženog pristupa u odnosu na raspoložive kapacitete;
 - 3) početno ulaganje vlasnika opreme, uzimajući u obzir ostvarena ulaganja države i povezane rizike;
 - 4) potrebu dugoročne zaštite konkurencije, s tim što će se posebna pažnja posvetiti ekonomski efikasnoj konkurenciji zasnovanoj na infrastrukturi;
 - 5) odgovarajuća prava intelektualne svojine;
 - 6) obezbjeđivanje usluga iz međunarodnih obaveza koje je preuzela Crna Gora.
- (5) Prilikom određivanja obaveza iz st. 1 do 4 ovog člana Agencija može propisati tehničke i organizacione uslove koje je dužan da ispuni operator sa značajnom tržišnom snagom i operatori koji zahtijevaju pristup, kada je to neophodno radi obezbjeđivanja nesmetanog funkcionisanja mreže.

Kontrola cijena i vođenje troškovnog računovodstva

Član 76

- (1) Agencija može rješenjem o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom, naložiti preduzimanje mjera u vezi sa povratom troškova, kontrolom cijena određenih usluga koje se pružaju radi obezbjeđivanja pristupa i/ili interkonekcije i vođenje troškovnog računovodstva.
- (2) Mjere iz stava 1 ovog člana Agencija može naložiti ako na osnovu analize tržišta ocijeni da operator sa značajnom tržišnom snagom, zbog nedostatka efikasne konkurencije ili u cilju njenog suzbijanja, može zadržati ili previsoke cijene ili suviše malu razliku između maloprodajnih i veleprodajnih cijena na štetu krajnjih korisnika.
- (3) Agencija je dužna da u postupku određivanja mjera iz stava 1 ovog člana, uzme u obzir rizike, ulaganja i obezbjeđenje prihvatljive stope prinosa na investiciona ulaganja operatora.
- (4) Operator kojem je naloženo preduzimanje mjera kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva dužan je da dokaže da su cijene izračunate na osnovu troškova uz prihvatljivu stopu prinosa na investiciona ulaganja.

Kontrola izvršavanja mjera

Član 77

- (1) Prilikom kontrole izvršavanja mjera iz člana 76 stav 1 ovog zakona Agencija može da primijeni metode troškovnog računovodstva koje mogu biti različite od metoda koje primjenjuje operator. Agencija može operatoru rješenjem naložiti i da obrazloži i po potrebi koriguje cijene, pri čemu je teret eventualnog dokazivanja opravdanosti cijena na operatoru.
- (2) Agencija može, primjereno cilju unapređenja efikasnosti i održive konkurencije, ciljevima razvoja tržišta i povećanju dobiti za korisnike, propisati mehanizam pokrivanja troškova ili metodologiju određivanja cijena iz člana 76 stav 1 ovog zakona, odnosno vršiti upoređivanje sa cijenama na uporedivim tržištima ili tržištima sa razvijenom konkurencijom, uzimajući u obzir specifičnosti domaćeg tržišta.
- (3) Rješenjem iz člana 76 stav 1 ovog zakona Agencija operatoru može naložiti vođenje određenog sistema troškovnog računovodstva, kao i oblik i metodologiju vođenja računovodstva, uključujući kategorizaciju i razvrstavanje troškova i pravila koja se primjenjuju za raspoređivanje troškova.
- (4) Usklađenost sistema troškovnog računovodstva sa rješenjem iz stava 2 ovog člana utvrđuje nezavisni revizor, čiju izjavu o usklađenosti Agencija godišnje objavljuje na svojoj internet stranici.

Regulacija cijena maloprodajnih usluga

Član 78

- (1) Agencija, rješenjem iz člana 69 stav 1 ovog zakona, operatoru može naložiti preduzimanje mjera regulacije cijena maloprodajnih usluga, ako na osnovu tržišnih analiza utvrdi da relevantno tržište usluga namijenjenih krajnjim korisnicima nije dovoljno konkurentno.
- (2) Mjere iz stava 1 ovog člana Agencija će naložiti samo ako ocijeni da se određivanjem mjera iz čl. 71 do 77 ovog zakona, ne može ostvariti efikasna konkurencija na tržištu elektronskih komunikacija ili ako naložene mjere nijesu dale očekivane rezultate.
- (3) Mjerama iz stava 1 ovog člana može se zabraniti:
 - 1) obračunavanje previsokih cijena;
 - 2) ometanje ulaska na tržište;
 - 3) ograničavanje konkurencije određivanjem preniskih cijena;
 - 4) davanje neopravdanih prednosti određenom krajnjem korisniku;
 - 5) neosnovano povezivanje određenih usluga.
- (4) Prilikom određivanja mjera iz stava 1 ovog člana Agencija može operatoru sa značajnom tržišnom snagom naložiti primjenu jedne od sljedećih metoda:
 - 1) ograničavanja maloprodajnih cijena (*Price cap*);
 - 2) regulacije pojedinačnih cijena usluga;
 - 3) troškovne orijentacije cijena;
 - 4) usklađivanja cijena sa cijenama na uporedivim tržištima.

Funkcionalno razdvajanje vertikalno integrisanih operatora

Član 79

- (1) Ako Agencija ocijeni da, primjenom regulatornih mjera iz čl. 71 do 77 ovog zakona, nije ostvarena efikasna tržišna konkurencija i da postoje bitne i trajne barijere u tržišnoj konkurenciji ili nedostaci na tržištu u pružanju određenih veleprodajnih usluga pristupa na relevantnom tržištu pristupa, može, izuzetno, uz prethodno pribavljeno mišljenje Vlade, rješenjem naložiti vertikalno integrisanim operatorima obavezu odvajanja aktivnosti povezanih sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa u posebnu poslovnu jedinicu.
- (2) U okviru posebne poslovne jedinice iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje se pružanje proizvoda i usluga pristupa svim operatorima, pod jednakim uslovima, uključujući i poslovne jedinice u okviru operatora iz stava 1 ovog člana, i to: istim sistemima i postupcima i uz jednake rokove i uslove, uključujući i uslove u pogledu cijena i nivoa usluga.
- (3) Rješenje Agencije iz stava 1 ovoga člana obavezno sadrži:
 - 1) jasno opisanu prirodu i nivo razdvajanja, uz određenje pravnog položaja posebne poslovne jedinice,
 - 2) određivanje imovine posebne poslovne jedinice, kao i vrstu proizvoda ili usluga koje će pružati poslovna jedinica,
 - 3) odredbe o načinu upravljanja kojim se obezbjeđuje nezavisnost zaposlenih u posebnoj poslovnoj jedinici i odgovarajući sistem obračuna zarada,
 - 4) pravila za obezbjeđivanje izvršavanja obaveza,
 - 5) pravila za obezbjeđivanje transparentnosti sprovedenih postupaka, naročito u odnosu na druge učesnike na tržištu,
 - 6) program praćenja kojim se obezbjeđuje usklađenost poslovanja, što obuhvata i objavljivanje godišnjeg izvještaja.
- (4) Agencija će uporedno sprovesti analizu drugih relevantnih tržišta povezanih s pristupnom mrežom, na osnovu koje će naložiti, zadržati, izmijeniti ili ukinuti regulatorne obaveze iz čl. 71 do 77 ovog zakona.
- (5) Operatoru, kojem je naložena mjera iz stava 1 ovog člana, može se naložiti i odgovarajuća mjera iz čl. 71 do 77 ovog zakona.

Dobrovoljno razdvajanje vertikalno integrisanih operatora

Član 80

- (1) Vertikalno integrisani operator sa značajnom tržišnom snagom na jednom ili više relevantnih tržišta može samostalno da odluči o izdvajanju ili prenosu svoje pristupne mreže ili njenog značajnog dijela u posebno pravno lice ili posebnu poslovnu jedinicu (dobrovoljno razdvajanje vertikalno integrisanog operatora).
- (2) Operator iz stava 1 ovog člana, dužan je da 90 dana unaprijed obavijesti Agenciju o namjeri prenosa svoje pristupne mreže ili njenog značajnog dijela u posebno pravno lice, uz promjenu svojinske strukture ili o formiranju posebne poslovne jedinice za pružanje istih proizvoda i usluga pristupa operatorima usluga na maloprodajnom nivou, uključujući i sopstvene poslovne jedinice za maloprodajne usluge, kao i o eventualnoj promjeni te namjere i konačnom ishodu postupka razdvajanja.
- (3) Agencija, u roku iz stava 2 ovog člana vrši procjenu efekata namjeravanog razdvajanja na postojeće regulatorne obaveze operatora.
- (4) U svrhu procjene iz stava 3 ovoga člana, Agencija će uporedno sprovesti analizu drugih relevantnih tržišta povezanih s pristupnom mrežom, u skladu sa članom 69 ovog zakona.
- (5) Na osnovu sprovedene analize iz stava 4 ovog člana, Agencija će naložiti, zadržati, izmijeniti ili ukinuti mjere iz čl. 71 do 77 ovog zakona.
- (6) Izdvojenoj posebnoj poslovnoj jedinici iz stava 2 ovog člana može se odrediti neka od mjera iz čl. 71 do 77 ovog zakona.

VII. UNIVERZALNI SERVIS

Univerzalni servis

Član 81

- (1) Univerzalni servis, u smislu ovog zakona, je skup osnovnih elektronskih komunikacionih usluga propisanog kvaliteta koje su na teritoriji Crne Gore dostupne svim krajnjim korisnicima po pristupačnim cijenama, bez obzira na njihov geografski položaj.
- (2) Univerzalni servis se pruža na tehnološki neutralnoj osnovi, primjenom načela objektivnosti, transparentnosti, srazmjernosti i nediskriminatornosti i uz što manje narušavanje konkurencije na tržištu.

Usluge Univerzalnog servisa

Član 82

- (1) Usluge Univerzalnog servisa obuhvataju:
 - 1) ispunjavanje opravdanog zahtjeva korisnika za pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži i javno dostupnim elektronskim komunikacionim uslugama na fiksnoj lokaciji, čime se omogućava govorna komunikacija i brzina prenosa podataka koja omogućava funkcionalni pristup internetu;
 - 2) pružanje usluge univerzalnog telefonskog imenika (u daljem tekstu: Univerzalni imenik) i univerzalne službe za davanje informacija o telefonskim brojevima pretplatnika (u daljem tekstu: Univerzalna služba informacija);
 - 3) mogućnost korišćenja javnih telefonskih govornica ili drugih javno dostupnih pristupnih tačaka za javnu govornu uslugu, u svakom momentu, u skladu sa opravdanim zahtjevima i potrebama krajnjih korisnika, u pogledu geografske pokrivenosti i kvaliteta usluge;
 - 4) posebne mjere i povoljnosti za lica smanjene pokretljivosti, kao i lica sa invaliditetom, uključujući i pristup hitnim službama, službi za davanje informacija o broju pretplatnika i imeniku pretplatnika, koje omogućavaju jednake mogućnosti za

pristup javno dostupnim telefonskim uslugama koje imaju i drugi krajnji korisnici, kao i odgovarajući izbor operatora dostupnih većini krajnjih korisnika.

- (2) Minimalni skup usluga koje obuhvata Univerzalni servis, uključujući i usluge iz stava 1 tačka 1 ovog člana određuje Vlada.
- (3) Minimalni skup usluga, može se mijenjati u periodu koji ne može biti kraći od dvije godine, od donošenja akta iz stava 2 ovog člana .
- (4) Razvoj univerzalnog servisa prati Agencija i predlaže potrebne izmjene minimalnog skupa usluga univerzalnog servisa.

Kriterijumi za ocjenu opravdanosti zahtjeva, brzina prenosa i povoljnosti

Član 83

- (1) Kriterijume za ocjenu opravdanosti zahtjeva i potreba, iz člana 82 stav 1 tač. 1 i 3 ovog zakona, utvrđuje Agencija.
- (2) Ministarstvo, na predlog Agencije: utvrđuje brzinu prenosa koja omogućava funkcionalni pristup internetu i rok za ostvarivanje brzine prenosa , uzimajući u obzir preovlađujuće tehnologije pristupa, tehnološku i ekonomsku racionalnost i ciljeve strategije u oblasti elektronskih komunikacija.
- (3) Vrstu povoljnosti i mjera, iz člana 82 stav 1 tačka 4 ovog zakona, utvrđuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove socijalnog staranja.

Univerzalni imenik

Član 84

- (1) Univerzalni imenik, odnosno baza podataka Univerzalne službe informacija, obuhvata najmanje sljedeće podatke o pretplatnicima: ime i prezime, odnosno naziv privrednog društva i njegov organizacioni oblik, adresu odnosno sjedište pretplatnika i dodijeljeni pretplatnički broj, osim za pretplatnike javno dostupnih telefonskih usluga koji su zahtijevali zabranu unošenja i objavljivanja tih podataka.
- (2) Operator javno dostupnih telefonskih usluga koji pretplatniku obezbjeđuje priključak na elektronsku komunikacionu mrežu, dužan je da podatke iz stava 1 ovog člana dostavi operatoru univerzalnog servisa koji pruža uslugu Univerzalnog imenika odnosno Univerzalne službe informacija u roku od sedam dana od dana obezbjeđivanja priključka.
- (3) Operator iz stava 2 ovog člana dužan je da podatke u Univerzalnom imeniku ažurira najmanje jednom godišnje.
- (4) Univerzalni imenik se izdaje u štampanoj i elektronskoj formi, uz odobrenje Agencije.

Univerzalna služba informacija

Član 85

- (1) Za objavljivanje podataka u Univerzalnom imeniku operator Univerzalnog imenika ne može naplaćivati uslugu objavljivanja podataka o pretplatnicima.
- (2) Univerzalna služba informacija daje podatke o fiksnim i mobilnim (post-paid i pre-paid telefonskim brojevima svih pretplatnika koji nijesu zahtijevali zabranu objavljivanja tih podataka i to po pretplatničkom broju ili vlasniku broja.
- (3) Pristup Univerzalnoj službi informacija obezbjeđuje se svim krajnjim korisnicima, uključujući i korisnike javnih govornica.
- (4) Podaci koje daje Univerzalna služba informacija ažuriraju se najmanje jednom u 60 dana.
- (5) Operator Univerzalnog imenika odnosno Univerzalne službe informacija, bez odlaganja, obavještava Agenciju ako operator javno dostupnih telefonskih usluga ne dostavi podatke, u iz člana 84 st. 1 i 2 ovog zakona , u roku određenom za ažuriranje podataka.
- (6) Operator Univerzalnog servisa, koji pruža uslugu Univerzalnog imenika, odnosno Univerzalne službe informacija, podatke koje dobija od operatora javno dostupne telefonske mreže obrađuje pod jednakim uslovima.

Određivanje operatora Univerzalnog servisa

Član 86

- (1) Agencija rješenjem, određuje jednog ili više operatera Univerzalnog servisa na period od pet godina, na način kojim se obezbjeđuje pružanje usluga Univerzalnog servisa na teritoriji Crne Gore.
- (2) Operator Univerzalnog servisa određuje se na osnovu postupka Agencije sprovedenog po javnom konkursu.
- (3) Izbor operatera, iz stava 2 ovog člana, vrši se primjenom sljedećih kriterijuma: osposobljenost pružanja usluga Univerzalnog servisa, odnosno njegovih segmenata na određenom području, troškove pružanja usluge, cijenu usluge i tehnološke mogućnosti mreže u odnosu na planirano proširivanje obima i kvaliteta Univerzalnog servisa.
- (4) Ako u postupku po javnom konkursu ne može odrediti operatera Univerzalnog servisa Agencija rješenjem određuje operatera koji u pružanju javno dostupnih telefonskih usluga na fiksnoj lokaciji ima značajnu tržišnu snagu ili ima najviše pretplatnika na fiksnoj lokaciji, primjenom načela efikasnosti, objektivnosti i transparentnosti.
- (5) U rješenju o određivanju operatera Univerzalnog servisa iz stava 1 ovog člana Agencija određuje uslove za pružanje Univerzalnog servisa.
- (6) Bliži sadržaj i postupak javnog konkursa za izbor operatera za pružanje usluga Univerzalnog servisa propisuje Agencija.

Kontrola pružanja usluga Univerzalnog servisa

Član 87

- (1) Agencija je dužna da, periodično, a najmanje jednom godišnje, na osnovu podataka koje dobija o pružanju usluge operatera Univerzalnog servisa i u postupku sprovedenih javnih konsultacija, izvrši kontrolu usklađenosti pružanja usluga Univerzalnog servisa sa ovim zakonom.
- (2) Ako utvrdi da se usluga Univerzalnog servisa ne pruža u skladu sa ovim zakonom, Agencija raspisuje javni konkurs za izbor novog operatera Univerzalnog servisa.
- (3) Postojeći operator Univerzalnog servisa dužan je da nastavi sa pružanjem usluga Univerzalnog servisa, u skladu sa rješenjem Agencije, do određivanja novog operatera Univerzalnog servisa.

Obavještenje o izdvajanju pristupne mreže

Član 88

- (1) Operator Univerzalnog servisa dužan je da u roku od 60 dana unaprijed obavijesti Agenciju o namjeri izdvajanja svoje pristupne mreže, u cjelini ili značajnom dijelu u posebno pravno lice, uz promjenu svojinske strukture, radi procjene efekata namjeravanog izdvajanja na pružanje pristupa na fiksnoj lokaciji i na pružanje javno dostupnih telefonskih usluga.
- (2) Agencija će operatoru Univerzalnog servisa u slučaju iz stava 1 ovoga člana izmijeniti ili ukinuti rješenje o određivanju operatera usluga Univerzalnog servisa.

Cijene, opšti uslovi i prava korisnika Univerzalnog servisa

Član 89

- (1) Cijena usluge iz skupa usluga Univerzalnog servisa, koje pruža operator, određuje se u jednakom iznosu za sve korisnike na teritoriji Crne Gore.
- (2) Operator Univerzalnog servisa dužan je da ponudi cjenovne opcije ili pakete, za socijalno ugrožena lica, lica smanjene pokretljivosti, kao i lica sa invaliditetom.
- (3) Agencija prati razvoj i visinu cijena usluga iz skupa Univerzalnog servisa.
- (4) Ako utvrdi da su cijene iz stava 2 ovog člana previsoke, u odnosu na minimalnu cijenu rada u Crnoj Gori Agencija će naložiti operatoru Univerzalnog servisa da ponudi posebne cijene ili posebne pakete za socijalno ugrožena lica, lica smanjene pokretljivosti, kao i lica sa invaliditetom, pod povoljnijim uslovima.
- (5) Način procjene pristupačnosti cijena usluga i posebnih paketa utvrđuje se propisuje Agencija.

- (6) Listu kategorija lica iz stava 2 ovog člana, do kraja tekuće za narednu kalendarsku godinu, utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove socijalnog staranja.

Posebne obaveze operatora

Član 90

- (1) Operator usluga Univerzalnog servisa dužan je da obezbijedi tehničke mogućnosti korisniku odnosno posebne tarifne režime za kategorije socijalno ugroženih lica, lica smanjene pokretljivosti, kao i lica sa invaliditetom koji omogućavaju uvid u cijenu i kontrolu potrošnje usluge.
- (2) Operator Univerzalnog servisa dužan je da:
- 1) odredi opšte uslove pružanja usluga i da na računu odvojeno iskaže cijene pojedinih usluga Univerzalnog servisa, koje je korisnik univerzalne usluge dužan da plati.
 - 2) obezbijediti raščlanjivanje računa u skladu sa članom 160 ovog zakona;
 - 3) po zahtjevu korisnika, izvrši besplatnu blokadu odlaznih poziva prema određenom broju ili vrsti brojeva.
- (3) Agencija može operatoru Univerzalnog servisa rješenjem iz člana 86 stav 1 ovog zakona, naložiti da pretplatnicima obezbijedi:
- 1) *pre-paid* sistem za plaćanje pristupa do javne elektronske komunikacione mreže i korišćenje javnih elektronskih komunikacionih usluga;
 - 2) otplaćivanje naknade za priključenje na javnu elektronsku komunikacionu mrežu u ratama.

Kvalitet Univerzalnog servisa

Član 91

- (1) Ministarstvo, na predlog Agencije, utvrđuje:
- 1) parametre kvaliteta Univerzalnog servisa, njihove granične vrijednosti i metode mjerenja i
 - 2) sadržaj, oblik i način objavljivanja podataka o kvalitetu Univerzalnog servisa.
- (2) Operator Univerzalnog servisa dužan je da Agenciji kvartalno dostavlja podatke o izmjerenim parametrima kvaliteta usluga, kao i o promjeni kvaliteta usluga Univerzalnog servisa u roku od 30 dana, od dana nastupanja promjene, kao i da najmanje jednom godišnje objavi ažurirane podatke o kvalitetu tih usluga na svojoj internet stranici.
- (3) Agencija može, ako sumnja u tačnost dostavljenih podataka operatora Univerzalnog servisa, da ovlasti nezavisnog revizora koji će izvršiti provjeru tih podataka.
- (4) Ako se provjerom iz stava 3 ovog člana potvrdi tačnost dostavljenih podataka, troškove revizije plaća Agencija.
- (5) Ako se revizijom utvrdi da dostavljeni podaci nijesu tačni, troškove revizije plaća operator.
- (6) Ako izmjerene vrijednosti parametara kvaliteta određenog operatora Univerzalnog servisa, najmanje tri puta uzastopno u toku godine, ne postižu granične vrijednosti, Agencija može otpočeti postupak izbora novog operatora Univerzalnog servisa.

Neto troškovi obaveze pružanja Univerzalnog servisa

Član 92

- (1) Operator Univerzalnog servisa ima pravo na naknadu neto troškova za pružanje usluge Univerzalnog servisa, ako mu pružanje Univerzalnog servisa, u skladu sa obavezama iz čl. 86 do 90 ovog zakona, predstavlja prekomjerni trošak.
- (2) Neto trošak pružanja usluge Univerzalnog servisa predstavlja razliku između neto troška koji operator Univerzalnog servisa ostvari u poslovanju, sa obavezom pružanja usluge Univerzalnog servisa i bez te obaveze.
- (3) Metodologiju obračuna neto troška propisuje Agencije, nakon sprovedenog postupka javnih konsultacija.

Odvojeno vođenje troškova

Član 93

- (1) Operator Univerzalnog servisa dužan je da troškove nastale pružanjem usluga iz čl. 86 do 90 ovog zakona evidentira i vodi odvojeno od ostalih troškova.
- (2) Operator Univerzalnog servisa dužan je da, do kraja drugog kvartala tekuće godine, Agenciji dostavi izvještaj o pružanju usluga univerzalnog servisa sa obračunom neto troška i računovodstvenom evidencijom, kao i podatke na osnovu kojih je izvršen obračun neto troška pružanja Univerzalnog servisa u prethodnoj godini.
- (3) Operator koji u roku iz stava 2 ovog člana ne dostavi izvještaj o pružanju usluga Univerzalnog servisa sa obračunom neto troška i računovodstvenom evidencijom, nema pravo na naknadu neto troška.
- (4) Agencija provjerava i odobrava računovodstvene iskaze i podatke iz stava 2 ovog člana i radi provjere računovodstvenih iskaza i podataka može ovlastiti nezavisnog revizora.
- (5) Prilikom provjere računovodstvenih iskaza i podataka iz stava 2 ovog člana Agencija realno procjenjuje troškove koje bi operator Univerzalnog servisa nastojao da izbjegne, ako ne bi imao obavezu pružanja usluga Univerzalnog servisa, kao i nematerijalne koristi koje je ostvario taj operator, pri čemu nije dozvoljeno dvostruko obračunavanje bilo kakvih koristi i troškova.

Obračun neto troška

Član 94

- (1) Ako je operator Univerzalnog servisa određen na osnovu javnog konkursa, Agencija prilikom provjeravanja računovodstvenih iskaza i podataka iz člana 93 ovog zakona sagledava troškove pružanja usluge Univerzalnog servisa koje je operator naveo u ponudi na javnom konkursu.
- (2) Drugačije troškove od troškova navedenih u ponudi po javnom konkursu Agencija sagledava, samo ako je iz objektivnih razloga došlo do promjene uslova utvrđenih javnim konkursom i ako operator objektivno i transparentno, dokaže opravdanost tih odstupanja.
- (3) Ako Agencija, na osnovu neto troška, utvrdi da pružanje usluge predstavlja prekomjerni trošak za operatora Univerzalnog servisa, rješenjem će utvrditi visinu naknade za pokriće neto troška za pružanje usluge Univerzalnog servisa, koja ne smije biti veća od visine neto troška.
- (4) Agencija može, u cilju smanjenja neto troškova pružanja usluge Univerzalnog servisa, operatoru Univerzalnog servisa naložiti primjenu određenih tehničkih i drugih rješenja ili zaključivanje ponuđenih interkonekcionih ugovora ili saradnju sa drugim operatorima, ili priznati neto trošak do iznosa koji bi nastao primjenom zahtijevanog tehničkog i drugog rješenja.
- (5) Agencija na svojoj internet stranici objavljuje rezultate obračuna neto troška i rezultate revizije podataka iz člana 93 stav 2 ovog zakona koje joj je dostavio operator Univerzalnog servisa.

Finansiranje Univerzalnog servisa

Član 95

- (1) Naknade neto troškova Univerzalnog servisa obezbjeđuju se iz doprinosa koji plaćaju operatori, čiji je udio u ukupnom godišnjem prihodu u oblasti elektronskih komunikacija veći od 2%.
- (2) Visinu doprinosa i način plaćanja za pojedinog operatora određuje Agencija, proporcionalno udjelu njegovog prihoda od pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga, odnosno davanja na korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u ukupnom godišnjem prihodu u oblasti elektronskih komunikacija.
- (3) Operatori doprinos iz stava 2 ovog člana plaćaju neposredno pružaocu Univerzalnog servisa, u visini i rokovima koje rješenjem odredi Agencija.
- (4) Podatke o naknadi neto troškova Univerzalnog servisa, načinu njihovog raspoređivanja i korišćenja po namjenama, Agencija objavljuje na svojoj internet stranici.

- (5) Zbirni godišnji izvještaj o naknadama neto troškova za obezbjeđivanje Univerzalnog servisa Agencija objavljuje na svojoj internet stranici do 31. decembra tekuće za prethodnu poslovnu godinu.

VIII. RADIO-FREKVENCIJSKI SPEKTAR

Upravljanje radio-frekvencijskim spektrom

Član 96

- (1) Upravljanje radio-frekvencijskim spektrom, kao ograničenim resursom, obuhvata planiranje, dodjelu, koordinaciju, monitoring i kontrolu korišćenja radio-frekvencijskog spektra.
- (2) Radio-frekvencijskim spektrom upravlja Agencija, u skladu sa međunarodnim sporazumima (Konvencijom i propisima o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU) i ovim zakonom.
- (3) Agencija koordinira korišćenje satelitskih orbita, u skladu sa odgovarajućim međunarodnim sporazumima i odredbama ovog zakona, saglasno interesima Crne Gore.
- (4) Agencija ostvaruje saradnju sa međunarodnim organizacijama i nadležnim organima drugih država koji vrše poslove upravljanja radio-frekvencijskim spektrom, samostalno ili preko nadležnih organa.

Plan namjene radio-frekvencijskog spektra

Član 97

- (1) Planom namjene radio-frekvencijskog spektra utvrđuje se namjena radio-frekvencijskih opsega za pojedine radiokomunikacione službe, u skladu sa propisima o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije.
- (2) Planom namjene radio-frekvencijskog spektra za radio-frekvencijske opsege utvrđuju se:
 - 1) namjena za jednu ili više radiokomunikacionih službi u Crnoj Gori, pri čemu pojedini radio-frekvencijski opsezi ne moraju biti namijenjeni određenim radiokomunikacionim službama (upotreba nezavisna od vrste radiokomunikacione službe);
 - 2) korišćenje u svrhu jedne ili više odgovarajućih primjena ili jedne ili više različitih tehnologija, pri čemu upotreba pojedinih radio-frekvencijskih opsega može biti nezavisna od primijenjene tehnologije (tehnološki neutralna upotreba);
 - 3) namjena u svrhu civilne, i/ili vojne upotrebe;
 - 4) uslovi korišćenja pripadajućih radio-frekvencija kojima se može upućivati na primjenu odgovarajućih odluka i preporuka Međunarodne unije za telekomunikacije, Evropske konferencije administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT) i drugih nadležnih međunarodnih organizacija i institucija, kao i drugih propisa, međunarodnih ugovora i sporazuma.
- (3) Plan namjene radio-frekvencijskog spektra objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.
- (4) Plan namjene radio-frekvencijskog spektra donosi Vlada.

Planovi raspodjele radio-frekvencija

Član 98

- (1) Planom raspodjele radio-frekvencija iz određenog opsega utvrđuje se podjela opsega na radio-frekvencijske kanale, bliži uslovi, način korišćenja i način dodjele radio-frekvencija, jednoj ili više određenih radiokomunikacionih službi, saglasno planu namjene radio-frekvencijskog spektra.
- (2) Planove raspodjele radio-frekvencija donosi Agencija, vodeći računa o potrebama i zahtjevima korisnika, po sprovedenom postupku javnih konsultacija.
- (3) U postupku donošenja planova raspodjele radio-frekvencija uzimaju se u obzir potrebe nacionalne i javne bezbjednosti i odbrane, zaštite od prirodnih i drugih elementarnih

nepogoda, kao i potrebe hitnih službi i službi spašavanja.

- (4) Planove raspodjele radio-frekvencija, Agencija je dužna da dostavi na saglasnost:
 - 1) državnim organima i institucijama nadležnim za bezbjednost civilnog vazdušnog odnosno pomorskog saobraćaja, u vezi planova raspodjele na radio-frekvencijske opsege koji su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni vazduhoplovnoj, odnosno pomorskoj službi, a koji se koriste za potrebe bezbjednosti civilnog vazdušnog, odnosno pomorskog saobraćaja;
 - 2) državnim organima nadležnim za unutrašnje poslove, nacionalnu bezbjednost i odbranu, u vezi planova raspodjele koji se odnose na radio-frekvencijske opsege koji su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni i za civilnu i za vojnu upotrebu;
 - 3) regulatornom organu nadležnom za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga u vezi planova koji se odnose na radio-frekvencijske opsege koji su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni radio-difuznoj službi.
- (5) Planovi raspodjele radio-frekvencija objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.

Korišćenje radio-frekvencija

Član 99

- (1) Fizička i pravna lica radio-frekvencije mogu koristiti na osnovu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija koje izdaje Agencija.
- (2) Organ državne uprave nadležan za poslove odbrane može da koristi radio-frekvencije koje su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene za vojnu upotrebu, bez odobrenja za korišćenje radio-frekvencija.
- (3) Bliži podaci o upotrebi radio-frekvencija iz stava 2 ovog člana dostavljaju se Agenciji, na zahtjev.
- (4) Izuzetno od stava 1 ovog člana radio-frekvencije koje se mogu koristiti bez odobrenja i uslovi pod kojima se mogu koristiti, kao i radio-frekvencije čije se korišćenje obavezno prijavljuje Agenciji, utvrđuju se propisom Ministarstva.
- (5) Način prijavljivanja korišćenja radio-frekvencija iz stava 4 ovog člana propisuje Agencija.

Izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 100

- (1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija izdaje Agencija na osnovu zahtjeva za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija.
- (2) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija iz opsega za koje je odgovarajućim planom raspodjele radio-frekvencija utvrđeno da se dodjeljuju na ekskluzivnoj osnovi na teritoriji Crne Gore za upotrebu javne elektronske komunikacione mreže, odnosno kada se u skladu sa članom 105 ovog zakona utvrdi da je iskazano interesovanje veće od raspoloživih radio-frekvencijskih resursa, izdaje se na osnovu sprovedenog postupka javnog nadmetanja.

Postupak izdavanja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija na zahtjev

Član 101

- (1) Postupak izdavanja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija pokreće se podnošenjem zahtjeva fizičkog i pravnog lica.
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija sadrži:
 - 1) za fizičko lice - ime i prezime, jedinstveni matični broj i adresu, odnosno ime i prezime, datum i mjesto rođenja, državu koja je izdala pasoš ili ličnu kartu i broj tog dokumenta za strano fizičko lice;
 - 2) za pravno lice - naziv privrednog društva, sjedište, matični i registarski broj, broj računa i ime i prezime zastupnika;

- 3) podatke o radio-frekvencijskom opsegu, vrsti radiokomunikacione službe i tipu veze na koji se zahtjev odnosi;
- 4) obrazloženje razloga za korišćenje radio-frekvencija.
- (3) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosilac zahtjeva je dužan da dostavi tehničko rješenje korišćenja radio-frekvencija na propisanom obrazcu.
- (4) Podnosilac zahtjeva iz stava 1 ovog člana dužan je da, za obradu zahtjeva, Agenciji plati naknadu, čiju visinu utvrđuje Agencija, a koja ne može biti viša od stvarnih troškova obrade zahtjeva.
- (5) Naknadu iz stava 4 ovog člana ne plaćaju podnosioci zahtjeva iz člana 125 stav 3 ovog zakona.
- (6) Obrazac zahtjeva iz stava 3 ovog člana propisuje Agencija.

Odlučivanje po zahtjevu

Član 102

- (1) Agencija odlučuje o zahtjevima za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija po redosljedu njihovog prijema, osim kada se odobrenje za korišćenje radio-frekvencija izdaje na osnovu sprovedenog postupka javnog nadmetanja.
- (2) Agencija je dužna da odluči po zahtjevu za korišćenje radio-frekvencija u roku od 30 dana, od dana prijema zahtjeva.
- (3) Agencija neće izdati odobrenje iz stava 1 ovog člana ako utvrdi da:
 - 1) zahtjev nije podniet u skladu sa članom 101 st. 2, 3 i 4 ovog zakona;
 - 2) zahtjev nije u skladu sa planom namjene radio-frekvencijskog spektra ili odgovarajućim planom raspodjele radio-frekvencija;
 - 3) radio-frekvencije za koje se podnosi zahtjev nijesu raspoložive;
 - 4) odobravanje radio-frekvencija nije u saglasnosti sa principima racionalnog korišćenja radio-frekvencijskog spektra ili nije u skladu sa članom 38 ovog zakona;
 - 5) djelovanje radio uređaja može prouzrokovati štetne posljedice na rad drugih elektronskih komunikacionih sistema ili opreme, odnosno na životnu sredinu i zdravlje ljudi;
 - 6) podnosilac zahtjeva za korišćenje radio-frekvencija koje su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi ne posjeduje odobrenje za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.

Radio-amaterske komunikacije

Član 103

Način korišćenja radio-frekvencija koje su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene amaterskoj radiokomunikacionoj službi, klase radio-amatera, ispitni program i polaganje radio-amaterskog ispita, tehničke i druge uslove za upotrebu radio-amaterskih stanica, propisuje Agencija.

Ograničenje broja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 104

Agencija može planom raspodjele radio-frekvencija iz pojedinog opsega uvesti ograničenje broja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija za pojedine vrste radiokomunikacionih mreža ili bežičnih pristupnih tehnologija, na principu proporcionalnosti i pod jednakim uslovima, radi:

- 1) izbjegavanja štetne interferencije;
- 2) zaštite životne sredine i zdravlja ljudi od djelovanja elektromagnetnog zračenja;
- 3) ostvarivanja maksimalne koristi za korisnike i podsticanja konkurencije;
- 4) obezbjeđivanja kvaliteta usluge;
- 5) obezbjeđivanja efikasne upotrebe radio-frekvencijskog spektra;
- 6) ostvarivanja ciljeva od javnog interesa.

Ispitivanje zainteresovanosti za korišćenje radio-frekvencija

Član 105

- (1) Ako Agencija, po iskazanom interesovanju najmanje jednog fizičkog ili pravnog lica, ocijeni da može postojati povećano interesovanje za korišćenje radio-frekvencija iz opsega za koje je, u skladu sa članom 104 ovog zakona ograničen broj odobrenja, a koje bi bilo veće od raspoloživog radio-frekvencijskog resursa, dužna je da raspiše javni poziv za izražavanje interesovanja za korišćenje predmetnih radio-frekvencija.
- (2) Javni poziv iz stava 1 ovog člana objavljuje se u najmanje jednom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji Crne Gore i na internet stranici Agencije.
- (3) Javnim pozivom iz stava 1 ovog člana Agencija je dužna da od zainteresovanih fizičkih i pravnih lica zatraži podatke u vezi sa planiranim načinom i uslovima korišćenja radio-frekvencija, uslugama koje se namjeravaju pružati, kao i dokaze o stručnoj i finansijskoj osposobljenosti za realizaciju projekta.
- (4) Rok za izražavanje interesovanja po javnom pozivu iz stava 1 ovog člana ne može biti kraći od 30 dana, od dana objavljivanja javnog poziva.
- (5) Agencija, u roku od 45 dana od dana izražavanja interesovanja iz stava 3 ovog člana, odlučuje o potrebi sprovođenja javnog nadmetanja, u skladu sa članom 106 ovog zakona.

Postupak javnog nadmetanja

Član 106

- (1) Postupak javnog nadmetanja u slučajevima iz člana 100 stav 2 ovog zakona sprovodi Agencija.
- (2) Agencija odlukom pokreće postupak javnog nadmetanja u roku od 30 dana, od dana donošenja odluke iz člana 105 stav 5 ovog zakona odnosno od dana izražavanja interesovanja za korišćenje radio-frekvencija iz opsega za koje je odgovarajućim planom raspodjele utvrđeno da se dodjeljuju na ekskluzivnoj osnovi na teritoriji Crne Gore za upotrebu javne elektronske komunikacione mreže.
- (3) Odluka iz stava 2 ovog člana naročito sadrži:
 - 1) radio-frekvencije koje su predmet javnog nadmetanja i oblasti u kojoj se mogu koristiti;
 - 2) vrstu javnog nadmetanja (zatvorena ponuda ili aukcija);
 - 3) uslove, zahtjeve i kvalifikacije koje učesnici u postupku javnog nadmetanja treba da ispune;
 - 4) najniži iznos jednokratne naknade za dodjelu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija;
 - 5) kriterijume za izbor najpovoljnije ponude i način vrednovanja, u postupku javnog nadmetanja podnošenjem zatvorenih ponuda;
 - 6) rok i način podnošenja ponude, odnosno zahtjeva za učešće na aukciji;
 - 7) adresu, mjesto, datum i vrijeme javnog otvaranja ponuda, odnosno sprovođenja aukcije;
 - 8) podatke o kontakt osobi zaduženoj za davanje informacija od značaja za postupak javnog nadmetanja;
 - 9) cijenu otkupa, način plaćanja i način preuzimanja dokumentacije za javno nadmetanje;
 - 10) garanciju ponude;
 - 11) rok u kome će ponuđači biti obaviješteni o ishodu javnog nadmetanja.
- (4) Najniži iznos jednokratne naknade iz stava 3 tačka 4 ovog člana i visinu garancije ponude određuje Ministarstvo.
- (5) Cijenu za otkup dokumentacije za javno nadmetanje iz stava 3 tačka 9 ovog člana određuje Agencija u visini stvarnih troškova njene izrade.
- (6) Agencija donosi odluku o izboru ponuđača u roku od 30 dana, od dana javnog otvaranja ponuda, odnosno dana sprovođenja aukcije.
- (7) Iznos jednokratne naknade ostvaren u postupku javnog nadmetanja uplaćuje se u budžet Crne Gore u roku od 15 dana, od dana donošenja odluke iz stava 6 ovog člana.

Rok za podnošenje ponude, odnosno zahtjeva za učešće na aukciji

Član 107

- (1) Rok za podnošenje ponude, odnosno zahtjeva za učešće na aukciji ne može biti kraći od 30 ni duži od 90 dana od dana donošenja odluke iz člana 106 stav 2 ovog zakona.
- (2) Agencija je dužna da, do isteka roka iz stava 1 ovog člana, drži u tajnosti listu učesnika u postupku javnog nadmetanja i podnijete ponude, odnosno zahtjeve za učešće na aukciji.

Dokumentacija za javno nadmetanje

Član 108

Agencija je dužna da u dokumentaciji za javno nadmetanje precizira i pojasni uslove, zahtjeve i druge elemente iz odluke o pokretanju postupka javnog nadmetanja, proceduru javnog nadmetanja, postupak javnog otvaranja ponuda, odnosno format i pravila aukcije, rokove pojedinih faza postupka, kao i kriterijume za izbor ponuđača sa načinom njihovog vrednovanja.

Otvaranje i ocjenjivanje ponuda

Član 109

- (1) U postupku javnog otvaranja ponuda Agencija razmatra samo blagovremeno pristigle ponude.
- (2) Postupak iz stava 1 ovog člana obuhvata provjeru da li je ponuda podnijeta u skladu sa dokumentacijom o javnom nadmetanju i da li podnosilac ponude ispunjava uslove propisane dokumentacijom o javnom nadmetanju i ovim zakonom.
- (3) Agencija neće razmatrati ponude koje nijesu podnijete u skladu sa dokumentacijom za javno nadmetanje ili čiji podnosilac ne ispunjava uslove određene dokumentacijom za javno nadmetanje i ovim zakonom.

Razmatranje ponuda

Član 110

Nakon završetka postupka otvaranja i ocjenjivanja ponuda, pristupa se razmatranju ponuda u skladu sa kriterijumima utvrđenim odlukom o pokretanju javnog nadmetanja i sačinjava se rang lista ponuđača.

Razmatranje zahtjeva za učešće na aukciji

Član 111

- (1) U postuku razmatranja blagovremeno pristiglih zahtjeva za učešće na aukciji Agencija ispituje kvalifikovanost ponuđača zainteresovanog za učešće na aukciji, odnosno vrši provjeru da li je zahtjev za učešće na aukciji podnijet u skladu sa dokumentacijom za javno nadmetanje i da li podnosilac zahtjeva ispunjava uslove propisane dokumentacijom o javnom nadmetanju i ovim zakonom.
- (2) Agencija će odbiti zahtjev za učešće na aukciji ponuđača koji ne ispunjava uslove propisane dokumentacijom za javno nadmetanje i ovim zakonom.
- (3) Nakon sprovedenog postupka aukcije sačinjava se rang lista učesnika na aukciji.
- (4) Bliži postupak otvaranja, razmatranja i ocjenjivanja ponuda, odnosno zahtjeva za učešće na aukciji propisuje Agencija.

Donošenje odluke

Član 112

- (1) Na osnovu rang liste iz člana 110 ovog zakona, odnosno člana 111 stav 3 ovog zakona Agencija donosi odluku o izboru ponuđača u postupku javnog nadmetanja.
- (2) Na osnovu odluke iz stava 1 ovog člana, izabrani ponuđač podnosi zahtjev za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija u skladu sa članom 101 stav 2 tač. 1, 2 i 3 i stav 4 ovog zakona.
- (3) Agencija izdaje odobrenje za korišćenje radio-frekvencija na osnovu urednog zahtjeva iz

stava 2 ovog člana i dokaza o uplati naknade za izdavanje odobrenja.

Sadržaj odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 113

- (1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencije sadrži podatke o:
 - 1) nosiocu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija;
 - 2) dodijeljenim radio-frekvencijama;
 - 3) lokaciji predajnika i/ili prijemnika i oblasti pokrivanja;
 - 4) periodu važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija;
 - 5) iznosu godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija, odnosno administriranje radio-frekvencijskog spektra i načinu njihovog plaćanja;
 - 6) uslovima za korišćenje dodijeljenih radio-frekvencija.
- (2) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija koje su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi, pored podataka iz stava 1 ovog člana, sadrži i identifikacioni znak audio-vizuelnog medijskog sadržaja i podatke iz odobrenja za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.
- (3) Korisnici radio-frekvencija su dužni da obavijeste Agenciju o promjeni podataka iz stava 1 tačka 1 i stava 2 ovog člana, u roku od 30 dana, od dana nastanka tih promjena.

Uslovi za korišćenje odobrenih radio-frekvencija

Član 114

- (1) Agencija odobrenjem za korišćenje radio-frekvencija utvrđuje uslove kojima se određuju:
 - 1) namjena usluge, vrsta mreže ili tehnologija za koju se dodjeljuje pravo korišćenja radio-frekvencija;
 - 2) mjere za obezbjeđivanje efikasnog korišćenja radio-frekvencija, uključujući i zahtjeve u vezi sa pokrivenošću ili jačinom signala, gdje je to potrebno;
 - 3) tehnički i operativni uslovi neophodni za izbjegavanje štetne interferencije;
 - 4) dopunske obaveze koje je ponuđač preuzeo u postupku javnog nadmetanja;
 - 5) obaveze u skladu sa međunarodnim sporazumima i propisima u oblasti radio-frekvencija.
- (2) Tehnički i operativni uslovi za ekskluzivno korišćenje radio-frekvencija, iz stava 1 tačka 3 ovog člana na pojedinačnim lokacijama, odnosno oblastima pokrivanja, utvrđuju se posebnim aktom Agencije, na zahtjev nosioca odobrenja, sa periodom važenja do isteka perioda važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija.
- (3) Tehnički i operativni uslovi za korišćenje odobrenih radio-frekvencija iz stava 1 tačka 3 ovog člana u slučaju radio-frekvencija koje koriste radio-stanice na vazduhoplovima, odnosno plovilima, utvrđuju se posebnim aktom Agencije na zahtjev nosioca odobrenja, sa periodom važenja od jedne godine, od dana prijema zahtjeva.

Važenje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 115

- (1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija Agencija izdaje na period do pet godina, a za ekskluzivno korišćenje radio-frekvencija na teritoriji Crne Gore, najduže do 15 godina.
- (2) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija iz opsega koji su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene za radio-difuznu službu, izdaje se do isteka važenja odgovarajućeg odobrenja za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.

Privremeno odobrenje za korišćenje radio-frekvencija

Član 116

- (1) Za korišćenje radio-frekvencija namijenjenih za ispitivanja, mjerenja i testiranje radio-komunikacione opreme za ograničenu oblast pokrivenosti, Agencija izdaje privremena odobrenja za period do 90 dana.

- (2) Za korišćenje radio-frekvencija u slučaju vanrednih događaja, uključujući sportske, kulturne i zabavne događaje privremenog karaktera, Agencija izdaje privremena odobrenja za period do 60 dana, a u slučaju vanredne situacije, na period dok vanredna situacija traje.
- (3) Za privremeno korišćenje radio-frekvencija iz st. 1 i 2 ovog člana plaća se naknada u skladu sa propisom Ministarstva iz člana 124 stav 3 ovog zakona.

Produženje važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 117

- (1) Važenje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija može se produžiti, na zahtjev nosioca odobrenja, ako su ispunjeni uslovi za korišćenje radio-frekvencija utvrđeni odobrenjem.
- (2) Zahtjev za produženje važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija podnosi se Agenciji najranije 90, a najkasnije 30 dana prije isteka važenja odobrenja.
- (3) U slučaju korišćenja radio-frekvencija na ekskluzivnoj osnovi na teritoriji Crne Gore za upotrebu javne elektronske komunikacione mreže, Agencija po službenoj dužnosti ili na zahtjev korisnika radio-frekvencija pokreće postupak javnog nadmetanja najkasnije šest mjeseci prije isteka perioda važenja odobrenja.

Prenos odnosno ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija

Član 118

- (1) Pravo korišćenja radio-frekvencija može se prenijeti, odnosno ustupiti drugom pravnom ili fizičkom licu, na osnovu zajedničkog zahtjeva nosioca odobrenja i lica kome se prenosi odnosno ustupa pravo korišćenja radio-frekvencija, samo uz saglasnost Agencije.
- (2) Pravo korišćenja radio-frekvencija može se prenijeti odnosno ustupiti samo na pravno ili fizičko lice koje ispunjava sve uslove za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija utvrđene odobrenjem.
- (3) Prilikom odlučivanja o davanju saglasnosti na prenos, odnosno ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija koje se koriste za upotrebu javne elektronske komunikacione mreže, Agencija naročito cijeni primjenu načela efikasnosti upravljanja radio-frekvencijskim spektrom odnosno primjenu drugih načela iz člana 3 ovog zakona kod prenosa ili ustupanja radio-frekvencija.
- (4) Za prenos odnosno ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija iz opsega koji su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjeni radio-difuznoj službi, podnosilac zahtjeva je dužan da prethodno pribavi saglasnost regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga.
- (5) Nakon davanja saglasnosti iz stava 1 ovog člana Agencija licu kome se prenosi pravo korišćenja radio-frekvencija izdaje odobrenje za korišćenje radio-frekvencija na zahtjev iz člana 101 stav 2 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona.
- (6) Prenosom prava korišćenja radio-frekvencija u cjelosti se sa prethodnog nosioca odobrenja na sljedbenika prenose prava i obaveze utvrđene prethodnim odobrenjem za korišćenje radio-frekvencija.

Izmjena odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 119

- (1) Agencija može da izmijeni odobrenje za korišćenje radio-frekvencija ako:
 - 1) dođe do izmjene plana namjene radio-frekvencijskog spektra, plana raspodjele ili propisa kojim su određeni uslovi za korišćenje radio-frekvencija;
 - 2) se utvrdi javni interes koji se ne može ostvariti na drugi način;
 - 3) je izmjena neophodna radi obezbjeđenja efikasnog korišćenja radio-frekvencijskog spektra;
 - 4) štetna interferencija ili prekomjerno zračenje ne može da se otkloni na drugi način;
 - 5) dođe do izmjena odgovarajućeg odobrenja za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga;

- 6) je izmjena neophodna radi usklađivanja sa međunarodnim sporazumima i drugim propisima.
- (2) Nakon sprovedenih konsultacija sa nosiocem odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, Agencija izdaje izmijenjeno odobrenje sa primjerenim rokom u kojem je nosilac odobrenja dužan da uskladi korišćenje radio-frekvencija sa novim uslovima.
- (3) U slučajevima iz stava 1 tačka 1 i tač. 3 do 6 ovog člana, nosilac odobrenja o svom trošku vrši usklađivanje korišćenja radio-frekvencija sa novim uslovima utvrđenim izmijenjenim odobrenjem.
- (4) Ako se izmjena odobrenja vrši na zahtjev nosioca odobrenja, odobrenje se izdaje pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i na način kojim se ne ugrožavaju prava drugih korisnika radio-frekvencija.

Oduzimanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 120

- (1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija Agencija će oduzeti ako utvrdi da:
 - 1) su u zahtjevu za izdavanje odobrenja navedeni netačni podaci;
 - 2) nosilac odobrenja ne poštuje uslove propisane ovim zakonom ili odobrenjem;
 - 3) po nalogu Agencije nijesu otklonjeni nedostaci u ostavljenom roku ;
 - 4) u slučaju zabrane obavljanja djelatnosti u skladu sa zakonom;
 - 5) nijesu plaćene naknade za korišćenje radio-frekvencija ni nakon upozorenja Agencije;
 - 6) se ne može na drugi način izbjeći štetna interferencija.
- (2) Naknade iz člana 124 ovog zakona, koje su plaćene za godinu u kojoj je oduzeto odobrenje za korišćenje radio-frekvencija, ne vraćaju se, osim u slučaju iz stava 1 tačka 6 ovog člana.

Prestanak važenja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija

Član 121

- (1) Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija, prestaje da važi:
 - 1) istekom perioda na koji je odobrenje izdato;
 - 2) na zahtjev nosioca odobrenja;
 - 3) prenosom prava korišćenja radio-frekvencija drugom licu;
 - 4) ako nosilac odobrenja prestane da postoji;
 - 5) ako nosilac odobrenja nije započeo da koristi radio-frekvencije u roku utvrđenom odobrenjem, a najkasnije u roku od godinu dana, od dana izdavanja odobrenja;
 - 6) prestankom važenja odgovarajućeg odobrenja za emitovanje radijskih i/ili televizijskih programa regulatornog organa nadležnog za oblast audio-vizuelnih medijskih usluga, za radio-frekvencije koje su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene radio-difuznoj službi.
- (2) Naknade iz člana 124 ovog zakona, koje su plaćene za godinu u kojoj je prestalo da važi odobrenje za korišćenje radio-frekvencija, ne vraćaju se.

Registar odobrenih radio-frekvencija

Član 122

- (1) Dodijeljene radio - frekvencije, Agencija upisuje u Registar odobrenih radio-frekvencija.
- (2) Registar iz stava 1 ovog člana naročito sadrži podatke o nosiocu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, odobrenim radio-frekvencijama, uslovima korišćenja, lokaciji fiksnih radio stanica, geografskoj oblasti korišćenja i druge potrebne podatke.
- (3) Promjene podataka iz Registra odobrenih radio-frekvencija se evidentiraju i ažuriraju.
- (4) Bliži sadržaj Registra odobrenih radio-frekvencija, propisuje Agencija.

Kontrola i monitoring radio-frekvencijskog spektra

Član 123

- (1) Kontrolu i monitoring radio-frekvencijskog spektra vrši Agencija, u skladu sa ovim

zakonom i odgovarajućim međunarodnim sporazumima.

- (2) Agencija je dužna da planira, razvija i unapređuje sistem kontrole i monitoringa radio-frekvencijskog spektra.
- (3) U postupku kontrole i monitoringa radio-frekvencijskog spektra Agencija, naročito:
 - 1) vrši odgovarajuća mjerenja parametara radio emisija radi utvrđivanja zauzetosti pojedinih radio-frekvencijskih opsega, u skladu sa ovim zakonom i odgovarajućim međunarodnim sporazumima i
 - 2) utvrđuje izvor, lokaciju i identifikuje nelegalne radio emisije i izvore štetnih interferencija.

Naknade za korišćenje radio-frekvencija

Član 124

- (1) Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da Agenciji plaća godišnju naknadu za korišćenje radio-frekvencija.
- (2) Naknada iz stava 1 ovog člana koristi se isključivo za pokrivanje troškova upravljanja i nadzora korišćenja radio-frekvencijskog spektra.
- (3) Metodologiju i način obračuna visine naknade iz stava 1 ovog člana, koja se iskazuje u bodovima, propisuje Ministarstvo.
- (4) Visine naknada utvrđenih u skladu sa propisom Ministarstva iz stava 3 ovog člana uključuju se u finansijski plan Agencije za narednu kalendarsku godinu.
- (5) Skupština, usvajanjem finansijskog plana Agencije, odobrava iznos ukupnih godišnjih troškova upravljanja i nadzora korišćenja radio-frekvencijskog spektra za narednu kalendarsku godinu, na osnovu koga Agencija utvrđuje novčanu vrijednost boda, iz stava 3 ovog člana.
- (6) Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da plaća godišnju naknadu za pokrivanje troškova administriranja radio-frekvencijskog spektra, prema cjenovniku koji utvrđuje Vlada, a koja ne može biti veća od 10% naknade iz stava 1 ovog člana.
- (7) Naknada iz stava 6 ovog člana uplaćuje se u budžet Crne Gore, do 31.decembra za tekuću godinu.

Obračun naknada

Član 125

- (1) Naknade iz člana 124 st. 1 i 6 ovog zakona obračunavaju se od dana izdavanja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija za godinu u kojoj je odobrenje izdato, odnosno do isteka perioda važenja odobrenja.
- (2) Visinu naknada iz stava 1 ovog člana određuje Agencija rješenjem za svaku kalendarsku godinu.
- (3) Naknade iz stava 1 ovog člana ne plaćaju:
 - 1) nadležni državni organi, za radio-frekvencije koje se koriste za potrebe unutrašnjih poslova, nacionalne bezbjednosti i odbrane;
 - 2) hitne službe, za radio-frekvencije koje se koriste za potrebe postupanja u hitnim situacijama, kao i zaštite od prirodnih i drugih elementarnih nepogoda;
 - 3) emiteri radijskih i/ili televizijskih programa, odnosno operator predajničke multipleks mreže za digitalnu radio – difuziju za radio-frekvencije koje su planom namjene radio-frekvencijskog spektra namijenjene za radio-difuznu službu;
 - 4) emiteri radijskih i/ili televizijskih programa ili drugi subjekti koji za potrebe emitera vrše dopremanje radijskog i/ili televizijskog signala do zemaljskih radio-difuznih predajnika, za radio-frekvencije koje se koriste u tu svrhu i to za stvarno potreban radio-frekvencijski resurs;
 - 5) radioamateri, za radio-frekvencije namijenjene radioamaterskim komunikacijama;
 - 6) korisnici koji su oslobođeni plaćanja međunarodnim ugovorom.

Radio i telekomunikaciona terminalna oprema

Član 126

- (1) Radio i telekomunikaciona terminalna oprema (u daljem tekstu: RiTT oprema) može se slobodno uvoziti, stavljati u promet i koristiti u Crnoj Gori, ako ispunjava uslove zaštite i bezbjednosti korisnika i drugih lica i zaštite životne sredine, ako se njenom upotrebom omogućava efikasna upotreba frekvencijskog spektra, odnosno ne izazivaju štetne smetnje i ako ispunjava i druge uslove utvrđene zakonom.
- (2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuje se i na druge uređaje i opremu za čiji rad se koriste radio-frekvencije ili usluge operatora.
- (3) Odredba stava 1 ovog člana ne primjenjuje se na:
 - 1) RiTT opremu koju upotrebljavaju radio amateri, osim radio amaterske opreme koja je dostupna na slobodnom tržištu;
 - 2) radio i televizijske prijemnike namijenjene isključivo za prijem radio i televizijskih programa;
 - 3) kablovske instalacije;
 - 4) RiTT opremu namijenjenu pomorskim radio komunikacijama, koja ispunjava uslove utvrđene posebnim propisima;
 - 5) RiTT opremu za civilne vazduhoplovne radio komunikacije, koja je namijenjena isključivo ugradnji u vazduhoplov;
 - 6) RiTT opremu koja se upotrebljava isključivo za potrebe vojske Crne Gore, policije i bezbjedonosnih službi Crne Gore.
- (4) Odobrenje za stavljanje RiTT opreme koja radi u radiofrekvencijskom opsegu koji nije evropski harmonizovani radiofrekvencijski opseg ili nije u skladu sa planom namjene radiofrekvencijskog spektra, u skladu sa propisom iz stava 2 ovog člana, izdaje Agencija.
- (5) Bliže uslove koje mora da ispunjava RiTT oprema, način i postupke ocjenjivanja usaglašenosti RiTT opreme, uslovi koje mora da ispunjava tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti RiTT opreme i označavanja RiTT opreme, propisuje Ministarstvo.

Ograničenje jačine elektromagnetnih polja

Član 127

RiTT oprema i elementi elektronskih komunikacionih mreža mogu se koristiti na način i pod uslovima kojima se obezbjeđuje da parametri elektromagnetnih polja na određenoj lokaciji ne smiju preći granice utvrđene zakonom kojim se uređuje zaštita od nejonizujućeg zračenja, kao i crnogorskim i međunarodnim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori.

IX. NUMERACIJA I ADRESIRANJE

Upravljanje numeracijom i adresiranjem

Član 128

- (1) Upravljanje numeracijom i adresiranjem, u smislu ovog zakona, obuhvata planiranje, upotrebu i dodjelu brojeva i adresa, kao ograničenog resursa, na način kojim se obezbjeđuje njihovo racionalno, ravnomjerno i efikasno korišćenje, u skladu sa planom numeracije i planom adresiranja.
- (2) Numeracijom i adresiranjem, upravlja Agencija, u skladu sa planom numeracije i planom adresiranja.

Plan numeracije i plan adresiranja

Član 129

- (1) Planom numeracije utvrđuju se: namjena, i način korišćenja brojeva za pristup javnim elektronskim komunikacionim mrežama i javnim elektronskim komunikacionim uslugama i njihova dužina, vrsta i struktura.

- (2) Plan adresiranja sadrži: određivanje i strukturu kodova međunarodnih signalizacionih tačaka, kodova nacionalnih signalizacionih tačaka, kodova mobilnih mreža, identifikacioni kod mreže za prenos podataka i način upravljanja.
- (3) Planom numeracije i planom adresiranja obezbjeđuje se efikasno struktuiranje i korišćenje brojeva i adresa uz utvrđivanje jednakih uslova za dodjelu i korišćenje odgovarajućih brojeva i adresa javnim elektronskim komunikacionim mrežama i javnim elektronskim komunikacionim uslugama, odnosno izvršavanje zahtjeva operatora i korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga.
- (4) Izmjena i dopuna plana numeracije ili plana adresiranja može se vršiti radi izvršavanja obaveza koje proizilaze iz međunarodnih ugovora i sporazuma i obezbjeđenja uslova za uvođenje novih javnih elektronskih komunikacionih usluga, na osnovu procjene efekata predloženih izmjena ili dopuna, a naročito u odnosu na troškove koje prilikom prilagođavanja mogu imati operatori ili korisnici usluga.
- (5) Ako se izmjenama ili dopunama plana numeracije i plana adresiranja bitno utiče na sistem numeracije i/ili adresiranja ili nameće tehnološki zahtjevno izvođenje, rok za primjenu plana ne može biti kraći od šest mjeseci od dana stupanja na snagu plana.
- (6) Planove iz st. 1 i 2 ovog člana donosi Agencija i objavljuje ih u „Službenom listu Crne Gore“ i na svojoj internet stranici.

Korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 130

- (1) Operator može da koristi brojeve i/ili adrese iz plana numeracije i plana adresiranja, na osnovu odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa koje izdaje Agencija.
- (2) Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje se na zahtjev operatora za odobrenje korišćenja brojeva i/ili adresa, koji se podnosi na propisanom obrascu.
- (3) Agencija je dužna da o zahtjevu iz stava 2 ovog člana odluči u roku od 15 dana, od dana prijema zahtjeva.
- (4) Odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa izdaje se na period koji ne može biti duži od deset godina.
- (5) Dodijeljeni brojevi i/ili adrese, po odobrenjima, evidentiraju se u registru koji vodi Agencija.
- (6) Podatke o dodijeljenim brojevima i adresama Agencija objavljuje na svojoj internet stranici.

Zahtjev za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 131

- (1) U zahtjevu za odobrenje iz člana 130 ovog zakona, navode se:
 - 1) naziv i adresa operatora;
 - 2) brojevi i/ili adrese čije korišćenje se zahtijeva;
 - 3) vrsta javne elektronske komunikacione mreže ili usluge za koju se zahtijeva korišćenje brojeva i/ili adresa;
 - 4) planirani datum početka korišćenja brojeva i/ili adresa;
 - 5) period u kojem se planira korišćenje brojeva i/ili adresa;
 - 6) svrha korišćenja brojeva i/ili adresa.
- (2) Podnosilac zahtjeva iz stava 1 ovog člana dužan je da Agenciji plati naknadu za obradu zahtjeva, čiju visinu utvrđuje Agencija, a koja ne može biti viša od stvarnih troškova obrade zahtjeva.
- (3) Zahtjeve za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa, Agencija rješava po redosljedu prijema.
- (4) Agencija će odbiti zahtjev iz stava 1 ovog člana ako utvrdi da:
 - 1) zahtjev za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa ne sadrži elemente iz stava 1 ovog člana;
 - 2) zahtjev za odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa sadrži netačne podatke;
 - 3) zahtjev nije podniet u skladu sa planom numeracije i planom adresiranja;

- 4) razlozi za korišćenje ne opravdavaju dodjeljivanje traženog obima brojeva i/ili adresa;
 - 5) zahtijevani brojevi i/ili adrese nijesu raspoloživi;
 - 6) podnositelj zahtjeva nije platio naknadu za korišćenje brojeva i/ili adresa na osnovu ranije izdatih odobrenja.
- (5) Obrazac zahtjeva iz stava 1 ovog člana, propisuje Agencija.

Sadržaj odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 132

Odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa sadrži:

- 1) podatke o nosiocu odobrenja;
- 2) odobrene brojeve i/ili adrese;
- 3) namjenu korišćenja odobrenih brojeva i/ili adresa;
- 4) datum početka korišćenja odobrenih brojeva i/ili adresa;
- 5) period za koji je odobrenje brojeva i/ili adresa izdato;
- 6) uslove za korišćenje odobrenih brojeva i/ili adresa.

Uslovi za korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 133

Odobrenjem za korišćenje brojeva i/ili adresa nosiocu odobrenja određuju se:

- 1) korišćenje dodijeljenih brojeva i/ili adresa u skladu sa planom numeracije i planom adresiranja;
- 2) namjena dodijeljenih brojeva i/ili adresa;
- 3) početak korišćenja dodijeljenih brojeva i/ili adresa u roku koji ne može biti duži od godinu dana od dana prijema odobrenja za njihovo korišćenje;
- 4) obaveza vođenja evidencije o brojevima i/ili adresama koje koristi ili je dao na korišćenje i da podatke iz evidencije, na zahtjev, dostavlja Agenciji;
- 5) obaveza pružanja informacija o telefonskim brojevima pretplatnika;
- 6) visina godišnje naknade za korišćenje brojeva i/ili adresa;
- 7) ispunjavanje zahtjeva pretplatnika za prenosivost broja, u skladu sa ovim zakonom;
- 8) ispunjavanje obaveza iz međunarodnih sporazuma i ugovora u vezi sa brojevima i/ili adresama i njihovim dodjeljivanjem i korišćenjem.

Prenos ili ustupanje prava korišćenja brojeva i/ili adresa

Član 134

- (1) Pravo na korišćenje brojeva i/ili adresa može se prenijeti ili ustupiti drugom pravnom ili fizičkom licu samo uz saglasnost Agencije.
- (2) O saglasnosti iz stava 1 ovog člana Agencija odlučuje na zahtjev nosioca odobrenja, u roku od 30 dana, od dana prijema zahtjeva.
- (3) U postupku odlučivanja po zahtjevu iz stava 2 ovog člana, Agencija utvrđuje da li pravno ili fizičko lice na koje se predlaže prenošenje ili ustupanje prava na korišćenje brojeva i/ili adresa, ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom.
- (4) Nosilac odobrenja može svojim pretplatnicima da ustupi na korišćenje odgovarajuće brojeve iz plana numeracije, ako je mogućnost ustupanja predviđena odobrenjem iz člana 130 stav 1 ovog zakona, kao i brojeve koji se prenose kod drugog operatora, u skladu sa odredbama ovog zakona kojima se uređuje prenosivost broja, bez saglasnosti Agencije.

Izmjena odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 135

- (1) Odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa Agencija može izmijeniti na osnovu izmjena ili dopuna plana numeracije i/ili plana adresiranja, u roku od 30 dana, od dana početka njihove primjene.

- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana odobreni brojevi i/ili adrese se zamjenjuju istim obimom i vrstom u roku koji ne može biti kraći od šest mjeseci od dana prijema izmijenjenog odobrenja.
- (3) U slučaju zamjene brojeva i/ili adresa iz stava 2 ovog člana operator i krajnji korisnik usluga nemaju pravo na nadoknadu troškova, prouzrokovanih zamjenom.
- (4) Odobrenje iz stava 1 ovog člana Agencija može izmijeniti na zahtjev nosioca odobrenja, u skladu sa zakonom, ako se time se ne dira u prava trećih lica.

Oduzimanje odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 136

- (1) Odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa Agencija će oduzeti ako:
 - 1) je odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa izdato na osnovu netačnih podataka;
 - 2) nosilac odobrenja ne poštuje uslove propisane ovim zakonom ili odobrenjem;
 - 3) nosilac odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa nije započeo da koristi dodijeljene brojeve i/ili adrese u roku od godinu dana od dana dodjele;
 - 4) godišnja naknada za korišćenje brojeva i/ili adresa nije plaćena ni nakon upozorenja;
 - 5) dođe do zabrane obavljanja djelatnosti, u skladu sa zakonom;
 - 6) dođe do značajnih izmjena plana numeracije ili plana adresiranja, a nije moguće izvršiti izmjenu odobrenja zbog neraspoloživosti adekvatnog resursa.
- (2) Na osnovu rješenja Agencije o oduzimanju brojeva i/ili adresa, operatori su dužni da isključe te brojeve i/ili adrese iz saobraćaja javnih telefonskih mreža u roku određenom rješenjem.
- (3) Naknada za korišćenje brojeva i/ili adresa koja je plaćena za godinu u kojoj je oduzeto odobrenje za korišćenje, ne vraća se.
- (4) U slučaju oduzimanja odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa, na osnovu razloga iz stava 1 tačka 6 ovog člana, operatori i korisnici nemaju pravo na naknadu troškova.

Prestanak važenja odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 137

- (1) Odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa, prestaje da važi:
 - 1) istekom perioda za koji je odobrenje izdato;
 - 2) na zahtjev nosioca odobrenja;
 - 3) prenosom prava korišćenja brojeva i/ili adresa drugom licu;
 - 4) ako nosilac odobrenja prestane da postoji;
- (2) Naknada iz člana 138 ovog zakona, koje su plaćene za godinu u kojoj je prestalo da važi odobrenje za korišćenje brojeva i/ili adresa, ne vraća se.

Naknada za korišćenje brojeva i/ili adresa

Član 138

- (1) Nosilac odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa dužan je da Agenciji plaća godišnju naknadu za korišćenje brojeva i/ili adresa, koja se može koristiti isključivo za pokrivanje troškova nadzora i upravljanja brojevima i/ili adresama.
- (2) Metodologiju i način obračuna visine naknade iz stava 1 ovog člana, koja se iskazuje u bodovima, propisuje Ministarstvo.
- (3) Visine naknada utvrđenih u skladu sa propisom Ministarstva iz stava 2 ovog člana uključuju se u finansijski plan Agencije za narednu kalendarsku godinu.
- (4) Skupština, usvajanjem finansijskog plana Agencije, odobrava iznos ukupnih godišnjih troškova nadzora i upravljanja brojevima i/ili adresama za narednu kalendarsku godinu, na osnovu koga Agencija utvrđuje novčanu vrijednost boda, iz stava 3 ovog člana.
- (5) Naknada iz stava 1 ovog člana ne plaća se za brojeve koji se koriste za pozive prema hitnim službama i harmonizovanim evropskim brojevima iz opsega 116.

- (6) Naknadu iz stava 1 ovog člana za prenesene brojeve plaća operator kojem su brojevi prenijeti, pri čemu se za obračun naknade koristi stanje na početku godine za koju se obračunava naknada.
- (7) Naknada iz stava 1 ovoga člana obračunava se od dana izdavanja odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa za godinu u kojoj je odobrenje izdato, odnosno do isteka perioda važenja odobrenja.

Prenosivost brojeva

Član 139

- (1) Operator javno dostupnih telefonskih usluga dužan je da, na zahtjev, pretplatniku omogućiti da prilikom promjene operatora zadrži dodijeljeni broj iz plana numeracije:
 - 1) na određenoj lokaciji, u slučaju geografskih brojeva;
 - 2) na bilo kojoj lokaciji, u slučaju negeografskih brojeva.
- (2) Obaveza iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na prenos brojeva između operatora koji pružaju javne elektronske komunikacione usluge na fiksnoj lokaciji i operatora koji pružaju javne mobilne elektronske komunikacione usluge.
- (3) Operator je dužan da, o svom trošku, prilagodi svoje mreže za omogućavanje funkcije prenosivosti brojeva i da ih održava.

Naknada za prenos brojeva

Član 140

- (1) Pretplatnik koji prenosi broj plaća jednokratnu naknadu za prenos broja operatoru u čiju se mrežu broj prenosi.
- (2) Operator primalac broja plaća naknadu za prenos broja operatoru davaocu broja.
- (3) Visina naknade, iz stava 2 ovog člana, plaća se u visini stvarnih troškova prenosa broja i ne smije destimulativno djelovati na korišćenje mogućnosti prenosa broja.
- (4) Agencija određuje maksimalni iznos jednokratne naknade iz stava 1 ovog člana, koju plaća pretplatnik, kao i način podjele te naknade između operatora.
- (5) Operator mreže u kojoj je započeo poziv plaća troškove prema ugovoru o interkonekciji operatoru u čijoj se mreži poziv na preneseni broj završava.
- (6) Odredbe o minimalnom trajanju pretplatničkog ugovora ne smiju predstavljati ograničenje ili prepreku za pretplatnika koji zahtijeva prenos broja kod drugog operatora.
- (7) Operator je dužan da Agenciji do 15. januara tekuće, dostavi podatke o prenesenim brojevima u prethodnoj godini, odnosno zbirni podatak o brojevima prenesenim drugim operatorima, kao i podatak o zbiru prenijetih brojeva na tog operatora.

Sprovođenje prenosivosti brojeva

Član 141

- (1) Operator je dužan da prenos i uključanje broja u mrežu drugog operatora izvrši u najkraćem mogućem roku, u skladu sa tehničkim mogućnostim operatora.
- (2) Broj pretplatnika, koji je zaključio ugovor za prenos broja kod drugog operatora, mora se aktivirati u toku jednog radnog dana.
- (3) Gubitak usluge pretplatniku tokom procesa prenosa broja ne smije trajati duže od jednog radnog dana.
- (4) Odredbama o uslovima i postupku za raskid ugovora ne smiju se određivati ograničenja ili prepreke za pretplatnika koji zahtijeva prenos broja kod drugog operatora, bez obzira na minimalni period trajanja ugovora.
- (5) Agencija je dužna da obezbijedi upravljanje informacionim sistemom za prenos brojeva i održavanje centralne baze prenijetih brojeva.
- (6) Poslove upravljanja informacionim sistemom iz stava 5 ovog člana Agencija može prenijeti na drugo pravno lice.
- (7) Bliže uslove i način prenošenja brojeva u fiksnim i mobilnim mrežama, kao i način postupanja operatora prilikom prenosa brojeva, propisuje Agencija, u skladu sa

propisima kojima se uređuju ugovori, tehničkom izvodljivošću i potrebom kontinuiteta pružanja usluge pretplatniku.

Jedinstveni evropski broj za pozive u hitnim slučajevima „112“

Član 142

- (1) Operatori javnih telefonskih mreža dužni su da omoguće svim korisnicima usluga besplatne pozive na jedinstveni evropski broj „112“, za pozive u hitnim slučajevima, u skladu sa planom numeracije, uključujući i javne telefonske govornice.
- (2) Operator iz stava 1 ovog člana dužan je da Operativno komunikacionom centru, bez odlaganja i bez naknade, proslijedi sve raspoložive podatke o ostvarenim pozivima prema broju „112“ i drugim brojevima hitnih službi, a naročito lične podatke o pretplatniku, broju sa kojeg je ostvaren poziv, vremenu i trajanju poziva, kao i podatke o lokaciji sa koje je poziv upućen, u skladu sa tehničkim mogućnostima.
- (3) Način i uslove uvođenja jedinstvenog evropskog broja „112“ za pozive u hitnim slučajevima, kao i kvalitet usluge opsluživanja poziva upućenih na taj broj, propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za zaštitu i spašavanje.
- (4) Operator je dužan da omogući da korisnik poziv na jedinstveni evropski broj „112“, ostvari i na drugi način, naročito putem SMS-a.
- (5) Parametre kvaliteta usluge iz stava 1 ovog člana, njihove granične vrijednosti i metode mjerenja, propisuje Ministarstvo.
- (6) Agencija je dužna da u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za zaštitu i spašavanje na odgovarajući i javno dostupan način informiše građane o postojanju i korišćenju jedinstvenog evropskog broja za pozive u hitnim slučajevima „112“.

Brojevi hitnih službi

Član 143

- (1) Operatori javnih telefonskih mreža dužni su da omoguće svim korisnicima usluga besplatne pozive na brojeve hitnih službi, u skladu sa planom numeracije, uključujući i javne telefonske govornice.
- (2) Operatori iz stava 1 ovog člana dužni su da hitnim službama, bez naknade, pružaju prikazivanje identifikacije pozivajućeg broja (prezime, ime i adresa pretplatnika) i lokacije pozivaoca čim poziv stigne do hitne službe.
- (3) Operatori iz stava 1 ovog člana dužni su da omoguće da korisnici sa hitnim službama mogu ostvarivati komunikaciju i na druge načine, naročito putem SMS-a.
- (4) Način tačnog i pouzdanog utvrđivanja lokacije pozivaoca, propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za unutrašnje poslove.
- (5) Zabranjena je zloupotreba poziva prema brojevima hitnih službi.
- (6) Država, jedinica lokalne samouprave i operatori, u okviru svojih nadležnosti, licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom dužni su da obezbijede nesmetan pristup brojevima hitnih službi i jedinstvenom evropskom broju "112".
- (7) Način, uslove i dinamiku obezbjeđivanja pristupa licima iz stava 6 ovog člana, propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove socijalnog staranja.

Harmonizovani evropski brojevi iz opsega 116

Član 144

- (1) Brojevi u okviru numeričkog opsega koji počinju sa „116“ rezervisani su za određene usluge od društvenog značaja, odnosno za socijalne i humane svrhe.
- (2) Broj „116000“ rezervisan je za pozive prema službi nadležnoj za prijavu slučajeva nestale djece.
- (3) Agencija je dužna da u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za poslove socijalnog staranja, na odgovarajući i javno dostupan način informiše građane o postojanju i korišćenju numeričkog opsega „116“.

- (4) Operatori javnih telefonskih mreža ili javnih telefonskih usluga dužni su da korisnicima omoguće pozive prema brojevima iz numeričkog opsega „116“.
- (5) Pozive prema brojevima iz numeričkog opsega „116“ korisnici ostvaruju bez naknade, s tim što naknadu za te pozive plaćaju službe koje pružaju usluge putem brojeva iz numeričkog opsega „116“, u skladu sa ugovorom zaključenim sa operatorom.
- (6) Bliži način korišćenja i način i uslove dodjele brojeva iz numeričkog opsega „116“, propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnih za unutrašnje poslove, socijalno staranje i zdravlje.

Pristup brojevima i uslugama

Član 145

- (1) Operatori javnih telefonskih mreža dužni su da, prilikom uspostavljanja međunarodnih poziva, omoguće korišćenje međunarodnog prefiksa „00“.
- (2) Operator koji pruža javno dostupne telefonske usluge, kada je to tehnički moguće i ekonomski opravdano, osim u slučaju kada je pozvani pretplatnik iz tržišnih razloga ograničio pristup pozivaocima iz određenih geografskih oblasti, svojim korisnicima je dužan da obezbijedi:
 - 1) pristup negeografskim brojevima u Evropskoj uniji;
 - 2) pristup svim brojevima koji se koriste u Evropskoj uniji, bez obzira na tehnologiju i uređaje koje koristi operator, uključujući i brojeve iz nacionalnih planova numeracije, brojeve iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS) i univerzalne međunarodne besplatne brojeve (UIFN).
- (3) Operator koji pruža javno dostupne telefonske usluge koje omogućavaju međunarodne pozive, dužan je da postupa na isti način sa svim pozivima prema brojevima i od brojeva iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS), po cijenama koje su uporedive sa cijenama koje se primjenjuju na pozive prema državama članicama Evropske unije.
- (4) Operator je dužan da, na zahtjev Agencije ili samoinicijativno, uz prethodno pribavljenu saglasnost Agencije, blokira pristup određenim brojevima i uslugama kada je to opravdano u slučajevima prevare ili zloupotrebe.
- (5) Operator javnih telefonskih mreža ili javnih telefonskih usluga dužan je da, kada je to tehnički moguće i ekonomski opravdano, obezbijedi da korisnici iz drugih država pozivaju negeografske brojeve utvrđene planom numeracije.

Upravljanje nacionalnim internet domenom

Član 146

- (1) Nacionalni Internet domen Crne Gore je domen '.me'.
- (2) Domenom '.me' upravlja lice koje odredi Vlada i ccTLD menadžer (lice ovlašćeno za upravljanje nacionalnim Internet domenom '.me').
- (3) Korišćenje domena '.me' uređuje se propisom Vlade, u skladu s međunarodnim standardima.
- (4) Način i postupak registracije i upotrebe domena, ispod Nacionalnog Internet domena Crne Gore, uređuje se propisom Ministarstva, u skladu s međunarodnim standardima.

X. PRAVA I ZAŠTITA INTERESA KORISNIKA

Prava korisnika

Član 147

- (1) Ostvarivanje i zaštita prava korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga vrši se u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača.
- (2) Korisnik, iz stava 1 ovog člana, je fizičko ili pravno lice koje koristi ili zahtijeva javnu elektronsku komunikacionu uslugu.
- (3) Korisnik javnih elektronskih komunikacionih usluga, naročito ima pravo na:

- 1) pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži, u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva, ako postoje tehničke mogućnosti;
- 2) nesmetano korišćenje javnih elektronskih komunikacionih usluga, deklarisanog kvaliteta, raspoloživosti i sigurnosti, po javno dostupnim cijenama;
- 3) račun, detaljno iskazan po odvojenim stavkama, koji omogućava jasan uvid u stavke i provjeru obračunatog iznosa za pruženu uslugu, ili račun koji nije razdvojen po stavkama, ako je to zahtijevao korisnik;
- 4) zaštitu tajnosti elektronskih komunikacija, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojima se uređuje tajnost podataka, zaštita podataka o ličnosti i zaštita neobjavljenih podataka i
- 5) ostvarivanje i drugih prava, u skladu sa zakonom.

Opšti uslovi pružanja usluga

Član 148

- (1) Operator je dužan da pruža elektronske komunikacione usluge pod utvrđenim uslovima i cijenama.
- (2) Operator je dužan da objavi informacije o cijenama, načinu tarifiranja i opštim uslovima pružanja usluga elektronskih komunikacija.
- (3) Način objavljivanja informacija iz stava 2 ovog člana propisuje Agencija.
- (4) Operator je dužan da utvrdi jasne i nedvosmislene opšte uslove pružanja usluga, koji naročito sadrže:
 - 1) naziv i sjedište operatora;
 - 2) vrstu, opis i kvalitet usluga koje pruža;
 - 3) način i uslove za zasnivanje, trajanje, prenos, produženje, raskid i prestanak pretplatničkog ugovora, uključujući i naknade za raskid ugovora prije isteka roka na koji je ugovor zaključen;
 - 4) pravo pretplatnika na ograničenje potrošnje;
 - 5) podatke o mogućnosti pozivanja jedinstvenog evropskog broja („112“) i drugih brojeva hitnih službi, bez naknade, o mogućnostima obezbjeđivanja podataka o lokaciji pozivaoca kao i o ograničenjima poziva prema tim brojevima;
 - 6) odredbe o naknadama i refundiranju sredstava u slučajevima kada nije ispunjen ugovoreni nivo kvaliteta usluge ili kada operator svojom greškom nije omogućio korišćenje usluga;
 - 7) odredbe o načinu pokretanja postupka za rješavanje prigovora i odlučivanja po prigovorima korisnika usluga, uključujući i postupke za rješavanje sporova, iz člana 163 ovog zakona;
 - 8) mjere koje se sprovode u slučaju neizmirenja dugovanja za pružene usluge kao i rok u kojem se te mjere sprovode;
 - 9) odredbe o postupku u slučaju neizmirenja dugovanja za pružene usluge;
 - 10) postupak zaključivanja ugovora putem sredstava komunikacije na daljinu, kao i ugovora zaključenih izvan poslovnih prostorija operatora, koji moraju sadržati odredbe u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronski potpis i zaštita potrošača.
- (5) Operator ne smije:
 - 1) uslovljavati korišćenje jedne usluge korišćenjem druge usluge;
 - 2) utvrđivati pravo da zadrži sredstva plaćena od pretplatnika koji je odustao od zaključenja ili izvršenja ugovora, pri čemu isto pravo nije utvrđeno za korisnika ako operator odustane od zaključenja ili izvršenja ugovora;
 - 3) obavezati pretplatnika da plati visoku kaznu nesrazmjernu stvarnoj šteti u slučaju neizvršenja ugovorne obaveze;
 - 4) utvrditi pravo da visinu cijene usluge odredi u momentu pružanja ili poveća cijenu usluge bez utvrđivanja prava pretplatnika na raskid ugovora ako je konačna cijena veća od prvobitno ugovorene;
 - 5) od korisnika svojih usluga zahtijevati da plati troškove nastale iz poziva i komunikacija koji nijesu rezultirali pristupom korisnika željenoj usluzi;

- 6) od korisnika svojih usluga zahtijevati da plati troškove nastale iz poziva i komunikacija, ako se utvrdi da su troškovi nastali kao posljedica nedovoljne sigurnosti mreže;
- 7) obavezati pretplatnika na izvršenje svih ugovornih obaveza, bez obzira na to da li je operator ispunio svoje ugovorne obaveze;
- 8) uračunavati korisnicima u cijenu usluge troškove rekonstrukcije mreže.

Saglasnost i objavljivanje opštih uslova

Član 149

- (1) Operator je dužan da opšte uslove iz člana 148 stav 4 ovog zakona dostavi Agenciji radi davanja saglasnosti, 30 dana prije početka njihove primjene.
- (2) U postupku davanja saglasnosti, Agencija cijeni usklađenost opštih uslova sa ovim zakonom.
- (3) Agencija je dužna da u roku od 15 dana, od dana prijema opštih uslova, ocijeni njihovu usklađenost sa zakonom.
- (4) Operator je dužan da opšte uslove pružanja usluga, nakon dobijanja saglasnosti iz stava 3 ovog člana, objavi na svojoj internet stranici i u najmanje dva dnevna štampana medija koji se distribuiraju na teritoriji Crne Gore, kao i da ih učini dostupnim, bez naknade, na zahtjev korisnika u štampanoj formi u svojim poslovnicaama ili na drugi odgovarajući način.

Cjenovnik usluga

Član 150

- (1) Operator je dužan da, prije početka primjene, objavi cjenovnik usluga koje pruža, na svojoj internet stranici i učini ga dostupnim korisnicima u svojim poslovnicaama.
- (2) Cjenovnik usluga iz stava 1 ovog člana sadrži cijene pojedinih usluga, paketa usluga, dodatnih usluga, naknada za pristup, kao i način obračuna usluga.
- (3) Cijene iz stava 2 ovog člana iskazuju se sa uračunatim porezom na dodatu vrijednost, s tim što se taj porez odvojeno iskazuje za svaku uslugu.
- (4) Operator je dužan da cjenovnik usluga dostavi Agenciji najmanje osam dana prije njegovog objavljivanja na svojoj internet stranici.
- (5) Cjenovnik iz stava 4 ovog člana Agencija objavljuje na svojoj internet stranici.
- (6) Agencija na svojoj internet stranici vrši povezivanje sa internet stranicama cjenovnika usluga operatora, radi omogućavanja korisnicima da, bez naknade, izvrše procjenu troškova koji proizilaze iz javno dostupnih cijena javnih elektronskih komunikacionih usluga.

Pretplatnički ugovor

Član 151

- (1) Međusobna prava i obaveze operatora i pretplatnika javnih elektronskih komunikacionih usluga uređuju se pretplatničkim ugovorom, koji se zaključuje u pisanoj formi.
- (2) Pretplatnički ugovor naročito sadrži:
 - 1) ime i adresu, odnosno naziv i sjedište operatora i pretplatnika;
 - 2) rokove i uslove za priključenje pretplatničke terminalne opreme;
 - 3) tehničke karakteristike terminalne opreme koju operator nudi korisniku i detaljno uputstvo za korišćenje te opreme na crnogorskom jeziku;
 - 4) usluge, koje naročito obuhvataju:
 - mogućnost pozivanja hitnih službi i mogućnost obezbjeđivanja podataka o lokaciji pozivaoca, kao i ograničenja koja se odnose na hitne službe;
 - informacije o uslovima koji ograničavaju pristup i/ili korišćenje usluga ili aplikacija, u skladu sa zakonom;
 - minimalne ponuđene nivoe kvaliteta usluga, u skladu sa propisom Agencije o parametrima kvaliteta usluga;

- informacije o postupcima koje operator primjenjuje za mjerenje i upravljanje saobraćajem radi izbjegavanja zagušenja u mreži, kao i informacije o načinu na koji ti postupci mogu uticati na kvalitet usluga;
 - ponuđene tipove usluga održavanja i usluga podrške korisnicima koje operator pruža, kao i načine stupanja u kontakt sa tim službama;
 - ograničenja operatora u korišćenju terminalne opreme.
- 5) minimalnu brzinu širokopojasnog pristupa internetu, koja ne može biti manja od polovine maksimalne brzine pristupa Internetu za operatore fiksnih elektronskih komunikacionih mreža, a za operatore mobilnih elektronskih komunikacionih mreža navode se uslovi pod kojima se ostvaruje ponuđena brzina širokopojasnog pristupa internetu;
 - 6) cijene i način tarifiranja usluga u trenutku zaključenja ugovora;
 - 7) način obavještanja o cijenama i načinu tarifiranja usluga, troškovima održavanja, kao i o ponuđenim načinima plaćanja i razlike u troškovima zbog načina plaćanja;
 - 8) mogućnost seobe i privremenog isključenja pretplatničke terminalne opreme;
 - 9) mjere koje će se primjenjivati u slučaju neplaćanja usluga, zloupotrebe poziva prema hitnim službama, uznemiravanja drugih korisnika i narušavanja sigurnosti i integriteta elektronske komunikacione mreže;
 - 10) način refundiranja sredstava pretplatniku za usluge koje nijesu izvršene u skladu sa ugovorenim kvalitetom i ponuđenim uslovima;
 - 11) način rješavanja sporova;
 - 12) način obavještanja pretplatnika o pristupanju izmjenama uslova utvrđenih u ugovoru i način ostvarivanja prava pretplatnika na raskid ugovora;
 - 13) mogućnost izmjene i ukidanja korisničkog paketa za koji je zaključen ugovor, uz saglasnost korisnika i uz obavezu operatora da korisniku ponudi drugi paket sličnih karakteristika ili povoljniji paket;
 - 14) vrijeme trajanja pretplatničkog ugovora, uslove za njegovo produženje, izmjene ili raskid, a naročito:
 - minimalni period na koji se ugovor zaključuje, radi korišćenja povoljnosti promotivnih ponuda,
 - naknade koje se plaćaju za prenošenje brojeva,
 - naknade koje se plaćaju u slučaju raskida ugovora, prije isteka ugovora, uključujući i naknadu za terminalnu opremu.
 - 15) zabranu krajnjem korisniku da obavlja djelatnost elektronskih komunikacija, odnosno da uslugu koja mu se pruža po osnovu pretplatničkog ugovora proširi na druge korisnike;
 - 16) prava i obaveze koje se odnose na unos i brisanje ličnih podataka pretplatnika u imenik operatora;
 - 17) vrstu mjera koje operator može preduzeti kao odgovor na sigurnosne incidente i incidente koji ugrožavaju integritet mreže, ili predstavljaju prijetnju sigurnosti i integritetu mreže.

Trajanje ugovora i obaveze u slučaju raskida

Član 152

- (1) Pretplatnički ugovor zaključen na određeno vrijeme ne može biti zaključen na period duži od dvije godine.
- (2) Operator je dužan da ponudi i pretplatničke ugovore u maksimalnom trajanju od godinu dana.
- (3) Pretplatnik ima pravo na raskid pretplatničkog ugovora u bilo kojem trenutku.
- (4) Pretplatničkim ugovorom se utvrđuje da je pretplatnik, koji raskine ugovor prije isteka perioda na koji je ugovor zaključen, dužan da plati mjesečnu naknadu za preostali period na koji je ugovor zaključen ili naknadu u visini popusta na proizvode i usluge koje je ostvario, ako je plaćanje te naknade povoljnije za pretplatnika, osim u slučaju kada

operator nije u mogućnosti da ispuni ugovorne obaveze, kao i u slučaju iz stava 6 ovog člana.

- (5) Operator je dužan da, najmanje 30 dana prije eventualnih izmjena uslova utvrđenih pretplatničkim ugovorom, o izmjeni obavezno pisanim putem, na jasan, vidljiv i nedvosmislen način, kao i putem SMS-a kada je to moguće, obavijesti svoje pretplatnike.
- (6) Pretplatnik može otkazati pretplatnički ugovor u roku iz stava 5 ovog člana, bez plaćanja naknade iz stava 4 ovog člana i bez primjene ugovorenog otkaznog roka, ako su izmjene nepovoljnije u odnosu na ugovorene opšte uslove i cijene.
- (7) Operator može ograničiti terminalnu opremu na rad unutar sopstvene mreže samo ako pretplatnik opremu uzima od operatora uz zaključivanje pretplatničkog ugovora sa minimalnim rokom trajanja.

Obaveze operatora i Agencije

Član 153

- (1) Operator je dužan da, istekom ili u slučaju prijevremenog raskida pretplatničkog ugovora, na zahtjev pretplatnika, bez naknade i bez odlaganja omogući dalje korišćenje terminalne opreme u drugim mrežama.
- (2) Mogućnost iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje se i korisnicima unaprijed plaćene usluge (pre-paid) nakon 12 mjeseci korišćenja usluge uz podnošenje dokaza o kupovini terminalne opreme.
- (3) Operator je dužan da, za tipski pretplatnički ugovor za svaku od usluga elektronskih komunikacija koje su u ponudi operatora prije početka pružanja usluga pribavi saglasnost Agencije.
- (4) Agencija je dužna da u roku od 15 dana, od dana prijema tipskog pretplatničkog ugovora, ocijeni usklađenost ugovora sa ovim zakonom.
- (5) Pretplatnički ugovor se može zaključiti upotrebom sredstava komunikacije na daljinu, kao i izvan poslovnih prostorija operatora, u skladu sa zakonima koji uređuju elektronski potpis i zaštitu potrošača.
- (6) Operator je dužan da, u slučaju neovlašćenog otuđenja ili zloupotrebe terminalne opreme korisnika, omogući korisniku provjeru identiteta međunarodne mobilne opreme (IMEI broj) i da, na zahtjev korisnika, onemogući korišćenje te opreme u njegovoj mreži.

Priključenje terminalne opreme

Član 154

- (1) Operator je dužan da izvrši opravdani zahtjev korisnika za priključenje radio ili telekomunikacione terminalne opreme, ako oprema ispunjava propisane uslove utvrđene zakonom.
- (2) Korisnik usluga ne smije da na javnu elektronsku komunikacionu mrežu priključi radio ili telekomunikacionu terminalnu opremu koja ne ispunjava uslove iz člana 126 ovog zakona.
- (3) Operator može pretplatniku omogućiti da naknadu za priključenje na javnu elektronsku komunikacionu mrežu plaća u ratama.
- (4) Operator je dužan da korisnicima koji su lica sa smanjenom pokretljivošću i lica sa invaliditetom, u okviru objektivnih tehničkih mogućnosti:
 - 1) obezbijedi nesmetanu dostupnost svojim uslugama, uključujući i nesmetan pristup brojevima hitnih službi I jedinstvenom evropskom broju "112";
 - 2) omogućiti dostupnost odgovarajuće terminalne opreme;
 - 3) redovno obavještava o svim karakteristikama usluga koje su namijenjene toj grupi korisnika;
 - 4) obezbijedi prioritet kod ostvarivanja pristupa mreži, kao i kod otklanjanja kvarova.
- (5) Bliže uslove za ostvarivanje povoljnosti iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove socijalnog staranja.

Kvalitet usluga

Član 155

- (1) Operator je dužan da pruža javne elektronske komunikacione usluge propisanog kvaliteta.
- (2) Parametre kvaliteta, način njihovog mjerenja i objavljivanja i rokove za njihovo dostavljanje, u skladu sa najboljom praksom i uobičajenim i tehnološki garantovanim kvalitetom standardne opreme, propisuje Agencija.
- (3) Radi spječavanja smanjenja kvaliteta usluga ili ometanja i usporavanja saobraćaja preko mreža, Agencija može propisati uslove minimalanog kvaliteta usluga.
- (4) Za potrebe podnošenja prigovora na ugovorenu brzinu pristupa Internetu u fiksnoj elektronskoj komunikacionoj mreži, Agencija će korisnicima učiniti dostupnim mjerenje brzine pristupa Internetu.
- (5) Operator je dužan da podatke o kvalitetu usluga koje pruža, dostavlja Agenciji u rokovima određenim propisom iz stava 2 ovog člana i da ih objavi na svojoj internet stranici.
- (6) Podatke iz stava 5 ovog člana Agencija objavljuje kao uporedni pregled parametara kvaliteta za istu vrstu usluge kod različitih operatora.

Ograničenje i kontrola potrošnje

Član 156

- (1) Operator je dužan da, na zahtjev korisnika, omogući besplatno ograničenje potrošnje za obračunski period.
- (2) Operator je dužan da, na zahtjev korisnika, omogući besplatnu zabranu odlaznih poziva prema određenom broju ili grupi brojeva, odnosno zabranu slanja ili primanja kratkih tekstualnih poruka (u daljem tekstu: SMS) i multimedijalnih poruka (u daljem tekstu: MMS) na određene ili sa određenih vrsta brojeva.
- (3) Pretplatnik koji više od dva puta u toku kalendarske godine zahtijeva aktiviranje usluga iz st. 1 i 2 ovog člana, dužan je da operatoru plati naknadu, čiju visinu određuje Agencija, primjereno stvarnim troškovima operatora.
- (4) Operator je dužan da, ako postoji tehnička mogućnost, omogući korisnicima zabranu pristupa brojevima i internet adresama preko kojih se pristupa sadržaju koji nije namijenjen djeci.
- (5) Operator je dužan da vodi i održava evidenciju brojeva i internet adresa preko kojih se pristupa sadržaju koji nije namijenjen djeci i da podatke razmjenjuje sa drugim operatorima.
- (6) Agencija može naložiti operatorima da obezbijede pretplatnicima plaćanje za pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži i za korišćenje javno dostupnih telefonskih usluga na pre-paid osnovi.

Obavještenje o stanju potrošnje

Član 157

- (1) Operator je dužan da pretplatnicima dostavlja besplatna obavještenja putem telefonskog poziva ili SMS-a, ako dođe do potrošnje koja je iznad prosjeka potrošnje pretplatnika za posljednja tri mjeseca i da vodi evidenciju o dostavljenim obavještenjima .
- (2) Operator je dužan da, na zahtjev, pretplatniku dostavi stanje trenutne potrošnje, koje nije starije od šest sati, a za komunikacije ostvarene u *roaming-u* u posljednja 24 sata.

Preusmjeravanje poziva

Član 158

- (1) Operator je dužan da, na zahtjev, pretplatniku omogući jednostavno i besplatno uspostavljanje usluge preusmjeravanja poziva na bilo koji broj u sopstvenoj mreži ili mreži drugog operatora.
- (2) Troškove preusmjerenih poziva plaća pretplatnik koji je aktivirao tu uslugu.

- (3) Ako odbije da izvrši preusmjeravanje iz stava 1 ovog člana, operator je dužan da pretplatniku dostavi pisano obavještenje sa obrazloženjem razloga za odbijanje, u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva.
- (4) Operator je dužan da pretplatniku, bez naknade, na jednostavan način omogući sprječavanje automatskog preusmjeravanja poziva od strane trećih lica na svoju terminalnu opremu.

Obračun javnih elektronskih komunikacionih usluga

Član 159

- (1) Operator je dužan da, radi tačnog obračuna pružene usluge, tačno registruje podatke o pruženoj usluzi.
- (2) Provjera tačnosti registrovanih podataka vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje sistem mjernih jedinica i postupci ocjenjivanja usaglašenosti mjerila sa propisanim zahtjevima.
- (3) Za mjerenje obima pruženih javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, operator koristi mjerne jedinice u skladu sa zakonom kojim se uređuje sistem mjernih jedinica u Crnoj Gori.
- (4) Operator je dužan da u ponudu usluga uključi najmanje jedan paket u kome će se za obračun pruženih usluga koristiti ostvareni obim saobraćaja i da za obračun obima ostvarenog poziva koristi jedinični vremenski interval jedna sekunda (1s), a za obračun količine prenešenih binarnih podataka obračunsku jedinicu jedan kilobajt (1kB).
- (5) Odredba stava 4 ovog člana ne isključuje mogućnost operatora da u ponudu usluga uključi i pakete sa drugačijim obračunom ostvarenog obima saobraćaja.
- (6) Cijena paketa iz stava 4 ovog člana ne smije se razlikovati od cijena drugih paketa operatora.
- (7) Pružena usluga se obračunava isključivo po jednom osnovu.

Zadržavanje broja

Član 160

- (1) Pretplatnik javnih telefonskih usluga ima pravo da zadrži svoj broj pri:
 - 1) promjeni operatora u skladu sa čl. 139 i 141 ovog zakona;
 - 2) geografskoj promjeni terminalne tačke mreže u okviru iste mrežne grupe, ako postoji tehnička mogućnost priključenja na mrežu;
 - 3) izmjeni usluge.
- (2) Pravo iz stava 1 ovog člana ostvaruje se na zahtjev pretplatnika.

Imenik i informacije

Član 161

- (1) Pretplatnici javno dostupnih telefonskih usluga imaju pravo da njihovi lični podaci budu unijeti u imenik operatora.
- (2) Operatori su dužni da uspostave, objave i ažuriraju imenik pretplatnika javno dostupnih telefonskih usluga, osim pretplatnika koji su u pisanoj formi zahtijevali zabranu unošenja svojih podataka u imenik.
- (3) Operator je dužan da pretplatnicima obezbijedi, bez naknade, informacije o: obimu i svrsi podataka koji se unose u imenik prije njegovog objavljivanja, mogućnostima korišćenja njihovih ličnih podataka, minimalnom i maksimalnom broju podataka koji se mogu unijeti u imenik, kao i pravu na unošenje podataka prema ličnom izboru do mjere koja je u skladu sa svrhom imenika, pravu pretplatnika na izmjene, dopune ili brisanje njihovih ličnih podataka iz imenika.
- (4) Zabranu unošenja podataka u imenik operatora koji služe za njihovu identifikaciju i komunikaciju, pravna lica ne mogu zahtijevati.
- (5) Imenik se izdaje u elektronskoj formi.
- (6) Operatori su dužni da podatke iz imenika učine lako dostupni svim korisnicima, preko javno dostupne službe informacija operatora, putem telefonskog poziva ili SMS-a.

Račun za pružene usluge

Član 162

- (1) Operator je dužan da omogući korisnicima uvid u registrovane podatke o pruženim uslugama, odnosno da izda, bez naknade, račun za pružene usluge, u skladu sa članom 147 stav 3 tačka 3 ovog zakona.
- (2) Račun iz stava 1 ovog člana za javno dostupne telefonske usluge, na fiksnoj lokaciji, obavezno sadrži sljedeće podatke: obračunski period, priključnu taksu, pretplatu, vrstu i iznos drugih jednokratnih plaćanja u obračunskom periodu koja se odnose na pružanje usluge za koju se izdaje račun, vrstu i iznos drugih mjesečnih jednokratnih ili višekratnih neperiodičnih plaćanja, broj i trajanje poziva, jediničnu cijenu obračunske jedinice, iznos, i to odvojeno za pozive u lokalnom saobraćaju, pozive u međumjesnom saobraćaju, pozive u međunarodnom saobraćaju, pozive prema mobilnim javnim mrežama, pozive prema brojevima usluga sa dodatom vrijednošću i pozive za prenos podataka, vrstu i iznos druge pružene usluge i ukupni iznos računa.
- (3) Odredba stava 2 ovog člana shodno se primjenjuje i na druge javno dostupne elektronske komunikacione usluge.
- (4) Na računu iz stava 2 ovog člana ne iskazuju se pozivi na besplatne telefonske brojeve, uključujući i brojeve za pozive hitnim službama.
- (5) Operator je dužan da, na zahtjev, pretplatniku izda detaljnije raščlanjen račun (listing), najmanje jednom mjesečno, bez naknade.
- (6) Raščlanjeni račun (listing) iz stava 5 ovog člana, naročito sadrži: datum i vrijeme uspostavljanja komunikacije, izvor i odredište komunikacije (pozvani i pozivajući broj), trajanje komunikacije i količinu prenesenih podataka.
- (7) Operator je dužan da sa podacima iz računa iz st. 1 i 5 ovog člana postupa u skladu sa zakonima kojima se uređuje tajnost podataka, zaštita podataka o ličnosti i zaštita neobjavljenih podataka.

Prigovor i žalba

Član 163

- (1) Korisnik ima pravo da operatoru podnese prigovor na pristup i kvalitet usluga i na račun za pružene usluge.
- (2) Prigovor na pristup i kvalitet usluga, korisnik podnosi operatoru nakon utvrđivanja nepravilnosti, bez odlaganja, a prigovor na račun za usluge u roku od osam dana od dana prijema računa, u pisanoj formi.
- (3) Operator je dužan da o prigovoru iz stava 2 ovog člana odluči u roku od osam dana od dana prijema prigovora i dostavi korisniku obrazloženu odluku u pisanoj formi.
- (4) Ako operator odbije prigovor korisnika ili ne odluči u roku iz stava 3 ovog člana, korisnik ima pravo da u roku od 15 dana od dana isteka roka iz stava 3 ovog člana, podnese žalbu Agenciji, u pisanoj formi.
- (5) Agencija odlučuje po žalbi iz stava 4 ovog člana, u roku od 30 dana od dana prijema žalbe.

Ograničenja usluge pretplatniku

Član 164

- (1) Operator može ograničiti pristup svojim uslugama, odnosno pretplatnika isključiti i raskinuti pretplatnički ugovor, ako nije izmirio dospjele obaveze ili je prekršio druge uslove utvrđene pretplatničkim ugovorom, kao i u slučaju uznemiravanja drugih korisnika i zloupotrebe poziva prema brojevima hitnih službi.
- (2) Prilikom utvrđivanja povrede obaveze iz pretplatničkog ugovora operator je dužan da na pouzdan način upozori pretplatnika i odredi primjeren rok za otklanjanje nepravilnosti, odnosno za izmirenje potraživanja i navede mjere koje će preduzeti ako pretplatnik ne postupi po upozorenju u ostavljenom roku.

- (3) Operator je dužan da, po nalogu Agencije, ograniči pristup svojim uslugama, odnosno isključi pretplatnika i raskine ugovor sa pretplatnikom koji priređuje igre na sreću preko interneta, bez odobrenja organa uprave nadležnog za igre na sreću.
- (4) Operator nije dužan da prethodno obavijesti pretplatnika o sprovođenju mjera iz st. 2 i 3 ovog člana, ako povreda predstavlja ozbiljnu prijetnju za bezbjednost i zdravlje ljudi ili narušava sigurnost i integritet mreže.
- (5) Mjere iz stava 4 ovog člana utvrđuju se opštim uslovima pružanja usluga.

Jednostrani raskid ugovora

Član 165

- (1) Ako je korisnik podnio prigovor, odnosno žalbu, iz člana 163 ovog zakona, operator ne može preduzeti mjere iz člana 164 stav 1 ovog zakona, do konačne odluke Agencije, ako je pretplatnik u roku isplatio nesporni dio računa ili iznos koji odgovara prosječnoj vrijednosti posljednja tri mjeseca računa.
- (2) Do konačne odluke Agencije operator je dužan da nastavi sa pružanjem usluga korisniku i obezbijedi pristup i korišćenje brojeva hitnih službi i besplatnog broja službe za korisnike.
- (3) Ako pretplatnik nije platio nesporni dio računa u ostavljenom roku ili nastavi da postupa suprotno odredbama pretplatničkog ugovora ili ne postupi po konačnoj odluci Agencije, operator trajno isključuje pretplatnika, odnosno prekida pružanje svih usluga pretplatniku.
- (4) Pretplatnički ugovor se od trenutka isključenja, odnosno prekida pružanja usluga, iz stava 3 ovog člana, smatra jednostrano raskinutim.
- (5) Od trenutka prekida pružanja usluga iz stava 4 ovog člana, operator ima pravo da od pretplatnika zahtijeva samo plaćanje potraživanja koja su nastala u periodu do raskida pretplatničkog ugovora.

Privremeno ograničenje usluga

Član 166

- (1) Operator može, bez saglasnosti korisnika, privremeno ograničiti, odnosno prekinuti pristup svojim uslugama, kada je to potrebno radi otklanjanja smetnji, redovnog održavanja i razvoja mreže .
- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana operator je dužan da obavještenje o privremenom ograničenju, odnosno prekidu pristupa uslugama objavi, jedan dan unaprijed, u sredstvima javnog informisanja i dostavi Agenciji, kao i hitnim službama, ako to utiče na njihov rad.
- (3) Operator je dužan da o ograničenju odnosno prekidu pristupa uslugama dužem od šest sati, neposredno obavijesti korisnike, na odgovarajući način.
- (4) U slučaju ograničenja odnosno prekida usluge iz stava 1 ovog člana, operator je dužan da umanja mjesečnu pretplatu korisniku srazmjerno trajanju ograničenja odnosno prekida usluge.

Pravo na obeštećenje

Član 167

- (1) Operator je dužan da utvrdi visinu i način obeštećenja pretplatnika, ako njegove usluge u pogledu kvaliteta i raspoloživosti odstupaju od uslova određenih pretplatničkim ugovorom.
- (2) Pretplatnik ima pravo da od operatora traži isplatu direktnog ili indirektnog gubitka nastalog kao posljedica lošeg kvaliteta pružanja usluga ili ograničenja pristupa mreži ili usluzi.
- (3) Operator nije dužan da obešteti pretplatnika, ako je do lošeg kvaliteta pružanja usluga ili ograničenja pristupa mreži ili usluzi došlo zbog okolnosti na koje operator nije mogao da utiče.

XI. ZAŠTITA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA

Sigurnost i integritet elektronskih komunikacionih mreža i usluga

Član 168

- (1) Operator je dužan da preduzima odgovarajuće tehničke i organizacione mjere radi obezbjeđenja integriteta svoje mreže, kao i radi zaštite sigurnosti odnosno neprekidnog pružanja svojih usluga, a sa drugim operatorima i mjere potrebne radi zaštite sigurnosti elektronske komunikacione mreže i usluga.
- (2) Mjere iz stava 1 ovog člana određuju se primjereno stepenu opasnosti za sigurnost mreže primjenom raspoloživih tehničkih i tehnoloških rješenja i primjereno troškovima tih mjera.
- (3) Mjere iz stava 1 ovog člana naročito se sprovode radi sprječavanja i umanjivanja uticaja sigurnosnih incidenata na korisnike usluga i povezane elektronske komunikacione mreže, a posebno radi obezbjeđivanja sigurnosti usluga i zaštite korisnika od zlonamjernih aktivnosti, elektronskih sabotaza, prevara trećih lica i zloupotreba bilo koje vrste.
- (4) U slučaju stepena opasnosti za sigurnost mreže većeg od obima zaštite mjera iz stava 1 ovog člana, operator je dužan da o tome obavijesti korisnike svojih usluga kao i o raspoloživim mjerama za otklanjanje opasnosti i/ili njenih posljedica, uključujući i moguće troškove tih mjera.
- (5) Mjerama iz stava 1 ovog člana naročito se:
 - 1) obezbijeduje da ličnim podacima mogu pristupati samo ovlašćena lica, u zakonom dozvoljene svrhe;
 - 2) štite preneseni ili sačuvani lični podaci od slučajnog ili nezakonitog uništenja, gubitka ili izmjene, kao i neovlašćenog ili nezakonitog čuvanja, obrade, pristupa ili otkrivanja;
 - 3) obezbijeduje primjena sigurnosne politike u odnosu na obradu ličnih podataka.
- (6) Na lične podatke koje operator prikupi primjenom mjera iz stava 1 ovog člana primjenjuju se odredbe zakona koji uređuju tajnost podataka, zaštitu podataka o ličnosti i zaštitu neobjavljenih podataka.

Sprovođenje mjera

Član 169

- (1) Operator je dužan da odredi lice odgovorno za sprovođenje mjera iz člana 168 st. 1 i 4 ovog zakona.
- (2) Agencija i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka mogu da prate sprovođenje mjera iz stava 1 ovog člana, kao i da daju smjernice radi ostvarivanja odgovarajućeg stepena sigurnosti.
- (3) Operator je dužan da, bez odlaganja, obavijesti Agenciju pisanim putem o povredi sigurnosti ili gubitku integriteta od značajnog uticaja na rad njegovih mreža ili pružanje njegovih usluga.
- (4) U slučaju iz stava 3 ovog člana Agencija može obavijestiti javnost ili naložiti operatoru da obavijesti javnost o povredi sigurnosti ili gubitku integriteta mreže, ako utvrdi da je obavještavanje od javnog interesa.
- (5) Radi sprovođenja mjera iz člana 168 st. 3 i 4 ovog zakona, Agencija operatorima može naložiti:
 - 1) dostavljanje podataka potrebnih za procjenu sigurnosti i integriteta njihovih mreža i usluga, uključujući i dokumente o sigurnosnoj politici i
 - 2) da o mjerama nadzora sigurnosti mreža i usluga organa uprave nadležnog za prevenciju i zaštitu rizika bezbjednosti informacionih sistema ili drugog organa uprave nadležnog za oblast računarskog kriminala, obavijesti Agenciju.
- (6) Način i rokove za sprovođenje mjera iz člana 168 st. 3 i 4 ovog zakona propisuje Agencija.

Obavještavanje i evidencija povreda ličnih podataka u elektronskim komunikacijama

Član 170

- (1) Operator je dužan da bez odlaganja obavijesti Agenciju i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka o povredi podataka o ličnosti ili povredi privatnosti korisnika.
- (2) U obavještenju iz stava 1 ovog člana naročito se navodi opis posljedica nastale povrede, kao i predložene ili preduzete mjere radi otklanjanja uzroka povrede.
- (3) Operator je dužan da bez odlaganja obavijesti korisnika ako povreda ličnih podataka može štetno uticati na lične podatke ili privatnost korisnika.
- (4) Obavještenje iz stava 3 ovog člana obavezno sadrži opis prirode povrede ličnih podataka, uz upućivanje korisnika na ovlašćeno lice operatora kod kojeg se mogu dobiti bliži podaci, kao i predlog mjera za ublažavanje negativne posljedice povrede ličnih podataka.
- (5) Operator je dužan da vodi evidenciju povreda ličnih podataka, koja sadrži podatke o uzroku povrede ličnih podataka, posljedicama nastale povrede i preduzetim mjerama zaštite.
- (6) Podaci iz evidencije iz stava 5 ovog člana mogu se koristiti samo za namjene evidentiranja povrede ličnih podataka.

Obavještanje po nalogu nadležnog organa

Član 171

- (1) Operator nije dužan da obavijesti korisnika o neovlašćenom pristupu ličnim podacima iz člana 170 stav 1 ovog zakona, ako Agencija da mišljenje da je operator, na zadovoljavajući način, primijenio odgovarajuće tehničke mjere zaštite, koje su te lične podatke učinile nerazumljivim licu koje im je neovlašćeno pristupilo i da obavještanje korisnika nije potrebno.
- (2) Agencija je dužna da, prije davanja mišljenja iz stava 1 ovog člana konsultuje organ nadležan za zaštitu ličnih podataka.
- (3) Agencija, u saradnji sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka prati sprovođenje obaveze operatora u vezi sa davanjem obavještenja iz člana 169 stav 3 ovog zakona i preuzima odgovarajuće mjere u slučaju neispunjavanja tih obaveza.
- (4) Agencija, u saradnji sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka, u skladu sa članom 169 st. 3 i 4 ovog zakona može bliže propisati slučajeve u kojima je operator dužan da pruži obavještenje o povredi ličnih podataka, kao i oblik, sadržaj i rokove davanja obavještenja iz člana 170 stav 1 ovog zakona.

Povjerljivost komunikacija

Član 172

- (1) Povjerljivost komunikacija, u smislu ovog zakona, odnosi se na:
 - 1) sadržinu komunikacije;
 - 2) podatke o korisniku;
 - 3) podatke o saobraćaju i lokacijama koje se odnose na komunikacije;
 - 4) neuspješno uspostavljanje komunikacije.
- (2) Zabranjeno je slušanje, prisluškivanje ili čuvanje sadržaja i podataka o komunikaciji, odnosno njen prekid ili nadzor od strane drugih lica, bez pristanka korisnika te komunikacije.
- (3) Dozvoljeno je tehničko skladištenje ili pristup sadržaju ili podacima o komunikaciji, bez pristanka korisnika te komunikacije, ako je jedina svrha da se izvrši prenos podataka preko javne elektronske komunikacione mreže ili u slučaju potrebe da na zahtjev korisnika operator pruži tu uslugu.
- (4) Izuzetno, radnje iz stava 2 ovog člana, mogu se preduzimati isključivo, ako su neophodne, odgovarajuće i proporcionalne mjerama zaštite nacionalne bezbjednosti, odbrane, kao i radi sprječavanja vršenja krivičnog djela, istrage, otkrivanja i krivičnog gonjenja počilaca krivičnih djela i neovlašćene upotrebe sistema za elektronske komunikacije, kao i u slučajevima pružanja pomoći kod potrage i spašavanja ljudi i kada je to neophodno radi zaštite života i zdravlja ljudi i imovine, u skladu sa zakonom.

- (5) Korišćenje javnih elektronskih komunikacionih mreža za čuvanje i pristup podacima i informacijama uskladištenim na terminalnoj opremi korisnika dozvoljeno je pod uslovom da je korisnik za to dao saglasnost, nakon upoznavanja sa namjenom obrade i čuvanja podataka.
- (6) Korisnik čiji se lični podaci obrađuju može opozvati saglasnost iz stava 5 ovog člana u svakom trenutku.

Rok za čuvanje podataka i snimanje komunikacija

Član 173

- (1) Operatori, njihovi zastupnici, predstavnici i druga lica zaposlena kod operatora, dužni su da štite povjerljivost komunikacija i nakon prestanka aktivnosti, odnosno prestanka radnog odnosa, tokom kojeg su bili dužni da štite povjerljivost.
- (2) Korisnici mogu da snimaju komunikacije, o čemu su dužni da obavijeste pošiljaoca ili primaoca komunikacija ili da prilagode funkcionisanje sredstava za snimanje radi obavještanja pošiljaoca ili primaoca komunikacija o snimanju.
- (3) Zabrana iz člana 172 stav 2 ovog zakona ne odnosi se na snimanje komunikacija i sa njima povezanih podataka o saobraćaju koji služe u svrhu dokazivanja o komercijalnim transakcijama ili drugim poslovnim komunikacijama, na izričiti zahtjev korisnika ili u okviru rada hitnih službi koje primaju pozive u nevolji radi njihove registracije i identifikacije.

Podaci o pretplatniku

Član 174

- (1) Operator je dužan da, bez odlaganja, registruje pretplatnike usluga fiksne telefonije i korisnike svih usluga mobilne telefonije (*post-paid i pre-paid*), kao i interneta.
- (2) Registracija iz stava 1 ovog člana obuhvata evidentiranje sljedećih podataka o pretplatnicima: ime i prezime, odnosno naziv privrednog društva koje je korisnik i njegov organizacioni oblik; broj lične karte ili pasoša za fizička lica i poreski i registarski broj za pravna lica; adresa pretplatnika i dodijeljeni pretplatnički broj, odnosno identifikacija (ID) pretplatnika.
- (3) Na zahtjev pretplatnika operator može evidentirati i sljedeće podatke: akademski, naučni ili stručni naziv pretplatnika i djelatnost pretplatnika i druge podatke, uz naknadu, ako se time ne šteti interes trećih lica.
- (4) Podatke o pretplatniku operator može da koristi samo u svrhu registracije, pripreme, zaključivanja, izvršavanja, izmjene ili raskida pretplatničkog ugovora, obračunavanja usluga i za potrebe nadležnih državnih organa, u skladu sa zakonom.
- (5) Podaci iz st. 2 i 3 ovog člana mogu se koristiti radi uspostavljanja i vođenja imenika pretplatnika i u druge svrhe, samo uz izričitu saglasnost pretplatnika, čiji se podaci obrađuju, uz obavezu operatora da na zahtjev pretplatnika izvrši ispravku njegovih ličnih podataka i pravo pretplatnika da opozove datu saglasnost u svakom trenutku.
- (6) Operator je dužan da evidentirane podatke čuva za vrijeme trajanja pretplatničkog odnosa i najmanje godinu dana od dana prestanka pružanja usluge.
- (7) Način registracije korisnika usluga javnih elektronskih komunikacionih mreža propisuje Ministarstvo.

Podaci o saobraćaju

Član 175

- (1) Obrađene i uskladištene podatke o saobraćaju, vezane za pretplatnike ili korisnike, operator je dužan da izbriše ili izmijeni na način da se ne mogu dovesti u vezu sa određenim licem (neimenovani podaci), kada radi prenosa komunikacije nijesu više potrebni i ako ne postoji obaveza zadržavanja tih podataka iz člana 181 ovog zakona.
- (2) Podaci o saobraćaju, koji služe za obračun troškova javnih elektronskih komunikacionih usluga pretplatnika ili korisnika tih usluga, kao i troškova interkonekcije, mogu se

obrađivati samo do nastupanja zastare potraživanja, uz informisanje korisnika o namjeni i rokovima obrade podataka.

- (3) Operator može, radi promocije i prodaje elektronskih komunikacionih usluga ili pružanja usluga sa dodatom vrijednošću, da obrađuje podatke u obimu i trajanju potrebnom za promociju i prodaju ili pružanje tih usluga, pod uslovom da ima prethodnu saglasnost pretplatnika ili korisnika na koga se ti podaci odnose.
- (4) Saglasnost iz stava 3 ovog člana pretplatnik ili korisnik ima pravo da u svakom momentu povuče.
- (5) Obrada podataka o saobraćaju, u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana mora se ograničiti na lica koja su zaposlena i/ili imaju ovlaštenje od strane operatora koji se bavi naplaćivanjem usluga ili upravljanjem saobraćajem, pitanjima potrošača, otkrivanjem prevara, promocijom javnih elektronskih komunikacionih usluga ili pružanjem usluga sa dodatom vrijednošću i mora biti ograničena samo na ono što je neophodno u svrhe takvih aktivnosti.
- (6) Za potrebe rješavanja sporova, naročito sporova u vezi interkonekcije ili naplaćivanja usluga, operatori su dužni da obavještenja o podacima o saobraćaju iz st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana, u skladu sa posebnim propisima, učine dostupnim nadležnim organima.
- (7) Operator je dužan da obavijesti pretplatnika ili korisnika o vrsti podataka o saobraćaju koji se obrađuju, kao i o trajanju obrade za namjene iz stava 2 ovog člana, a za namjene iz stava 3 ovog člana, prije dobijanja saglasnosti.

Prikazivanje broja

Član 176

- (1) Operator koji nudi prikazivanje pozivajućeg broja, dužan je da omogući korisniku usluga, koji je uputio poziv, jednostavnu i besplatnu zabranu prikazivanja pozivajućeg broja za svaki pojedinačni poziv ili za sve pozive.
- (2) Operator koji nudi prikazivanje pozivajućeg broja, dužan je da omogući pozvanom pretplatniku jednostavnu i besplatnu zabranu prikazivanja pozivajućeg broja kod dolaznih poziva, uz razumnu upotrebu ove mogućnosti.
- (3) Operator iz stava 1 ovog člana, kod koga se pozivajući broj prikazuje prije uspostavljanja poziva, dužan je da omogući pozvanom pretplatniku jednostavan način odbijanja dolaznih poziva u slučaju kada je prikazivanje pozivajućeg broja zabranio pretplatnik ili korisnik usluga koji je uputio poziv.
- (4) Operator koji nudi prikazivanje broja na koji je izvršeno preusmjerenje, dužan je da omogući pozvanom pretplatniku jednostavnu i besplatnu zabranu prikazivanja broja na koji je izvršeno preusmjerenje pozivajućem korisniku usluga.
- (5) Odredbe st. 1, 2 i 3 ovog člana primjenjuju se i na dolazne i odlazne pozive prema drugim državama.
- (6) Operator koji nudi prikazivanje pozivajućeg broja i/ili broja na koji je izvršeno preusmjerenje, dužan je da, na prikladan i javno dostupan način, obavijesti javnost o tim uslugama i mogućnostima iz st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana.
- (7) Operator može da ograniči mogućnost zabrane prikazivanja pozivajućeg broja :
 - 1) privremeno, na zahtjev korisnika koji traži da se uđe u trag uznemiravajućim ili zlonamjernim pozivima, pri čemu će operator podatke o identifikaciji korisnika koji poziva obraditi, uskladištiti i učiniti dostupnim, u skladu sa posebnim zakonom;
 - 2) na zahtjev nadležnih državnih organa, uključujući hitne službe, radi procesuiranja podataka o lokaciji, kao i odazivanja na te pozive i bez saglasnost korisnika i
 - 3) na zahtjev nadležnog organa, radi obrade i zadržavanja podataka o identifikaciji, a u skladu sa čl. 181 i 182 ovog zakona.

Podaci o lokaciji

Član 177

- (1) Podatke o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, operator može obrađivati kada se ti podaci izmijene na način da se ne mogu dovesti u vezu sa određenim licem

- (neimenovani podaci) ili uz saglasnost korisnika, na način i u vremenu koje je neophodno za pružanje usluga sa dodatom vrijednošću.
- (2) Prije dobijanja saglasnosti iz stava 1 ovog člana, operator je dužan da korisnika upozna sa vrstom podataka o lokaciji koji će biti obrađeni, a koji nijesu podaci o saobraćaju, trajanju obrade i o mogućnosti prenosa trećim licima.
 - (3) Operator je dužan da omogući korisnicima da u svakom trenutku odustanu od saglasnosti za obradu podataka.
 - (4) Korisniku koji je dao saglasnost za obradu podataka o lokaciji, koji nijesu i podaci o saobraćaju, mora se ostaviti mogućnost da na jednostavan način i bez naknade privremeno odbije obradu tih podataka prilikom svake konekcije na komunikacionu mrežu ili svakog prenosa sadržaja.
 - (5) Obradu podataka o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, mogu da vrše samo lica koja ovlasti operator ili treće lice koje pruža usluge sa dodatom vrijednošću i mora biti ograničena na najmanju mjeru neophodnu za pružanje usluga sa dodatom vrijednošću.
 - (6) Izuzetno od st. 1 do 5 ovog člana, operator je dužan da zadrži podatke o lokaciji iz člana 181 ovog zakona za potrebe nadležnih državnih organa.

Neželjene komunikacije

Član 178

- (1) Upotreba automatskih govornih uređaja, bez ljudskog posredovanja (pozivni automati), faks aparata ili elektronske pošte, uključujući SMS ili MMS za pozive prema korisniku, radi direktnog marketinga, dozvoljena je samo uz prethodno pribavljenu saglasnost korisnika.
- (2) Pravno ili fizičko lice, bez obzira na saglasnost korisnika iz stava 1 ovog člana, kontakt podatke za elektronsku poštu koje dobije od svojih kupaca može koristiti radi reklamiranja i prodaje proizvoda i usluga, pod uslovom da je kupcu omogućio da, na jednostavan način i bez naknade, da primjedbe ili odbije korišćenje svojih elektronskih kontakt podataka u te svrhe, tokom njihovog prikupljanja ili prilikom dobijanja svake poruke, u slučaju da korisnik nije prethodno odbio takvu upotrebu podataka.
- (3) Nije dozvoljeno slanje elektronske pošte radi reklamiranja ili podsticanja primaoca da posjećuje internet stranice na kojima se pogrešno prikazuje ili prikriva identitet pošiljaoca, ili bez tačne adrese na koju primalac može poslati zahtjev da se sa tom komunikacijom prestane.
- (4) Operator je dužan da korisnicima iz stava 3 ovog člana omogući selekciju dolazne elektronske pošte koja sadrži neželjene elektronske poruke ili štetan sadržaj, na brz i jednostavan način.

Neželjene komunikacije zloupotrebom elektronske pošte

Član 179

- (1) Operator je dužan da na prikladan i javno dostupan način objavi adresu elektronske pošte za prijavu zloupotreba i da odgovori na svaki prigovor u vezi sa zloupotrebom elektronske pošte, u roku od osam dana od dana prijema tog prigovora putem elektronske pošte.
- (2) Operator je dužan da pretplatničkim ugovorom obaveže svoje pretplatnike na zabranu slanja neželjenih elektronskih poruka, uključujući SMS ili MMS u skladu sa članom 178 ovog zakona i stavom 1 i st. 3 do 6 ovog člana, kao i na preduzimanje odgovarajućih mjera radi sprječavanja zloupotreba korisničkog naloga elektronske pošte.
- (3) Kada operator primi dokaz da je pretplatnik poslao neželjenu elektronsku poruku ili da je korisnički nalog elektronske pošte bio zloupotrijebljen, dužan je da utvrdi činjenično stanje i u zavisnosti od stepena pričinjene zloupotrebe i upozori pretplatnika ili privremeno onemogući upotrebu korisničkog naloga elektronske pošte o čemu, bez odlaganja, obavještava pretplatnika u pisanom obliku.
- (4) Ako pretplatnik ponavlja kršenje obaveze iz stava 2 ovog člana, utvrđene pretplatničkim ugovorom, operator ima pravo da trajno izbriše pretplatnikov korisnički nalog elektronske

pošte i raskine pretplatnički ugovor, u skladu sa odredbama tog ugovora i opštim uslovima pružanja usluga.

- (5) Odredbe st. 2, 3 i 4 ovog člana ne primjenjuju se na pretplatnika za koga se utvrdi da je zloupotrebu pripadajućeg korisničkog naloga elektronske pošte prouzrokovalo treće lice, osim u slučaju kada pretplatnik nije postupio u skladu sa upozorenjima operatora za preduzimanje mjera zaštite.
- (6) Bliže uslove i način sprječavanja i suzbijanja zloupotreba i prevara u pružanju usluga elektronske pošte, uključujući SMS ili MMS, kao i izvršavanje obaveza operatora i pretplatnika, propisuje Agencija, u saradnji sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka.

Presrijetanje komunikacija

Član 180

- (1) Operator je dužan da o svom trošku obezbijedi neophodne tehničke i organizacione uslove koji omogućavaju presrijetanje komunikacija, u skladu sa članom 172 stav 4 ovog zakona, kao i da dokaze da je obezbijedio te uslove dostavi Agenciji.
- (2) Operator je dužan da omogući uslove za presrijetanje komunikacija iz stava 1 ovog člana po nalogu nadležnog državnog organa, u skladu sa zakonom.
- (3) Operator je dužan, da zajedno sa nadležnim državnim organom, po čijem zahtjevu se vrši na zakonu zasnovano presrijetanje komunikacija, obezbijedi trajnu evidenciju o toj mjeri i da prikupljene podatke iz stava 2 ovog člana čuva kao službenu tajnu.
- (4) Neophodne tehničke i organizacione uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz saglasnost državnih organa nadležnih za unutrašnje poslove i bezbjednost.
- (5) Operator koji vrši tehničku i programsku nadogradnju u svojoj mreži ili implementaciju novih elektronskih komunikacionih usluga koji imaju uticaj na zakonito presrijetanje komunikacija dužan je da o toj nadogradnji ili implementaciji obavijesti organe nadležne za presrijetanje, najmanje šest mjeseci prije nadogradnje svoje mreže, odnosno implementaciju novih usluga.

Obaveza zadržavanja podataka

Član 181

- (1) Operator je dužan da zadržava određene podatke o saobraćaju i lokaciji, kao i relevantne podatke potrebne za identifikaciju i registraciju pretplatnika- pravnih i fizičkih lica, u mjeri u kojoj su te podatke generisali ili obradili, za potrebe odbrane i nacionalne bezbjednosti, kao i radi sprječavanja vršenja krivičnog djela, istrage, otkrivanja i krivičnog gonjenja počinitelaca krivičnih djela i pružanja pomoći kod potrage i spašavanja ljudi, zaštite života i zdravlja ljudi i imovine, u skladu sa zakonom.
- (2) Obaveza zadržavanja podataka iz stava 1 ovog člana odnosi se i na podatke o neuspjelim pozivima, ako su ti podaci generisani i obrađeni, kod telefonskih usluga ili zabilježeni kod internet usluga od operatora.
- (3) Obaveza iz stava 1 ovog člana ne primjenjuje se na podatke koji otkrivaju sadržaj elektronske komunikacije.
- (4) Operator je dužan da, u svojoj mreži, o svom trošku, obezbijedi neophodne tehničke i organizacione uslove koji omogućavaju nadležnim državnim organima preuzimanje zadržanih podataka o saobraćaju i lokaciji, kao i odgovarajućih podataka potrebnih za identifikaciju i registraciju pretplatnika.
- (5) Period zadržavanja podataka iz stava 1 ovog člana ne smije biti kraći od šest mjeseci ni duži od dvije godine od dana obavljene komunikacije.
- (6) Operator je dužan da o podacima koje dostavlja nadležnom organu, bez navođenja ličnih podataka, o slučajevima kašnjenja u dostavljanju, kao i o zahtjevima za dostavljanje podataka koji nijesu mogli biti izvršeni, vodi evidenciju i statističke podatke na godišnjem nivou.

- (7) Neophodne tehničke i organizacione uslove iz stava 4 ovog člana i dozvoljeno kašnjenje od prijema zahtjeva do prenosa zadržanih podataka nadležnom organu propisuje organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove.

Kategorije podataka koje treba zadržati

Član 182

- (1) Obaveza zadržavanja podataka iz člana 181 ovog zakona obuhvata sljedeće vrste podataka potrebnih za:
- 1) praćenje i utvrđivanje izvora i odredišta komunikacije;
 - 2) utvrđivanje lokacije učesnika komunikacije;
 - 3) utvrđivanje datuma, vremena i trajanja komunikacije;
 - 4) utvrđivanje vrste komunikacije;
 - 5) utvrđivanje komunikacione opreme korisnika ili opreme koja je korišćena u svrhu komunikacije;
 - 6) utvrđivanje lokacije kod mobilne komunikacione opreme.
- (2) Bliže kategorije podataka iz stava 1 ovog člana utvrđuju se propisom Vlade.

Sigurnost zadržanih podataka

Član 183

- (1) Operator je dužan da:
- 1) obezbijedi da zadržani podaci budu istog kvaliteta i istog stepena sigurnosti i zaštite kao odgovarajući podaci na mreži;
 - 2) obezbijedi odgovarajućim tehničkim i organizacionim mjerama da zadržani podaci budu zaštićeni od nezakonitog ili slučajnog uništavanja, slučajnog gubitka ili izmjene, neovlašćenog ili nezakonitog čuvanja, obrade, pristupa ili otkrivanja;
 - 3) obezbijedi odgovarajućim tehničkim i organizacionim mjerama da zadržanim podacima mogu pristupiti isključivo lica ovlašćena od operatora;
 - 4) zadržane podatke, osim podataka kojima je pristupljeno i koji su sačuvani, uništi na kraju propisanog perioda zadržavanja.
- (2) Kontrolu nad sprovođenjem mjera iz stava 1 ovog člana vrši organ nadležan za zaštitu ličnih podataka.

XII.NADZOR

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona

Član 184

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, drugih propisa i akata donijetih na osnovu ovog zakona, kao i međunarodnih sporazuma i konvencija čiji je potpisnik Crna Gora, vrše Ministarstvo i Agencija, u skladu sa svojim nadležnostima, utvrđenim ovim zakonom.

Inspekcijski i stručni nadzor

Član 185

- (1) Inspekcijski nadzor u oblasti elektronskih komunikacija vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove, preko inspektora za elektronske komunikacije (u daljem tekstu: inspektor).
- (2) Stručni nadzor u oblasti elektronskih komunikacija vrši Agencija, preko nadzornika za elektronske komunikacije (u daljem tekstu: nadzornik).
- (3) Inspektor odnosno nadzornik prilikom inspekcijskog odnosno stručnog pregleda, svojstvo organa nadzora dokazuje službenom legitimacijom.
- (4) Organi koji vrše inspekcijski i stručni nadzor, dužni su u poslovima nadzora ostvarivati potrebnu koordinaciju, komunikaciju i saradnju.

Inspekcijski nadzor

Član 186

- (1) Poslove inspekcijskog nadzora iz člana 185 ovog zakona vrši inspektor, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima, kojima se uređuju inspekcijski nadzor i zaštita potrošača.
- (2) Oblik i sadržaj službene legitimacije za obavljanje poslova inspekcijskog nadzora propisuje organ državne uprave nadležan za javnu upravu.

Nadležnost i ovlašćenja inspektora

Član 187

Pored ovlašćenja utvrđenih posebnim zakonom kojim se uređuje oblast inspekcijskog nadzora, inspektor je ovlašćen da:

- 1) privremeno zabrani pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga, ako se iste obavljaju bez propisane registracije i odobrenja Agencije i odredi mjere za sprječavanje daljeg protivzakonitog obavljanja djelatnosti;
- 2) zabrani rad radio stanice koja koristi radio-frekvencije bez propisanog odobrenja i po potrebi odredi mjere da se onemogući njen rad - pečačenjem ili privremenim oduzimanjem opreme ili dijela opreme, uz izdavanje potvrde u pisanoj formi;
- 3) zabrani radove na izgradnji elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, koji se ne izvode u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
- 4) zabrani radove čijim izvođenjem je došlo ili može doći do oštećenja ili smetnji u radu elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme;
- 5) ograniči ili zabrani rad električnog uređaja koji suprotno propisima uzrokuje elektromagnetne smetnje i ometa rad elektronskih komunikacionih mreža ili opreme;
- 6) u saradnji sa tržišnom inspekcijom i nadležnim organom unutrašnjih poslova, zabrani i onemogući prodaju ili korišćenje elektronske komunikacione ili terminalne opreme i drugih uređaja i opreme koja u svom radu koristi radio frekvencije, i koja se proizvodi ili uvozi na domaće tržište, ako ista ne zadovoljava tehničke, eksploatacione i druge zakonom propisane uslove za korišćenje;
- 7) kontroliše usklađenost rada sistema elektronskih komunikacija u vanrednim situacijama, shodno propisu Vlade.

Stručni nadzor

Član 188

- (1) Nadzornik obavlja poslove stručnog nadzora na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona.
- (2) Oblik i sadržaj službene legitimacije za obavljanje poslova stručnog nadzora propisuje Agencija.

Nadležnost i ovlašćenja nadzornika

Član 189

- (1) U postupku stručnog nadzora, nadzornik:
 - 1) kontroliše obavljanje djelatnosti elektronskih komunikacija u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.
 - 2) kontroliše ispunjenost uslova za korišćenje radio-frekvencija, brojeva i adresa na osnovu izdatih odobrenja;
 - 3) kontroliše usklađenost radnih parametara elemenata elektronske komunikacione mreže sa propisanim normama i standardima;
 - 4) utvrđuje porijeklo, lokaciju i identifikaciju nelegalnih radio emisija i izvora štetnih interferencija;
 - 5) utvrđuje ispunjenost propisanih normi kvaliteta usluga pri pružanju Univerzalnog servisa, kao i deklariranih parametara kvaliteta kod drugih vrsta usluga;

- 6) utvrđuje sigurnost mreža i usluga elektronskih komunikacija, kao i poštovanje odredbi zakona koje se tiču povjerljivosti komunikacija;
 - 7) kontrolira pravilnost primjene odobrenih, odnosno javno objavljenih cijena elektronskih komunikacionih usluga;
 - 8) kontrolira primijenjene mjere zaštite elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme;
 - 9) kontrolira radove na izgradnji elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, koji se ne izvode u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
 - 10) kontrolira tehničku i drugu dokumentaciju (evidencije o stanju sistema, dozvole, odobrenja, ateste i sl.).
- (2) Nadzornik svoja ovlaštenja i nadležnosti sprovodi i na osnovu podataka prikupljenih u postupku kontrole i monitoringa radio-frekvencijskog spektra ili na osnovu podataka prikupljenih u skladu sa stavom 4 ovog člana.
 - (3) Nadzornik za elektronske komunikacije je dužan da:
 - 1) preduzima odgovarajuće mjere i nalaže operatoru da u razumnom roku otkloni nedostatke, ako se pri korišćenju elektronskih komunikacionih mreža ili pružanju elektronskih komunikacionih usluga ne primjenjuje ovaj zakon, propisi donijeti na osnovu ovog zakona, odnosno akti Agencije i propisi i standardi, koji se primjenjuju u Crnoj Gori;
 - 2) naredi korisniku radio-frekvencija da otkloni nedostatke u radu radio stanice koja ne radi u skladu sa zakonom ili istoj privremeno zabrani rad, ukoliko ometa rad druge elektronske komunikacione opreme;
 - 3) u slučajevima težih povreda zakona, kada se kod nekog subjekta ustanovi obavljanje djelatnosti bez registracije ili odobrenja Agencije, u najkraćem mogućem roku informiše inspektora za elektronske komunikacije.
 - (4) Agencija može, osim nadzornika, ovlastiti i druga lica da na licu mjesta, kod subjekta nadzora, izvrše kontrolu i uzimanje podataka neophodnih za izvršavanje poslova iz nadležnosti Agencije.
 - (5) Nadzornik i lica iz stava 4 ovog člana dužna su da čuvaju tajnost svih informacija o radu operatora koje saznaju pri svom radu, u skladu sa ovim zakonom, kao i zakonom koji uređuje pitanja povjerljivosti i zaštite podataka.
 - (6) Na postupak stručnog nadzora shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje oblast inspeksijskog nadzora.

Pravna sredstva

Član 190

- (1) Protiv rješenja izdatih u postupku inspeksijskog nadzora, dopuštena je žalba Ministarstvu, u roku od osam dana od dana uručenja rješenja subjektu nadzora. Žalba na rješenje ne odlaže izvršenje rješenja.
- (2) Protiv rješenja izdatih u postupku stručnog nadzora, dopuštena je žalba Savjetu Agencije, u roku od osam dana od dana uručenja rješenja subjektu nadzora. Žalba na rješenje ne odlaže izvršenje rješenja.
- (3) Protiv rješenja po žalbama iz st. 1 i 2 ovog člana može se pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom, u roku od 30 dana od dana prijema rješenja.

Međusobna saradnja

Član 191

- (1) Inspektor i nadzornik u vršenju poslova inspeksijskog i stručnog nadzora međusobno saraduju.
- (2) Inspektor u vršenju poslova inspeksijskog nadzora saraduje i sa pravosudnim, prekršajnim i drugim nadležnim organima.
- (3) U vršenju inspeksijskog nadzora, inspektor je dužan da o uočenim nepravilnostima obavijesti Agenciju, radi preuzimanja mjera iz njene nadležnosti.

- (4) U vršenju stručnog nadzora, nadzornik je dužan da o uočenim nepravilnostima obavijesti inspektora, radi preuzimanja mjera iz njegove nadležnosti.

XIII. KAZNE NE ODREDBE

Član 192

- (1) Novčanom kaznom u procentu od 1% do 10% ukupnog godišnjeg prihoda, za obračunsku godinu koja je prethodila godini u kojoj je napravljen prekršaj kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) ne utvrdi plan mjera kojim se obezbjeđuje integritet javne elektronske komunikacione mreže i korišćenje elektronskih komunikacionih usluga u slučajevima većeg ispada mreže, ratnog i vanrednog stanja, elementarnih nepogoda, kao i drugih vanrednih situacija (član 61 stav 1);
 - 2) ne primjenjuje mjere iz člana 61 stav 1 ovog zakona dok traju okolnosti zbog kojih su donijete (član 61 stav 2);
 - 3) ne dostavi plan mjera iz člana 61 stav 1 ovog zakona Ministarstvu, Agenciji i organima nadležnim za odbranu i bezbjednost, a na zahtjev i drugim državnim organima, u roku od tri dana od dana utvrđivanja (član 61 stav 3);
 - 4) ne prilagodi korišćenje svojih elektronskih i komunikacionih mreža i opreme nastaloj situaciji ili je ne stavi na raspolaganje ili upotrebu nadležnim organima za vrijeme vanrednih situacija (član 61 stav 4);
 - 5) ne prilagodi svoju mrežu tako da u vanrednim situacijama omogući dodjelu prava prvenstva komunikacijama iz određenih terminalnih tačaka mreže (član 62 stav 1);
 - 6) ne pridržava se odluke Agencije o obavezi razdvajanja aktivnosti u vezi sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa u posebnoj poslovnoj jedinici (član 79 stav 1);
 - 7) njegova posebna poslovna jedinica iz člana 79 stav 1 ovog zakona ne pruža proizvode i usluge pristupa svim operatorima putem istih sistema i postupaka i uz jednake rokove i uslove (član 79 stav 2);
 - 8) u svojstvu vertikalno integrisanog operatora sa značajnom tržišnom snagom na jednom ili više relevantnih tržišta u roku od 90 dana unaprijed ne obavijesti Agenciju o namjeri i konačnom ishodu postupka dobrovoljnog razdvajanja (član 80 stav 2);
 - 9) korisnicima javnih telefonskih usluga uključujući javne telefonske govornice, ne omogući besplatno biranje brojeva hitnih službi (član 143 stav 1);
 - 10) ne registruje tačno podatke o pruženoj usluzi (član 159 stav 1);
 - 11) ne koristi mjerne jedinice u skladu sa zakonom kojim se uređuje sistem mjernih jedinica u Crnoj Gori za mjerenje obima pruženih javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga (član 159 stav 3);
 - 12) u ponudu usluga ne uključi najmanje jedan paket u kome će se za obračun pruženih usluga koristiti ostvareni obim saobraćaja i to da za obračun obima ostavrenog poziva koristi jedinični vremenski interval jedna sekunda (1s), a za obračun količine prenešenih binarnih podataka obračunsku jedinicu jedan kilobajt (1kB) (član 159 stav 4);
 - 13) se cijena paketa iz člana 159 stav 4 ovog zakona razlikuje od cijena ostalih paketa u ponudi (član 159 stav 6);
 - 14) koristi javnu elektronsku komunikacionu mrežu za čuvanje i pristup podacima i informacijama uskladištenim na terminalnoj opremi korisnika bez njegove saglasnosti, (član 172 stav 5);
 - 15) ne štiti povjerljivost komunikacija i nakon prestanka aktivnosti, odnosno prestanka radnog odnosa tokom kojeg je bilo dužno da štiti povjerljivost (član 173 stav 1).
 - 16) ne obezbijedi o svom trošku neophodne tehničke i organizacione uslove koji omogućavaju zakonito presrijetanje komunikacija u skladu sa članom 172 stav 4

- ovog zakona i o tome ne obavijesti Agenciju, kao i ne dostavi dokaze da je obezbijedio te uslove (član 180 stav 1);
- 17) ne zadrži podatke o saobraćaju i lokaciji, kao i relevantne podatke potrebne za identifikaciju i registraciju pretplatnika, kako pravnih tako i fizičkih lica, u mjeri u kojoj su ti podaci generisani ili obrađeni, za potrebe odbrane, nacionalne ili javne bezbjednosti, kao i u svrhu sprječavanja, istrage, otkrivanja i krivičnog gonjenja počinitelaca krivičnih djela i pružanja pomoći kod potrage i spašavanja ljudi, zaštite života i zdravlja ljudi i imovine (član 181 stav 1);
 - 18) ne obezbijedi neophodne tehničke i organizacione uslove koji omogućavaju nadležnim državnim organima preuzimanje zadržanih podataka o saobraćaju i lokaciji kao i odgovarajućih podataka potrebnih za identifikaciju i registraciju pretplatnika (član 181 stav 4);
 - 19) ne obezbijedi da zadržani podaci budu istog kvaliteta i istog stepena sigurnosti i zaštite kao odgovarajući podaci na mreži (član 183 stav 1 tačka 1);
 - 20) ne obezbijedi odgovarajućim tehničkim i organizacionim mjerama da zadržani podaci budu zaštićeni od nezakonitog ili slučajnog uništavanja, slučajnog gubitka ili izmjene, neovlašćenog ili nezakonitog čuvanja, obrade, pristupa ili otkrivanja (član 183 stav 1 tačka 2);
 - 21) ne obezbijedi odgovarajućim tehničkim i organizacionim mjerama da zadržanim podacima mogu pristupiti isključivo lica ovlašćena od operatora (član 183 stav 1 tačka 3);
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 600 eura do 6.000 eura.
 - (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u procentu od 1% do 10% ukupnog godišnjeg prihoda, za obračunsku godinu koja je prethodila godini u kojoj je napravljen prekršaj.
 - (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 200 eura do 2.000 eura.
 - (5) Ako je prekršajem iz stava 1 ovog člana ostvarena imovinska korist uz novčana u kaznu izrećiće se i mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljene izvršenjem prekršaja.
 - (6) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana pravnom licu, preduzetniku, odnosno odgovornom licu u pravnom licu može se izreći zaštitna mjera zabrane vršenja delatnosti u trajanju do šest mjeseci.

Član 193

- (1) Novčanom kaznom u iznosu od 8.000 eura do 40.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
 - 1) Agenciji ne dostavi sve podatke kojima raspolaže, uključujući i finansijske, kao i podatke koji se odnose na razvoj mreže ili usluga koji bi mogli imati uticaj na njegove veleprodajne usluge (član 30 stav 1);
 - 2) ne dostavi Agenciji računovodstvene podatke o maloprodajnim tržištima koja su povezana sa veleprodajnim tržištima (član 30 stav 2);
 - 3) prilikom izgradnje ili korišćenja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme, odnosno pružanja elektronskih komunikacionih usluga, u okviru tehničkih mogućnosti, ne obavlja na način koji omogućava potpuni nadzor i regulatornu kontrolu od strane nadzornih organa (član 39 stav 1);
 - 4) u blizini elektronskih komunikacionih mreža, elektronskih komunikacionih infrastrukture i povezane opreme se izvode radovi, planiraju novi objekti, sade sadnice ili se preduzimaju druge radnje koje ih mogu oštetiti ili ometati njihov rad (član 42 stav 1);
 - 5) ometa prostiranje elektromagnetnih talasa ili uzrokuje smetnje u radio komunikacijama usled izvođenja radova, gradnje novih objekata, postavljanja

- tehničke opreme ili obavljanja bilo koje druge aktivnosti u zaštitnoj zoni ili radio koridoru radio-stanice (član 42 stav 2);
- 6) ne podnese Agenciji prijavu u pisanoj formi prije početka korišćenja odnosno prije prestanka ili izmjene režima korišćenja javnih elektronskih komunikacionih mreža ili pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga (član 46 stav 1);
 - 7) koristi radio-frekvencije bez odobrenja za korišćenje radio-frekvencija (član 99 stav 1);
 - 8) koristi brojeve i/ili adrese iz plana numeracije i plana adresiranja bez odobrenja za korišćenje brojeva i/ili adresa izdatog od strane Agencije (član 130 stav 1);
 - 9) ne omogući besplatne pozive na jedinstveni evropski broj „112“ za pozive u hitnim slučajevima (član 142 stav 1);
 - 10) ne objavi cjenovnik usluga na svojoj internet stranici koje pruža i učini ga dostupnim korisnicima u svojim poslovnica (član 150 stav 1);
 - 11) ne nudi pretplatničke ugovore u maksimalnom trajanju od godinu dana (član 152 stav 2);
 - 12) na javnu elektronsku komunikacionu mrežu priključi radio ili telekomunikacionu terminalnu opremu koja ne ispunjava uslove iz člana 126 ovog zakona (član 154 stav 2);
 - 13) po nalogu Agencije, ne ograniči pristup svojim uslugama, odnosno ne isključi i ne raskine ugovor sa pretplatnikom koji priređuje igre na sreću preko internet, bez odobrenja organa uprave nadležnog za igre na sreću (član 164 stav 3);
 - 14) ne preduzima odgovarajuće tehničke ili organizacione mjere u cilju obezbjeđivanja integriteta svoje mreže, zaštite sigurnosti odnosno neprekidnog pružanja svojih usluga i zaštite sigurnosti elektronskih komunikacionih mreža i usluga (član 168 stav 1);
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 400 eura do 4.000 eura.
 - (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 1.000 eura do 12.000 eura.
 - (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 150 eura do 1.500 eura.
 - (5) Ako je prekršajem iz stava 1 ovog člana ostvaena imovinska korist uz novčana u kaznu izrećiće se i mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljene izvršenjem prekršaja.
 - (6) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana pravnom licu, preduzetniku, odnosno odgovornom licu u pravnom licu može se izreći zaštitna mjera zabrane vršenja delatnosti u trajanju do šest mjeseci.

Član 194

- (1) Novčanom kaznom od 6.000 eura do 30.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
 - 1) elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku komunikacionu infrastrukturu ili povezanu opremu planira, projektuje, proizvodi, postavlja ili ugrađuje na način da se ne omogućava pristup ili dostupnost javnih elektronskih komunikacionih usluga korisnicima kao i licima smanjene pokretljivosti i licima s invaliditetom (član 39 stav 1 tač. 1 i 2);
 - 2) ne dostavi Agenciji pisano obavještenje o početku korišćenja ili tehničkim karakteristikama elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme u roku od sedam dana od dana početka korišćenja (član 39 stav 4);
 - 3) ne dostavi podatke o postojećim i planiranim elektronskim komunikacionim mrežama, elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi i povezanoj opremi u zoni zahvata planskog dokumenta (član 40 stav 2);
 - 4) prilikom izgradnje stambenih ili poslovnih objekata, namijenjenih daljoj prodaji ili zajedničkom korišćenju, ne izgradi elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku

- komunikacionu infrastrukturu ili povezanu opremu, saglasno projektnoj dokumentaciji (član 41 stav 1);
- 5) investitor objekta iz člana 41 stav 1 ovog zakona ne obezbijedi odgovarajuće priključke na javne elektronske komunikacione mreže primjerene namjeni tog objekta (član 41 stav 3);
 - 6) ne omogući, uz ravnopravne i nediskriminatorne uslove, pristup svim operatorima u svrhu postavljanja, održavanja ili razvoja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme (član 41 stav 5);
 - 7) radi izvođenja radova u skladu sa planskim dokumentom ne izradi projekat zaštite elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme i za projekat ne pribavi saglasnost njegovog vlasnika (član 43 stav 1 tačka 1);
 - 8) radi izvođenja radova najmanje 30 dana prije roka predviđenog za početak radova ne obavijesti vlasnika elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme ne obavijesti vlasnika da mu obezbijedi pristup radi nadzora nad izvođenjem radova (član 43 stav 1 tačka 2);
 - 9) radi izvođenja radova ne obezbijedi zaštitu i/ili izmještanje elektronske komunikacione mreže ili elektronske komunikacione infrastrukture ili povezane opreme o svom trošku (član 43 stav 1 tačka 3);
 - 10) 30 dana prije početka izrade projekta iz člana 44 stav 1 ovog zakona ne dostavi Agenciji obavještenje koje sadrži planiranu trasu saobraćajnice (član 44 stav 2);
 - 11) na zahtjev operatora, pod jednakim uslovima ne obezbijedi korišćenje raspoloživih kapaciteta za elektronske komunikacione mreže, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu (član 44 stav 4);
 - 12) ne obavijesti Agenciju o promjeni podataka iz člana 46 stav 3 tač. 1 i 2 i stav 4 ovog zakona u roku od 15 dana od dana promjene odnosno o promjeni podataka iz člana 46 stav 3 tač. 3 i 4 ovog zakona najmanje 15 dana prije predviđenog datuma promjene (član 46 stav 4);
 - 13) ne osnuje izdvojeno pravno lice za pružanje djelatnosti javnih elektronskih komunikacija ili ne vodi odvojeno računovodstvo za aktivnosti vezane za oblast elektronskih komunikacija (član 48 stav 2);
 - 14) najkasnije do kraja trećeg mjeseca tekuće godine ne prijavi Agenciji visinu prihoda po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme koji su ostvareni u prethodnoj godini (član 52 stav 1);
 - 15) ne objavi javno podatke koji su od značaja za zajedničko korišćenje raspoloživih kapaciteta elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme na svojoj internet adresi (član 53 stav 2);
 - 16) na zahtjev drugog operatora za zajedničko korišćenje elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme ne odgovori u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva (član 53 stav 3);
 - 17) ne dostavi kvartalno Agenciji podatke o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme koja može biti od interesa za zajedničko korišćenje (član 55 st.1 i 2);
 - 18) ne objavljuje podatke koji su od interesa za obavljanje pregovora o pristupu i interkonekciji na svojoj internet stranici (član 56 stav 2);
 - 19) ne dostavi Agenciji primjerak zaključenog ugovora o pristupu i/ili interkonekciji radi evidencije i ocjene usklađenosti sa ovim zakonom (član 57 stav 1);
 - 20) ne štiti povjerljivost svih podataka koji su razmijenjeni prilikom pregovaranja ili implementacije ugovora o pristupu i/ili interkonekciji i podatke koristi u druge svrhe, ustupa trećoj strani ili povezanim licima sa ugovornim stranama ili trećom stranom (član 57 stav 2);

- 21) u prijemu i prenosu usluga i programa iz člana 59 stav 1 ovog zakona ne očuva format stranica slike ukoliko su ove usluge namijenjene za prijem na proširenom televizijskom ekranu (član 59 stav 2);
- 22) ne obezbijedi emiterima čije programe prenosi pristup interfejsu aplikacionog programa i/ili elektronskom programskom vodiču objektivno, transparentno i pod jednakim uslovima (član 59 stav 4);
- 23) sistemi sa uslovnim pristupom uslugama digitalne televizije ili radija nemaju tehničke mogućnosti koje operatoru ne omogućavaju potpunu kontrolu nad pruženim uslugama koje su zaštićene tim sistemima (član 60 stav 1);
- 24) ne obezbijedi tehničke mogućnosti za pristup krajnjih korisnika njihovim programima na objektivnim, transparentnim i jednakim uslovima (član 60 stav 2);
- 25) koristi sisteme uslovnog pristupa koji sprječava pristup krajnjih korisnika programima sa slobodnim pristupom (član 60 stav 3);
- 26) ne vodi odvojeno računovodstvo za usluge sa uslovnim pristupom (član 60 stav 4);
- 27) Univerzalni imenik, odnosno baza podataka Univerzalne službe informacija ne obuhvataju propisane podatke o pretplatnicima, (ime i prezime, naziv privrednog društva i njegov organizacioni oblik, adresu odnosno sjedište pretplatnika i dodijeljeni pretplatnički broj), odnosno ako obuhvataju podatke pretplatnika javno dostupnih telefonskih usluga koji su tražili zabranu unošenja i objavljivanja tih podataka (član 84 stav 1);
- 28) u roku od 60 dana unaprijed ne obavijesti Agenciju o namjeri izdvajanja svoje pristupne mreže (član 88 stav 1);
- 29) ne obezbjeđuje jednake cijene Univerzalnih usluga za sve korisnike na teritoriji Crne Gore (član 89 stav 1);
- 30) ne ponudi cjenovne opcije ili pakete za socijalno ugrožena lica, lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom (član 89 stav 2);
- 31) na zahtjev Agencije ne ponudi posebne cijene ili posebne pakete za socijalno ugrožena lica, lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, za korisnike sa niskim primanjima pod povoljnijim uslovima (član 89 stav 4);
- 32) kvartalno ne dostavi Agenciji podatke o izmjerenim parametrima kvaliteta usluga, kao i promjeni kvaliteta usluga Univerzalnog servisa u roku od 30 dana od dana nastupanja promjene kao i da najmanje jedanput godišnje ne objavi ažurirane podatke o kvalitetu tih usluga na svojoj internet stranici (član 91 stav 2);
- 33) ako prenese odnosno ustupi pravo korišćenja radio-frekvencija drugom pravnom ili fizičkom licu bez saglasnosti Agencije (član 118 stav 1);
- 34) ne počne sa korišćenjem brojeva i/ili adresa u roku od godinu dana od dana prijema odobrenja za njihovo korišćenje (član 133 stav 1 tačka 3);
- 35) ne vodi evidenciju o brojevima i/ili adresama koje koristi ili je dao na korišćenje i tu evidenciju ne dostavlja Agenciji na njen zahtjev (član 133 stav 1 tačka 4);
- 36) ne pruža informacije o telefonskim brojevima pretplatnika (član 133 stav 1 tačka 5);
- 37) ne postupa po zahtjevu za prenosivost broja (član 133 stav 1 tačka 7);
- 38) ako prenese odnosno ustupi pravo korišćenja brojeva i/ili adresa drugom pravnom ili fizičkom licu bez saglasnosti Agencije (član 134 stav 1);
- 39) ne održava i ne prilagodi svoje mreže za omogućavanje funkcije prenosivosti brojeva (član 139 stav 3);
- 40) ne proslijedi Operativno komunikacionom centru bez odlaganja i bez naknade sve raspoložive podatke o ostvarenim pozivima prema broju „112“ i drugim brojevima hitnih službi (član 142 stav 2);
- 41) ne omogući hitnim službama bez naknade prikazivanje identifikacije pozivajućeg broja i lokacije pozivaoca čim poziv stigne do hitne službe (član 143 stav 2);
- 42) ne obezbijedi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom nesmetan pristup brojevima hitnih službi i jedinstvenom evropskom broju 112 (član 143 stav 6);
- 43) na zahtjev Agencije kada je to opravdano zbog prevare ili zloupotrebe ne blokira pristup određenim brojevima ili uslugama (član 145 stav 4);

- 44) ne obezbijedi pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži, u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva, ako postoje tehničke mogućnosti (član 147 stav 1 tačka 1);
- 45) ne obezbijedi nesmetano korišćenje javnih elektronskih komunikacionih usluga, deklarisanog kvaliteta, po javno dostupnim cijenama, raspoloživosti i sigurnosti (član 147 stav 1 tačka 2);
- 46) ne obezbijedi račun, detaljno iskazan po odvojenim stavkama koji omogućava jasan uvid u te stavke i provjeru obračunatog iznosa za pruženu uslugu ili na zahtjev korisnika račun koji nije izdvojen po stavkama (član 147 stav 3 tačka 3);
- 47) ne pruža elektronske komunikacione usluge po utvrđenim uslovima i cijenama (član 148 stav 1);
- 48) ne objavi informacije o cijenama, načinu tarifiranja, kao i opšte uslove pružanja usluga elektronskih komunikacija (član 148 stav 2);
- 49) ne utvrdi jasne i nedvosmislene opšte uslove pružanja svojih usluga, propisane članom 148 stav 4 tač. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10 ovog zakona (član 148 stav 4);
- 50) postupa suprotno odredbama pružanja usluga propisanim članom 148 stav 5 tač.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 ovog zakona (član 148 stav 5);
- 51) pretplatnički ugovor ne sadrži elemente propisane članom 151 stav 2 tač. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 i 17 ovog zakona (član 151 stav 2);
- 52) nudi pretplatničke ugovore na period duži od dvije godine (član 152 stav 1);
- 53) ne obavijesti pretplatnika najmanje 30 dana prije eventualnih izmjena uslova utvrđenih u pretplatničkom ugovoru pisanim putem, na jasan, vidljiv i nedvosmislen način kao i putem SMS-a kada je to moguće (član 152 stav 5);
- 54) prije početka pružanja usluga ne pribavi saglasnost Agencije za tipski pretplatnički ugovor za svaku od usluga elektronskih komunikacija koji su u ponudi operatora (član 153 stav 3);
- 55) ne omogući korisniku provjeru identiteta međunarodne mobilne opreme (IMEI broj) u slučaju neovlašćenog otuđenja ili zloupotrebe terminalne opreme (član 153 stav 6)
- 56) u utvrđenom roku ne dostavi Agenciji podatke o kvalitetu usluga koje pružaju ili iste ne objavi na svojoj internet stranici (član 155 stav 5);
- 57) ne omogući korisnicima zabranu pristupa brojevima i Internet adresama, preko kojih se pristupa sadržaju koji nije namijenjen djeci (član 156 stav 4);
- 58) ne omogući korisnicima uvid u registrovane podatke o pruženim uslugama odnosno ne izda bez naknade račun za pružene usluge u skladu sa članom 147 stav 2 tačka 3 ovog zakona (član 162 stav 1);
- 59) ne obavijesti korisnike svojih usluga o opasnosti ugrožavanja sigurnosti, u slučaju stepena opasnosti za sigurnost mreže većeg od obima zaštite mjera iz člana 168 stav 1 ovog zakona kao i o raspoloživim mjerama za otklanjanje opasnosti i/ili njenih posljedica (član 168 stav 4);
- 60) bez odlaganja ne obavijesti Agenciju pisanim putem o povredi sigurnosti ili gubitku integriteta od značajnog uticaja na rad njegovih mreža ili pružanje njegovih usluga (član 169 stav 3);
- 61) bez odlaganja ne obavijesti Agenciju i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka o nastaloj povredi ličnih podataka ili povredi privatnosti korisnika (član 170 stav 1);
- 62) bez odlaganja ne obavijesti korisnika o povredi ličnih podataka koja može štetno uticati na lične podatke ili privatnost korisnika (član 170 stav 3);
- 63) bez odlaganja ne registruje pretplatnike usluga fiksne telefonije, korisnike svih usluga mobilne telefonije i interneta (član 174 stav 1);
- 64) podatke o pretplatniku koristi u druge svrhe bez saglasnosti pretplatnika (član 174 stav 4);
- 65) ne čuva podatke o pretplatnicima za vrijeme trajanja pretplatničkog odnosa kao i najmanje još godinu dana od dana prestanka pružanja usluge (član 174 stav 6);

- 66) ne obezbijedi trajnu evidenciju o presrijetanju komunikacija i ne čuva sakupljene podatke kao službenu tajnu (član 180 stav 3);
- 67) ne obavijesti šest mjeseci prije nadogradnje svoje mreže odnosno implementacije novih usluga nadležne organe za zakonito presrijetanje komunikacija (član 180 stav 5).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 300 eura do 3.000 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 800 eura do 8.000 eura.
- (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 150 eura do 1.500 eura.
- (5) Ako je prekršajem iz stava 1 ovog člana ostvarena imovinska korist uz novčanu kaznu izrećiće se i mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljene izvršenjem prekršaja.

Član 195

- (1) Novčanom kaznom od 4.000 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) ne dostavi podatke iz člana 83 stav 1 ovog zakona operatoru Univerzalnog servisa koji pruža uslugu Univerzalnog imenika (član 84 stav 2);
 - 2) ne održava redovno a najmanje jednom godišnje podatke u Univerzalnog imeniku (član 83 stav 3);
 - 3) naplaćuje uslugu objavljivanja podataka o pretplatnicima (član 85 stav 1);
 - 4) ne daje podatke o telefonskim brojevima svih pretplatnika koji nijesu tražili zabranu objavljivanja tih podataka (član 85 stav 2);
 - 5) ne ažurira podatke koje daje Univerzalna služba informacija u za to propisanom roku (član 85 stav 5);
 - 6) ne obrađuje podatke koje dobija od različitih operatora javno dostupne telefonske mreže na ravnopravnim osnovama (član 85 stav 6);
 - 7) ne ponudi cjenovne opcije ili pakete za socijalno ugrožena lica, lica smanjene pokretljivosti kao i lica sa invaliditetom (član 89 stav 2);
 - 8) ne obezbijedi tehničke mogućnosti korisniku, odnosno ne omogući posebne tarifne režime za kategorije socijalno ugroženih lica, lica smanjene pokretljivosti kao i lica sa invaliditetom koji omogućavaju uvid u cijenu i kontrolu svoje potrošnje (član 90 stav 1);
 - 9) ne omogući korisnicima pozive prema brojevima iz numeričkog opsega „116“ (član 144 stav 4);
 - 10) ne omogući korišćenje međunarodnog prefiksa „00“ prilikom uspostavljanja međunarodnih poziva (član 145 stav 1);
 - 11) ne omogući korisnicima pristup brojevima koji se koriste u Evropskoj uniji (član 145 stav 2);
 - 12) ne postupa isto sa svim pozivima prema ili od brojeva iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS) i ne pruža ih po cijenama koje su uporedive sa onima koje se primjenjuju na pozive prema državama članicama Evropske unije (član 145 stav 3);
 - 13) ne dostavi Agenciji na saglasnost opšte uslove pružanja svojih usluga iz člana 148 stav 4 ovog zakona 30 dana prije početka njihove primjene (član 149 stav 1);
 - 14) ne objavi opšte uslove pružanja svojih usluga na svojoj internet stranici i u najmanje dva dnevna štampana medija koji se distribuiraju na cijeloj teritoriji Crne Gore i ne učini ih dostupnim, bez naknade, korisnicima u štampanoj formi, na njihov zahtjev u svojim poslovnica ili na drugi način pogodan za informisanje korisnika (član 149 stav 4);
 - 15) cjenovnik usluga ne sadrži cijene pojedinih usluga, paketa usluga, dodatnih usluga, naknada za pristup kao i način obračuna usluga (član 150 stav 2);
 - 16) cijene iz člana 150 stav 2 nisu iskazane sa uračunatim PDV-om (član 150 stav 3);

- 17) ne dostavi Agenciji cjenovnik usluga najmanje osam dana prije njegovog objavljivanja na svojoj internet stranici (član 150 stav 4);
- 18) ne obezbijedi korisnicima koji su lica sa smanjenom pokretljivošću i licima sa invaliditetom jednaku dostupnost svojih usluga i pristup brojevima hitnih službi (član 154 stav 4 tač 1);
- 19) ne omogući korisnicima koji su lica sa smanjenom pokretljivošću i licima sa invaliditetom dostupnost terminalne opreme (član 154 stav 4 tačka 2);
- 20) ne obavještava redovno korisnike koji su lica sa smanjenom pokretljivošću i lica sa invaliditetom o svim karakteristikama usluga koje su namjenjene istim (član 154 stav 4 tačka 3);
- 21) ne obezbijedi korisnicima koji su lica sa smanjenom pokretljivošću i lica sa invaliditetom prioritet kod pristupa mreži i otklanjanju kvarova (član 154 stav 4 tačka 4);
- 22) ne obezbijedi da lica sa smanjenom pokretljivošću i lica sa invaliditetom imaju isti pristup elektronskim komunikacionim uslugama i povoljnosti izbora operatora u skladu sa uslovima propisanim od strane nadležnih organa (član 154 stav 5);
- 23) na zahtjev Agencije ne omogući da pretplatnici plaćaju za pristup javnoj elektronskoj komunikacionoj mreži ili za korišćenje javno dostupnih telefonskih usluga na prepaid osnovi (član 156 stav 6);
- 24) ne uređuje, objavljuje ili redovno ne ažurira imenik svojih pretplatnika ili ako u imenik unese podatke pretplatnika koji su u pisanoj formi zabranili unošenje podataka (član 161 stav 2);
- 25) ne izda račun za javno dostupne telefonske usluge na fiksnoj lokaciji koji sadrži sve predviđene elemente (član 162 stav 2);
- 26) detaljnim računom i listingom ne obezbijedi zaštitu prava na privatnost (član 162 stav 7);
- 27) prije donošenja konačne odluke Agencije uskrati pružanje usluga korisniku koji je u roku isplatio nesporni dio računa ili iznos koji odgovara prosječnoj vrijednosti posljednja tri mjesečna računa (član 165 stav 1);
- 28) ne obezbijedi pružanje usluga korisniku kao i pristup i korišćenje brojeva hitnih službi i besplatnom broju službe za korisnike do konačne odluke Agencije (član 165 stav 2);
- 29) od pretplatnika zahtijeva plaćanje pretplate ili bilo kakvih potraživanja, osim onih koja su proistekla iz perioda dok je na snazi bio pretplatnički ugovor (član 165 stav 5);
- 30) ne objavi obavještenje jedan dan unaprijed u sredstvima javnog informisanja o privremenom ograničenju odnosno prekidu pristupa uslugama iz člana 166 stav 1 ovog zakona i isto ne dostavi Agenciji i hitnim službama (član 166 stav 2);
- 31) ne obavijesti neposredno korisnike kada se radi o ograničenju pristupa uslugama dužem od šest sati (član 166 stav 3);
- 32) ne utvrdi visinu i način obeštećenja pretplatnika ako njegove usluge u pogledu kvaliteta i raspoloživosti odstupaju od uslova određenim pretplatničkim ugovorom (član 167 stav 1);
- 33) ne izbriše ili ne izmjeni podatke o saobraćaju koji su vezani za pretplatnike ili korisnike na način da se ne mogu dovesti u vezu sa određenim licem (član 175 stav 1);
- 34) podatke o saobraćaju koji služe za obračun troškova javnih elektronskih komunikacionih usluga pretplatnika ili korisnika tih usluga obrađuje i po završetku perioda kada nastaje zastarijevanje potraživanja (član 175 stav 2);
- 35) vrši obradu podataka u saobraćaju u svrhu marketinga i usluga sa dodatom vrijednošću bez saglasnosti pretplatnika ili korisnika (član 175 stav 3);
- 36) obradu podataka o saobraćaju, u skladu sa članom 175 st. 2 i 3 ovog zakona ne ograniči na lica koja su zaposlena i/ili imaju ovlašćenja od strane operatora koji se bavi naplaćivanjem usluga ili upravljanjem saobraćajem, pitanjem potrošača, otkrivanjem prevara, promocijom javnih elektronskih komunikacionih usluga ili pružanjem usluga sa dodatom vrijednošću (član 175 stav 5);

- 37) ne obavijesti pretplatnika ili korisnika o vrstama podataka o saobraćaju koji se obrađuju kao i o trajanju takve obrade za namjene iz člana 175 stav 2 ovog zakona a za namjene iz člana 175 stav 3 ovog zakona prije dobijanja saglasnosti (član 175 stav 7);
 - 38) podatke o lokaciji, obrađuje na način da se mogu dovesti u vezu sa određenim licem (neimenovani podaci) ili ako nije dobio saglasnost korisnika (član 177 stav 1);
 - 39) ne upozna korisnika sa vrstom podataka o lokaciji koji će biti obrađeni, trajanju obrade i o mogućnostima prenosa trećim licima (član 177 stav 2);
 - 40) ne omogući korisniku da u svakom trenutku odustane od saglasnosti za obradu podataka (član 177 stav 3)
 - 41) podatke o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, obrađuju lica bez ovlašćenja (stav 177 stav 5);
 - 42) dozvoli upotrebu automatskih govornih uređaja, bez ljudskog posredovanja (pozivni automati), faks aparata ili elektronske pošte za pozive prema korisniku bez pribavljene saglasnosti korisnika (član 178 stav 1);
 - 43) ne omogući selekciju dolazne elektronske pošte koja sadrži neželjene elektronske poruke ili štetan sadržaj, na brz i jednostavan način korisnicima iz člana 178 stav 3 ovog zakona (član 178 stav 4);
 - 44) ne objavi na prikladan i javno dostupan način adresu elektronske pošte za prijavu zloupotreba i ne odgovori na svaki prigovor u vezi sa zloupotrebom elektronske pošte u roku od 8 dana od dana prijema tog privora putem elektronske pošte (član 179 stav 1);
 - 45) ne unese u pretplatnički ugovor obavezu svojim pretplatnicima na zabranu slanja neželjenih elektronskih poruka i ne preduzme mjere sprečavanja zloupotrebe korisničkog naloga (član 179 stav 2);
 - 46) ne izda upozorenje pretplatniku ili privremeno onemogući upotrebu korisničkog naloga elektronske pošte i o tome ne obavijesti pretplatnika bez odlaganja u pisanom obliku (član 179 stav 3).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 200 eura do 2.000 eura.
 - (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 600 eura do 6.000 eura.
 - (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura do 1000 eura.
 - (5) Ako je prekršajem iz stava 1 ovog člana ostvarena imovinska korist uz novčanu kaznu izrećiće se i mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljene izvršenjem prekršaja

Član 196

- (1) Novčanom kaznom od 2.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
 - 1) izradi, proizvede, uveze, distribuira, proda, da u zakup ili posjeduje nedozvoljene uređaje koji omogućavaju pristup zaštićenoj usluzi za komercijalne svrhe (član 60 stav 5);
 - 2) instalira, održava ili vrši zamjenu nedozvoljenih uređaja koji omogućavaju pristup zaštićenoj usluzi (član 60 stav 6);
 - 3) obavlja komercijalne komunikacije u svrhu reklamiranja, nuđenja ili stavljanja u promet nedozvoljenih uređaja iz člana 60 stav 5 ovog zakona (član 60 stav 7);
 - 4) troškove nastale iz pružanja Univerzalnog servisa iz člana 86 do 90 ovog zakona ne evidentira i ne vodi ih odvojeno od troškova ostalih usluga (član 93 stav 1);
 - 5) u roku od 30 dana od dana nastanka promjena ne obavijesti Agenciju o promjeni podataka iz člana 113 stav 1 tačka 1 i stav 2 ovog zakona (član 113 stav 3);
 - 6) svojim pretplatnicima, na njihov zahtjev, ne omogući da prilikom promjene operatora zadrže dodijeljene brojeve iz Plana numeracije (član 139 stav 1);

- 7) naplaćuje naknadu, koja se plaća u postupku prenosa brojeva, koja nije troškovno orijentisana ili koja destimulativno djeluje na korišćenje ove mogućnosti (član 140 stav 2);
- 8) odredbama o minimalnom trajanju pretplatničkog ugovora ograničava ili sprečava pretplatnika koji zahtijeva prenos broja kod drugog operatora (član 140 stav 6);
- 9) do januara tekuće godine ne dostavi Agenciji podatke o prenesenim brojevima u prethodnoj godini (član 140 stav 7);
- 10) u najkraćem mogućem roku ne izvrši prenos broja i njegovo uključenje i nakon zaključivanja ugovora za prenos isti ne aktivira tokom jednog radnog dana (član 141 stav 1 i 2);
- 11) zloupotrijebi pozive prema brojevima hitnih službi (član 143 stav 5);
- 12) ne obezbijedi da korisnici iz zemalja van Crne Gore pozivaju negeografske brojeve utvrđene Planom numeracije (član 145 stav 5);
- 13) ne omogući pretplatniku raskid pretplatničkog ugovora u bilo kojem trenutku (član 152 stav 3);
- 14) ograniči upotrebu terminalne opreme na rad unutar sopstvene mreže, a pretplatnik ne zaključuje pretplatnički ugovor sa minimalnim rokom trajanja (član 152 stav 7)
- 15) ne ispunji opravdan zahtjev korisnika za priključenje radio ili telekomunikacione terminalne opreme (član 154 stav 1);
- 16) na zahtjev korisnika ne omogući besplatno ograničenje potrošnje za obračunski period (član 156 stav 1);
- 17) na zahtjev korisnika ne omogući besplatnu zabranu odlaznih poziva prema određenom broju ili grupi brojeva, odnosno zabranu slanja ili primanja SMS ili MMS na određene ili sa određenih vrsta brojeva (član 156 stav 2);
- 18) pretplatnicima ne dostavi besplatna obavještenja, ukoliko dođe do potrošnje koja je iznad prosjeka potrošnje tog pretplatnika za posljednja tri mjeseca i o tome ne vodi evidenciju (član 157 stav 1);
- 19) pretplatniku na njegov zahtjev ne dostavi stanje trenutne potrošnje, ne starije od šest sati ili za komunikacije ostvarene u roaming-u u posljednja 24 sata (član 157 stav 2);
- 20) na zahtjev pretplatnika ne omogući jednostavno i besplatno uspostavljanje usluge preusmjerenja poziva (član 158 stav 1);
- 21) ne dostavi pretplatniku pisanu informaciju sa detaljnim obrazloženjem o razlozima odbijanja da izvrši preusmjerenje poziva u za to utvrđenom roku (član 158 stav 3);
- 22) pretplatniku ne omogući da na jednostavan način i besplatno spriječi automatsko preusmjerenje poziva od strane trećih lica na svoju terminalnu opremu (član 158 stav 4);
- 23) na zahtjev pretplatnika javnih telefonskih usluga ne omogući zadržavanje broja pri promjeni operatora u skladu sa čl.139 i 141 (član 160 stav 1 tačka 1);
- 24) na zahtjev pretplatnika javnih telefonskih usluga ne omogući zadržavanje broja pri geografskoj promjeni terminalne tačke u okviru iste mrežne grupe (član 160 stav 1 tačka 2);
- 25) na zahtjev pretplatnika javnih telefonskih usluga ne omogući zadržavanje broja pri izmjeni usluge (član 160 stav 1 tačka 3);
- 26) pretplatniku javno dostupnih telefonskih usluga uskrati pravo da njegovi lični podaci budu unijeti u imenik operatora (član 161 stav 1);
- 27) pretplatniku ne omogući besplatne informacije o podacima koji se unose u imenik (član 161 stav 3);
- 28) se na računu iz člana 162 stav 2 ovog zakona ne iskazuju pozivi besplatnih telefonskih brojeva, uključujući i brojeve za pozive hitnim službama (član 162 stav 4);
- 29) na zahtjev pretplatnika ne izda detaljnije raščlanjeni račun (listing), bez naknade najmanje jednom mjesečno (član 162 stav 5);
- 30) ne omogući korisniku da podnese prigovor na pristup i kvalitet usluga, kao i na račun za pružene usluge (član 163 stav 1);

- 31) u roku od osam dana od dana prijema prigovora iz člana 163 stav 2 ovog zakona ne dostavi korisniku obrazloženu odluku u pisanoj formi (član 163 stav 3);
 - 32) na pouzdan način ne pošalje upozorenje pretplatniku i ne odredi mu razuman rok za otklanjanje nepravilnosti, odnosno rok za izmirenje potraživanja i ne ukaže na mjere koje će se preduzeti ukoliko pretplatnik ne postupi po upozorenju (član 164 stav 2);
 - 33) pretplatniku ne isplati gubitke nastale kao posljedica lošeg kvaliteta pružanja usluga ili ograničenja pristupa mreži ili usluzi (član 167 stav 2);
 - 34) korisniku usluga, koji je uputio poziv, ne omogući jednostavnu i besplatnu zabranu prikazivanja pozivajućeg broja za svaki pojedinačni poziv ili za sve pozive (član 176 stav 1);
 - 35) ne omogući pozvanom pretplatniku jednostavnu i besplatnu zabranu prikazivanja pozivajućeg broja kod dolaznih poziva (član 176 stav 2);
 - 36) ne omogući pozvanom pretplatniku jednostavan način odbijanja dolaznih poziva u slučaju kada je prikazivanje pozivajućeg broja zabranio pretplatnik ili korisnik usluga koji je uputio poziv (član 176 stav 3);
 - 37) ne omogući pozvanom pretplatniku jednostavnu i besplatnu zabranu prikazivanja broja na koji je izvršeno preusmjeravanje pozivajućem korisniku usluga (član 176 stav 4);
 - 38) ne obavijesti javnost o uslugama i mogućnostima shodno članu 176 st. 1, 2, 3 i 4 (član 176 stav 6);
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 150 eura do 1.500 eura.
 - (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 500 eura do 5.000 eura.
 - (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 50 eura do 500 eura eura.
 - (5) Ako je prekršajem iz stava 1 ovog člana ostvarena imovinska korist uz novčanu kaznu izreći će se i mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljene izvršenjem prekršaja.
 - (6) Za počinjeni prekršaj iz stava 1 tač. 1, 2 i 3 ovog člana, učiniocu će se izreći i zaštitna mjera oduzimanja predmeta. Predmeti koji su nastali činjenjem prekršaja iz stava 1 tač. 1, 2 i 3, uništiće se.
 - (7) Pravnom ili fizičkom licu odnosno preduzetniku koji obavlja drugu samostalnu djelatnost, a koji prekršaje iz stava 1 ovog člana izvrši u obavljanju djelatnosti, može se izreći zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti ili djelova djelatnosti u trajanju od šest mjeseci, ako je izvršeni prekršaj naročito težak, zbog načina izvršenja, posljedica djela, prihoda počinioca prekršaja ili drugih okolnosti izvršenog prekršaja, koje ga čine naročito teškim.

XIV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Usklađivanje poslovanja

Član 197

- (1) Pravno ili fizičko lice, koje je na dan stupanja na snagu ovog zakona upisano u registar operatora i/ili registar dodijeljenih odobrenja za korišćenje ograničenih resursa, nastavlja sa radom, u skladu sa odredbama ovog zakona.
- (2) Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da organizaciju i način rada, kao i opšte uslove pružanja usluga, usklade sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) U slučaju izmjene opštih uslova pružanja usluga iz stava 2 ovog člana, ne primjenjuje se odredba člana 152 stav 6 ovog zakona.

Važenje odobrenja i dozvola

Član 198

- (1) Odobrenja za korišćenje frekvencija, numeracija ili adresa izdata do dana stupanja na snagu ovog zakona, važe do isteka roka na koji su izdata.
- (2) Dozvole za nabavku i postavljanje radio-stanica, dozvole za rad na radio-stanicama i privremene dozvole za radio-stanice izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona, važe do isteka roka na koji su izdate.

Operatori Univerzalnog servisa

Član 199

Rješenja Agencije o određivanju operatora Univerzalnog servisa donijeta na osnovu Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list CG“, br. 50/08, 70/09, 49/10, 32/11 i 6/13), važe do isteka roka na koji su izdata, odnosno do donošenja novih rješenja o određivanju operatora Univerzalnog servisa.

Operatori sa značajnom tržišnom snagom

Član 200

Rješenja Agencije o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom donijeta na osnovu Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list CG“, br. 50/08, 70/09, 49/10, 32/11 i 6/13), važe do donošenja novih rješenja Agencije o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom.

Nastavak rada Agencije i organa Agencije

Član 201

- (1) Agencija nastavlja sa radom u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Predsjednik i članovi Savjeta i izvršni direktor Agencije nastavljaju sa radom do isteka mandata na koji su imenovani.
- (3) Savjet Agencije će usaglasiti Statut Agencije sa odredbama ovog zakona u roku od 60 dana, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Započeti postupci

Član 202

Postupci započeti u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama („Službeni list CG“, br. 50/08, 70/09, 49/10, 32/11 i 6/13) okončaće se po tom zakonu.

Donošenje propisa

Član 203

- (1) Podzakonski akti na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Do stupanja na snagu propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi donijeti na osnovu Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list CG“, br. 50/08, 70/09, 49/10 i 32/11).
- (3) Do donošenja propisa iz člana 41 stav 6 ovog zakona, Agencija će izdavati uslove za izgradnju pretplatničkih komunikacionih kablova, kablova za kablovsku distribuciju i/ili zajedničke antenske sisteme, na osnovu člana 26 st. 4 i 5 Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni list CG“, br. 50/08, 70/09, 49/10, 32/11 i 6/13).

Primjena Strategije

Član 204

Strategije razvoja informacionog društva za period 2012-2016 godine, u dijelu koji se odnosi na razvoj elektronskih komunikacija, primjenjivaće se do isteka perioda za koji je donijeta.

Prestanak važenja

Član 205

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o elektronskim komunikacijama ("Službeni list CG", br. 50/08, 70/09, 49/10, 32/11 i 6/13), osim odredbe člana 26 st.4 i 5, koja će se primjenjivati do dana stupanja na snagu propisa iz člana 41 stav 6 ovog zakona i član 116 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona kojima su propisane novčane kazne za prekršaje ("Službeni list CG", broj 40/11).

Prestanak primjene

Član 206

Odredba člana 27 ovog zakona primjenjivaće se do 1. januara 2016. godine.

Stupanje na snagu

Član 207

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore."

O B R A Z L O Ž E N J E

Predloga zakona o elektronskim komunikacijama

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog Zakona sadržan je u odredbama člana 16 tač. 1 i 5 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da se zakonom, a u skladu sa Ustavom Crne Gore, uređuju način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda i druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o elektronskim komunikacijama je donesen 2008. godine, saglasno tada važećem regulatornom okviru Evropske Unije koji je donesen 2002. Ovaj regulatorni okvir je bio primjeren početnim stadijumima razvoja tržišta elektronskih komunikacija, koji se 2009. godine mijenja. Ministarstvo i Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost su u periodu 2008-2012 donijeli niz podzakonskih akata koji su usaglašeni sa savremenom praksom i novim regulatornim okvirom Evropske unije iz 2009.godine.

Regulatorni okvir Evropske Unije iz 2009. godine, u odnosu na onaj iz 2002. godine, uvodi suštinske izmjene koje dodatno pojednostavljaju regulaciju i pospešuju dalju liberalizaciju. Širok obim izmjena diktirao je potrebu donošenja novog zakona. Jedan od razloga za donošenje novog Zakona o elektronskim komunikacijama je i interes Crne Gore da se u Sektoru elektronskih komunikacija:

- ubrza razvoj elektronskih komunikacionih mreža i usluga,
- obezbijede uslovi za zdravu konkurenciju na tržištu,
- omogući otvoren i ravnopravan pristup mrežama i uslugama elektronskih komunikacija,
- podstiče efikasnost, ekonomičnost i uvođenje novih tehnologija i usluga u ovom sektoru,
- obezbijedi efikasnija zaštita interesa korisnika usluga elektronskih komunikacija,
- stvore uslovi za pružanje poboljšane telekomunikacione usluge (Univerzalnog servisa) u Crnoj Gori, sa sniženim cijenama i većim kvalitetom,
- obezbijedi racionalno korišćenje ograničenih resursa (radio-frekvencija, numeracije i adrese),
- omogući transparentnost svih subjekata na tržištu
- omogući lak pristup informacijama o cijenama, potrošnji i uslovima pružanja usluga elektronskih komunikacija,
- obezbijedi efikasan nadzor nad radom operatora i pružaoca usluga u pogledu primjene opštih uslova i pretplatničkih ugovora,
- omogući sigurnost komunikacije, deklarisanog kvaliteta i poštovanja tehničkih propisa i standarda,
- zaštite nacionalni interesi i definišu učesnici i vlasnici elektronskih komunikacionih mreža značajnih za odbranu i bezbjednost i definišu njihova prava u sistemima drugih komunikacionih mreža i operatora u vezi sa djelatnošću elektronskih komunikacija.

Iz svega navedenog se vidi da postoji potreba donošenja novog Zakona o elektronskim komunikacijama.

III USAGLAŠENOST SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

Regulatorni okvir Evropske Unije iz 2002 godine, za elektronske komunikacije je izvršio pojednostavljenje, transpoziciju i sažimanje čitavog niza do tada važećih direktiva, preporuka i odluka. Ovaj okvir sačinjavaju direktive: Direktiva 2002/21/EZ o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge (Okvirna direktiva), Direktiva 2002/20/EZ o izdavanju odobrenja za elektronske mreže i usluge (Direktiva o odobrenjima), Direktiva 2002/19/EZ o pristupu i interkonekciji elektronskih mreža i povezane opreme (Direktiva o pristupu), Direktiva 2002/22/EZ o univerzalnom servisu i pravima korisnika u vezi sa mrežama i uslugama (Direktiva o univerzalnom servisu) i Direktiva 2002/58/EZ koja se bavi obradom ličnih podataka i zaštitom privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektronskim komunikacijama). Konkurencija je regulisana Direktivom 2002/77/EZ o konkurenciji na tržištu elektronskih mreža i usluga (Direktiva o privatnosti). Od interesa je i Odluka o radio-spektru (676/2002/EZ). Takođe, iskazala se potreba spriječavanja terorističkih akata i kriminala, što je regulisano Direktivom o čuvanju podataka (2006/24/EZ).

Značajne promjene u sektoru elektronskih komunikacija koje su se dogodile poslije 2002. godine, uticale su da već 2007. godine otpočne proces revizije postojećeg regulatornog okvira, sa ciljem da se uvedu potrebne modifikacije kako bi se izvršilo regulatorno usklađivanje sa tehnološkim i tržišnim promjenama. Parlament i Savjet su usaglasili nova pravila 25. novembra 2009. godine i usvojili novi regulatorni okvir koji sačinjavaju dvije Direktive i jedna Uredba.

Direktivom 2009/140/EZ se mijenjaju i dopunjavaju: Direktiva 2002/21/EZ (Okvirna direktiva), Direktiva 2002/19/EZ (Direktiva o pristupu i interkonekciji) i Direktiva 2002/20/EZ (Direktiva o odobrenjima). Ova direktiva se često označava i kao "Direktiva bolje regulacije".

Direktivom 2009/136/EZ se mijenjaju i dopunjavaju Direktiva 2002/22/EZ (Direktiva o univerzalnom servisu i pravima korisnika), Direktiva 2002/58/EZ (Direktiva o obradi ličnih podataka i zaštiti privatnosti).

Regulativom (EZ) br. 1211/2009 se uređuje uspostavljanje evropskog regulatornog tijela BEREC. Ova Regulativa se često označava i kao "Regulativa o BEREC-u".

Predlog zakona o elektronskim komunikacijama je u skladu sa svim navedenim aktima Evropskoj unije, koliko je to bilo u mogućnosti obzirom na status Crne Gore prema Evropskoj Uniji.

IV OBJAŠNJENJE ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

Pri objašnjavanju pravnih instrumenata, glavna objašnjenja biće posvećena novinama koje treba da uvede zakon.

Predlog Zakona sistematizovan je u četrnaest poglavlja sa sljedećim sadržajem:

Poglavlje I - Osnovne odredbe utvrđuju predmet zakona (član 1), javni interes (član 2), načela u oblasti elektronskih komunikacija (član 3), značenje izraza upotrijebljenih u samom zakonu (član 4).

Poglavlje II - Nadležnosti u oblasti elektronskih komunikacija i organizacija nezavisnog regulatornog organa utvrđuje nadležnost Vlade (član 5) i Ministarstva (član 7), kao i Strategiju razvoja u oblasti elektronskih komunikacija (član 6) i prepoznavanje nacionalnog regulatornog tijela tj. Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost. Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost utvrđuje status, nadležnost, organe upravljanja u Agenciji (član 8-11).

Zakonom se propisuju nadležnost Savjeta, način njihovog imenovanja, uslove i kriterijume za izbor predsjednika i članova Savjeta i Spriječavanje konflikta interesa (čl. 12-17). Predsjednika i članove Savjeta odlukom imenuje Skupština, na osnovu javnog konkursa, na period od 5 godina.

Propisan je prestanak mandata predsjednika ili člana Savjeta, kao i njihovo razrješenje, kojim se ostavlja mogućnost Skupštini da u slučaju neusvajanja Finansijskog izvještaja razriješi Savjet Agencije (čl. 18 i 19).

Finansijskim planom projektuju se ukupni prihodi i rashodi neophodni za realizaciju Plana rada Agencije. Skupština usvaja Plan rada sa Finansijskim planom Agencije, za narednu godinu (član 24).

Agencija vodi odvojeno računovodstvo, po oblastima, u skladu sa posebnim zakonom (član 25).

Program rada sa Finansijskim izvještajem dostavlja se Skupštini na usvajanje do kraja drugog kvartala tekuće godine. Izvještaj o radu Agencije mora sadržati podatke o: razvoju sektora elektronskih komunikacija u Crnoj Gori, kvalitetu Univerzalnog servisa u sektoru elektronskih komunikacija, dodijeljenim ograničenim resursima, razvoju tržišta poštanske djelatnosti u Crnoj Gori, ostvarivanju prava i zaštiti interesa korisnika elektronskih komunikacionih i poštanskih usluga, izvršenim zadacima Agencije utvrđenim Planom rada (član 26).

Ukoliko je ukupno ostvareni prihod Agencije veći od ukupno ostvarenih rashoda, višak prihoda se uplaćuje na račun Budžeta Crne Gore (član 27).

Agencija kroz javnost svoga rada čini javno dostupnim, bez naknade, u elektronskoj formi na svojoj internet stranici, donijete akte, propise, podatke i informacije iz svoje nadležnosti izuzev akata, tj podataka i informacija koji se smatraju poslovnom tajnom u smislu ovog zakona (član 28).

Agencija vodi registre: operatora, dodijeljenih radio-frekvencija, dodijeljenih brojeva i adresa i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme (član 29).

Propisana je obaveza dostavljanja podataka Agenciji od strane operatora u formi i roku određenom od strane Agencije. Agencija mora da vodi računa o podacima koji se smatraju poslovnom tajnom (član 30).

U postupku pred Agencijom, na zahtjev fizičkog ili pravnog lica ili po službenoj dužnosti odlučuje Savjet u definisanim rokovima (član 31).

Zakonom se propisuje obaveza Agencije da sprovodi javne konsultacije u utvrđenim rokovima kod donošenja akata iz svoje nadležnosti, koji mogu imati značajan uticaj na tržište elektronskih komunikacija i poštanskih usluga (član 32). U pripremi akata, koji mogu imati značajan uticaj na tržište elektronskih komunikacija i poštanskih usluga, Agencija sprovodi javne konsultacije (član 33).

Predviđena je i mogućnost posredovanja u sporovima (član 34). Uvedena je obaveza i obim saradnje Agencije sa Ministarstvom, regulatornim organom za programske sadržaje i ostalim organima koji imaju dodirnih tačaka sa sprovođenjem ovog zakona ili na koje utiče ovaj zakon. Ova saradnja je od posebne važnosti za povećanje efikasnosti rada svih navedenih organa, a naročito Ministarstva (član 35).

Poglavlje III – Elektronska komunikaciona infrastruktura i povezana oprema obuhvata infrastrukturu i opremu povezanu sa elektronskom komunikacionom mrežom ili elektronskom komunikacionom uslugom (član 36). Svako fizičko ili pravno lice može graditi, obezbjeđivati i koristiti elektronske komunikacione mreže, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i elektronske komunikacione usluge pod uslovima koji su utvrđeni ovim zakonom i drugim propisima, ako se time ne ugrožava život i zdravlje ljudi, životna sredina, kao i nacionalna bezbjednost. (član 38). Fizičko ili pravno lice dužno je da prilikom izgradnje i korišćenja elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i pružanje elektronskih komunikacionih usluga, omogući potpuni nadzor i kontrolu nad izgradnjom i korišćenjem elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, kao i pružanjem elektronskih komunikacionih usluga (član 39).

U postupku donošenja dokumenata prostornog planiranja potrebno je pribaviti mišljenje Agencije, što predstavlja novinu u odnosu na prethodno zakonsko rješenje (član 40). Propisani su uslovi za projektovanje, izgradnju i korišćenje elektronske komunikacione mreže, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme u objektima, kao i

aktivnosti, zaštite i izmještanje elektronskih komunikacionih mreža i izgradnje u pojasu saobraćajne infrastrukture (čl. 41 - 44).

Vlasnici nepokretnosti dužni su da operatorima omoguće nesmetan pristup do nepokretnosti i na nepokretnosti radi izgradnje, održavanja i korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i elektronske komunikacione infrastrukture i povezane (član 45).

Poglavlje IV – Obavljanje djelatnosti javnih elektronskih komunikacija se vrši na osnovu prijave koja se u pisanoj formi podnosi Agenciji. Podnošenjem prijave stiče se pravo na korišćenje javnih elektronskih komunikacionih mreža i/ili pružanje javnih elektronskih komunikacionih usluga (član 47). Na osnovu prijave operator je dužan da Agenciji plaća godišnju naknada za vršenje poslova regulacije i nadzora tržišta koja ne može da bude veća od 1,5 procenta ukupnog prihoda operatora ostvarenog u prethodnoj godini, po osnovu pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga i davanja na korišćenje elektronskih komunikacionih mreža, elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme, u mjeri koja pokriva troškove vršenja poslova regulacije i nadzora tržišta, u sektoru elektronskih komunikacija, utvrđenih Finansijskim planom Agencije (čl. 46-52).

Propisuje se obaveza zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme na osnovu zahtjeva operatora. Agencija uspostavlja detaljne evidencije o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji elektronske komunikacione infrastrukture i povezane opreme koja može biti od interesa za zajedničko korišćenje (čl. 53-55).

Obaveza operatora je da pregovara o pristupu i interkonekciji svojih mreža u svrhu pružanja javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, čime se obezbjeđuju interoperabilnost mreža, racionalno korišćenje prostora, veća valorizacija instaliranih kapaciteta, smanjenje troškova i olakšavanje konkurencije (član 56). Propisano je evidentiranje ugovora i zaštita podataka (član 57), kao i odlučivanje Agencije o spornim pitanjima (član 58).

Uvedene su obaveze operatorima čije mreže služe za distribuciju digitalne televizije, da obezbijede emiterima, čije programe prenose, pristup aplikativnom programskom interfejsu i/ili elektronskom programskom vodiču na objektivnim, transparentnim i nediskriminatornim osnovama, kao i obaveze operatora koji pruža uslugu uslovnog pristupa i zaštićene usluge (čl. 59 i 60). Nije dozvoljena izrada, proizvodnja, uvoz, distribucija, prodaja, davanje u zakup ili posjedovanje nedozvoljenih uređaja koji omogućavaju pristup zaštićenoj usluzi za komercijalne svrhe. Nije dozvoljeno instaliranje, održavanje ili zamjena uređaja za komercijalne svrhe, takođe nijesu dozvoljene komercijalne komunikacije koje promovišu nedozvoljene uređaje, kao i plasiranje ili oglašavanje takvih uređaja (član 60).

Poglavlje V - Vanredne situacije uvode obavezu operatora da u vanrednim situacijama, obezbijedi nesmetano obavljanje svojih usluga, a naročito pozivanje hitnih službi. Svi operatori telefonskih mreža moraju imati mogućnost da u vanrednim situacijama određenim licima koje odredi Vlada, u određenim tačkama svoje mreže, omoguće prednost pri korišćenju usluga (čl. 61 i 62).

Poglavlje VI - Obezbjeđivanje konkurencije propisuje kriterijume i način utvrđivanja dominantnog tržišnog položaja operatora. Postupak analize tržišta, određivanje i definisanje relevantnih tržišta, kao i određivanje operatora sa značajnom tržišnom snagom sprovodi Agencija u skladu sa ovim zakonom (član 63 i 64).

Precizno određivanje tržišta i identifikacija dominacije na tom tržištu omogućava precizno formulisanje efektnih i efikasnih mjera koje onemogućavaju zloupotrebu dominantnog položaja. Agencija rješenjem mora narediti (član 65) određenom dominantnom operatoru, kako bi njegovi konkurenti imali realne šanse na tržištu, preduzimanje bar jedne od mjera koje se odnose na obezbjeđivanje transparentnosti i preglednosti, nediskriminatornosti, razdvajanja računovodstvenih evidencija, omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja, obavezu nadzora cijena i troškovnog računovodstva i izbor i predizbor operatora (čl. 66-76). Ukoliko bi se primijenile sve navedene mjere za stimulaciju konkurencije, a ne bi postigli željeni benefiti za krajnje

korisnike, Agencija operatoru može narediti preduzimanje mjera povezanih sa regulacijom cijena maloprodajnih usluga (član 77 i 78).

Ako Agencija ocijeni da i uz odgovarajuću primjenu regulatornih obaveza na osnovu ovog zakona nije ostvarena efikasna tržišna konkurencija i da postoje bitne i trajne prepreke u tržišnoj konkurenciji ili nedostaci na tržištu u vezi sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa na relevantnom tržištu pristupa, može, kao izuzetnu mjeru odlukom odrediti vertikalno integrisanim operatorima obavezu razdvajanja aktivnosti u vezi sa pružanjem određenih veleprodajnih usluga pristupa u posebnoj poslovnoj jedinici (člana 79). Takođe, definiše se obaveza obavještenja Agencije u slučaju dobrovoljnog razdvajanja vertikalno integrisanog operatora (član 80).

Poglavlje VII – Univerzalni servis elaborira mogućnost korišćenja usluga Univerzalnog servisa, koji korisnicima garantuje država Crna Gora nezavisno od razvoja tržišta elektronskih komunikacionih usluga. Vlada na predlog Ministarstva određuje minimalni skup usluga koje obuhvata Univerzalni servis, dok vrstu povoljnosti i mjera utvrđuje Ministarstvo uz saglasnost organa nadležnog za poslove socijalnog staranja, kao i brzinu prenosa primjerenu za funkcionalni pristup Internetu takođe utvrđuje Ministarstvo ali na prijedlog Agencije (čl. 81-82).

Propisani su podaci koje mora da sadrži Univerzalni imenik, odnosno baza podataka Univerzalne službe informacija (član 84). Za objavljivanje podataka u Univerzalnemu imeniku operator Univerzalnog imenika ne može naplaćivati uslugu objavljivanja podataka o pretplatnicima, kao i obrnuto (član 85). Agencija određuje operatora Univerzalnog servisa (član 86). Cijene, opšti uslovi i prava korisnika Univerzalnog servisa moraju biti jednake na cijeloj teritoriji i za sve korisnike u Crnoj Gori i ne mogu biti veće od cijena po kojima operator pruža iste usluge svojim pretplatnicima (član 89) pri čemu je posebna pažnja posvećena na pristupačnost usluga za lica sa invaliditetom i socijalno ugrožena lica. Takođe, dužna pažnja je posvećena i kvalitetu usluga Univerzalnog servisa.

Ministarstvo, na predlog Agencije utvrđuje: parametre kvaliteta Univerzalnog servisa, njihove granične vrijednosti i metode mjerenja, sadržaj, oblik i način objavljivanja podataka o kvalitetu Univerzalnog servisa, dok Agencija implementira i prati politiku ostvarivanja Univerzalnog servisa (član 91).

Pokriivanje neto troška Univerzalnog servisa se obezbjeđuje doprinosom čiji su obveznici svi operatori, čiji je udio u ukupnom godišnjem prihodu sektora elektronskih komunikacija veći od 2%, što predstavlja novinu u odnosu na staro zakonsko rješenje. U pokrivanju ovih gubitaka učestvuju svi operatori, proporcionalno njihovoj tržišnoj snazi (čl. 92-93).

Poglavlje VIII-Radio-frekvencijski spektar: upotreba istog se zasniva na načelima objektivnosti, transparentnosti, proporcionalnosti i nediskriminatornosti, u cilju obezbjeđivanja efikasnog korišćenja (član 96). Planom namjene radio-frekvencijskog spektra definiše se namjena radio-frekvencijskih opsega za pojedine radiokomunikacione službe, u skladu sa Pravilnikom o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije (član 97). Planove raspodjele radio-frekvencija donosi Agencija, vodeći računa o potrebama i zahtjevima korisnika, po sprovedenom postupku javnih konsultacija (član 98).

Fizička i pravna lica koriste radio-frekvencije na osnovu rješenja o odobrenju za korišćenje radio-frekvencija (član 99). Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija izdaje Agencija na osnovu zahtjeva za izdavanje odobrenja za korišćenje radio-frekvencija (član 100).

Ozbirom da se radi o ograničenom resursu čije je upravljanje i korišćenje od javnog interesa, to je odredbama ovog zakona bliže uređen postupak izdavanja odobrenja za korišćenje frekvencija na osnovu zahtjeva (član 101), slučajevi kada se to odobrenje dobija na osnovu javnog nadmetanja ili aukcije zbog ekskluzivnosti korišćenja ili ograničenja broja frekvencija (član 102-112), sadržaj odobrenja, kao i uslovi za korišćenje odobrenih radio-frekvencija (član 113 i 114).

Odobrenje za korišćenje radio-frekvencija Agencija izdaje sa periodom važenja koji ne može biti duži od pet godina, osim u slučaju ekskluzivnog korišćenja radio-frekvencija na čitavoj teritoriji Crne Gore, kada ne može biti duži od 15 godina (član 115).

Zakonom su takođe bliže uređeni produženje važenja odobrenja za radio-frekvencije, izmjena, oduzimanje i prestanak važenja odobrenja, prenos i ustupanje prava korišćenja radio-frekvencija, registar radiofrekvencija, kontrola i monitoring radio-frekvencijskog spektra (član 116 – 123).

Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da Agenciji plati godišnju naknadu za korišćenje radio-frekvencija, koja je namijenjena isključivo za pokrivanje troškova upravljanja i nadzora korišćenja radio-frekvencijskog spektra. Ministarstvo, propisuje metodologiju obračuna visine koja se iskazuje u bodovima, a koja pomnožena sa novčanom vrijednošću boda daje novčani iznos naknade. Nosilac odobrenja za korišćenje radio-frekvencija dužan je da uplati u budžet Crne Gore godišnju naknadu za pokrivanje troškova administriranja radio-frekvencijskog spektra, čiju visinu utvrđuje Vlada, na predlog Ministarstva, a koja ne može biti veća od 10% godišnje naknade za korišćenje radio-frekvencija. Propisane naknade ne plaćaju određene službe i privredni subjekti (čl. 124 i 125).

Zakonom je predviđeno da se radio i telekomunikaciona terminalna oprema može slobodno uvoziti, stavljati u promet i koristiti u Crnoj Gori, ako ispunjava uslove koji su prethodno utvrđeni ovim zakonom, kao i drugim propisima kojima se uređuje uvoz, stavljanje u promet i korišćenje za pojedine komponente, sisteme ili prava (član 126).

U postupku izdavanja odobrenja za korišćenje radio-frekvencija Agencija vodi računa da način i uslovi korišćenja RiTT opreme i elemenata elektronskih komunikacionih mreža moraju biti takvi, da parametri elektromagnetnih polja na određenoj lokaciji ne prelaze propisane granice (član 127).

Poglavlje IX - Numeracija i adresiranje: Agencija upravlja numeracijom i adresiranjem, planira upotrebu i vrši dodjelu brojeva i adresa u skladu sa Planom numeracije i Planom adresiranja. S tim u vezi Plan numeracije i Plan adresiranja treba da obezbijede efikasno struktuiranje i korišćenje brojeva i adresa, jednake uslove dodjele i korišćenja odgovarajućih brojeva i adresa javnim elektronskim komunikacionim mrežama i javnim elektronskim komunikacionim uslugama (čl. 128 i 129).

Brojevi i adrese iz Plana numeracije i Plana adresiranja, koriste se na osnovu odobrenja za korišćenje brojeva i adresa izdatog od strane Agencije. Odobrenja za korišćenje brojeva i adresa izdaje se na osnovu zahtjeva za odobrenje za korišćenje brojeva i adresa podnietog od strane operatora (čl. 130 i 131). Agencija odobrenjem za korišćenje brojeva i/ili adresa nosiocu odobrenja određuje uslove u skladu sa zakonom (član 133).

Agencija ima mogućnost da izmijeni prethodno izdato odobrenje za korišćenje brojeva i adresa u slučaju izmjena ili dopuna Plana numeracije i Plana adresiranja, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu izmjena ili dopuna. Odobreni brojevi i adrese se zamjenjuju istim obimom i vrstom uz realne rokove primjene, koji ne mogu biti kraći od šest mjeseci (član 135). Agencija može i oduzeti odobrenje za korišćenje brojeva i adresa u skladu sa zakonom (član 136).

Nosilac odobrenja je dužan da plati godišnju naknadu po osnovu odobrenja, ista se plaća Agenciji, Ministarstvo utvrđuje metodologiju obračuna visine naknada (član 140). Obaveza je operatora da korisnicima na njihov zahtjev omogući prenosivost brojeva i u skladu sa zakonom omogući neometan proces sprovođenja istog. Prenos broja i njegovo uključanje u mrežu drugog operatora mora da se izvrši u najkraćem mogućem roku (član 141). Agencija je odgovorna za upravljanje informacionim sistemom za prenos broja i održavanje centralne baze prenijetih brojeva, s tim što za te poslove Agencija može angažovati drugo pravno lice (član 141). Bliže uslove i način prenošenja brojeva u fiksnim i

mobilnim mrežama, kao i način postupanja operatora prilikom prenosa brojeva, propisuje Agencija.

Operatori javnih telefonskih mreža omogućavaju korišćenje jedinstvenog evropskog broja „112“ za pozive u hitnim slučajevima. Pozivi prema broju „112“ tretiraju se na način koji je najbolje prilagođen organizaciji sistema hitnih službi u Crnoj Gori. Na takve pozive će se odgovarati i sa njima će se postupati efikasno. Ministarstvo, u saradnji sa organom nadležnim za poslove zaštite i spašavanja, propisuje način, uslove i dinamiku uvođenja jedinstvenog evropskog broja „112“ za pozive u hitnim slučajevima, kao i kvalitet usluge opsluživanja poziva upućenih na ovaj broj (član 142). Posebno je obrađen pristup brojevima hitnih službi, obaveze operatora, kao i omogućavanje licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom nesmetanog pristupa brojevima hitnih službi (član 143).

Brojevi iz opsega 116 su predviđeni za određene usluge od društvenog značaja odnosno za socijalne i humane svrhe, između ostalog tu je i broj 116000 za prijavu slučajeva nestale djece (član 144).

Operatori javnih telefonskih mreža dužni su da, prilikom uspostavljanja međunarodnih poziva, omoguće korišćenje međunarodnog prefiksa 00. Operator koji pruža javno dostupne telefonske usluge koje omogućavaju međunarodne pozive, dužan je da postupa isto sa svim pozivima prema i od brojeva iz evropskog numeričkog telefonskog prostora (ETNS). Operator je dužan da, na zahtjev Agencije, blokira pristup određenim brojevima i uslugama kada je to opravdano zbog prevare ili zloupotrebe (član 145).

Regulisan je nacionalni internet domen, njegovo upravljanje, korišćenje i postupak registracije i upotrebe (član 146).

Poglavlje X - Prava i zaštita interesa korisnika: Kroz savremen, efikasan i jedinstven pravni okvir, doprinosi se povećanju konkurentnosti i kvaliteta svakodnevnog života građana. Propisivanjem obaveznih elemenata korisničkih ugovora, kao i obaveza koje operator, odnosno Agencija moraju da ispune stvoren je efikasan mehanizam zaštite korisnika elektronskih komunikacionih mreža i usluga. Korisnik javnih elektronskih komunikacionih usluga, naročito ima pravo na račun, detaljno iskazan po odvojenim stavkama, koji omogućava jasan uvid u stavke i provjeru obračunskog izraza za pruženu uslugu, ili na zahtjev korisnika račun koji nije razdvojen po stavkama (član 147-153). Licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom mora biti obezbijeđen isti pristup elektronskim komunikacionim uslugama i povoljnostima izbora operatora koji su dostupni ostalim korisnicima (član 154).

Operator je dužan da pretplatnicima dostavlja besplatna obavještenja putem telefonskog poziva ili SMS-a ukoliko dođe do potrošnje koja je iznad prosjeka potrošnje tog pretplatnika za posljednja tri mjeseca (član 156). Za mjerenje kvantitativnog i kvalitativnog obima pruženih javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, koriste se jedinice iz Međunarodnog sistema jedinica i međunarodno prihvaćene mjerne jedinice koje nijesu obuhvaćene Međunarodnim sistemom jedinica, u skladu sa propisom kojim se uređuju mjerne jedinice u Crnoj Gori.

Operator za obračun dužine trajanja ostvarenog poziva koristi jedinični obračunski interval trajanja jedna sekunda (1s), a za obračun količine prenešenih binarnih podataka obračunsku jedinicu jedan kilobajt (1kB) (član 159). Ova odredba ne isključuje mogućnost operatora da u ponudu usluga uključi i pakete sa drugačijim obračunom ostvarenog obima saobraćaja.

Operator je dužan da omogući korisnicima uvid u registrovane podatke o pruženim uslugama (član 162). Korisnik ima pravo da operatoru podnese prigovor na pristup i kvalitet usluga, kao i na račun za pružene usluge. Ako nije zadovoljan odgovorom u postupku nastavlja sa žalbom Agenciji, a na kraju i tužbom Upravnom sudu (član 163).

Operator može ograničiti pristup svojim uslugama, odnosno pretplatnika isključiti i raskinuti pretplatnički ugovor, ako isti nije izmirio dospjele obaveze ili je kršio druge uslove određene u pretplatničkom ugovoru (član 164). Zbog otklanjanja smetnji, redovnog održavanja i razvoja mreže, operator ima mogućnost da bez saglasnosti korisnika, privremeno ograniči, odnosno prekine pristup svojim uslugama, uz uslov da jedan dan unaprijed objavi obavještenje u sredstvima javnog informisanja, te isto dostavi Agenciji, kao i

hitnim službama, ukoliko to utiče na njihov nesmetan rad (član 166). Pretplatnik ima pravo da od operatora traži isplatu svakog direktnog ili indirektnog gubitka nastalog usljed lošeg kvaliteta pružanja usluga ili ograničenja pristupa mreži ili usluzi (član 167).

Poglavlje XI- Zaštita elektronskih komunikacija predviđa sigurnost i integritet elektronskih komunikacionih mreža i usluga. S tim u vezi operator je dužan da preduzima odgovarajuće tehničke i organizacione mjere kako bi se zaštitila sigurnost njegovih usluga, a zajedno sa drugim operatorima preduzima potrebne mjere radi zaštite sigurnosti elektronske komunikacione mreže i usluga. Agencija i organ nadležan za zaštitu ličnih podataka nadgledaju mjere koje preduzimaju operatori, kao i daju smjernice o najboljoj praksi u vezi sa stepenom sigurnosti koji te mjere moraju ostvariti (član 168).

Operator je dužan da bez odlaganja obavijesti Agenciju i organ zadužen za zaštitu ličnih podataka o povredi podataka o ličnosti ili povredi privatnosti korisnika. Obavještenje obavezno sadrži opis prirode povrede ličnih podataka, uz upućivanje korisnika na ovlašteno lice kod operatora od kojeg se može dobiti više informacija, kao i predlog mjera koje bi ublažile negativne posljedice povrede ličnih podataka (član 170).

Operator nije dužan da obavijesti korisnika o neovlašćenom pristupu ličnim podacima ako Agencija da mišljenje da je operator, na zadovoljavajući način, primijenio odgovarajuće tehničke mjere zaštite, koje su te lične podatke učinile nerazumljivim licu koje im je neovlašćeno pristupilo i da obavještanje korisnika nije potrebno (član 171).

Povjerljivost komunikacija se odnosi na: sadržinu komunikacije, podatke o korisniku, podatke o saobraćaju i lokacijama koje se odnose na komunikacije i neuspješno uspostavljanje komunikacije. Zabranjeno je slušanje, prisluškivanje ili čuvanje sadržaja i podataka o komunikaciji, odnosno njen prekid ili nadzor od strane drugih lica, bez pristanka korisnika te komunikacije (član 172). Saglasnost korisnika čiji se lični podaci obrađuju može se opozvati u svakom trenutku (član 172). Podaci o pretplatniku mogu se koristiti radi uspostavljanja i vođenja imenika pretplatnika i u druge svrhe, samo uz izričitu saglasnost pretplatnika, koji ima pravo da ispravi svoje lične podatke i pravo da povuče saglasnost u svakom trenutku. Operator vodi registraciju postpaid i pripaid korisnika i njihove podatke čuva u toku trajanja pretplatničkog odnosa i najmanje još godinu dana od dana prestanka mogućnosti pružanja usluge (član 174). Podaci o saobraćaju, vezani za pretplatnike ili korisnike, obrađeni i uskladišteni kod operatora, moraju biti izbrisani ili ostati anonimni, kada više nijesu potrebni u svrhu prenosa komunikacije, osim u slučaju kada postoji obaveza zadržavanja podataka (član 175). Podatke o lokaciji, koji nijesu podaci o saobraćaju, operator može obrađivati kada se ovi podaci učine anonimnim ili uz saglasnost korisnika, na način i u vremenu koje je neophodno za pružanje usluga sa dodatom vrijednošću. Prije dobijanja saglasnosti korisnika, operator mora iste upoznati o tipu podataka o lokaciji koji će biti obrađeni, koji nijesu podaci o saobraćaju, trajanju obrade i o mogućnosti prenosa trećim licima. Operator mora dati korisnicima mogućnost da u svakom trenutku odustanu od saglasnosti za obradu podataka (član 177).

Upotreba automatskih govornih uređaja, bez ljudskog posredovanja (pozivni automati), faks aparata ili elektronske pošte, uključujući SMS ili MMS za pozive prema korisniku, radi direktnog marketinga, dozvoljena je samo uz prethodno pribavljenu saglasnost korisnika. Bez obzira na dobijenu saglasnost, pravno ili fizičko lice, kontakt podatke za elektronsku poštu koje dobije od svojih kupaca može koristiti radi reklamiranja i prodaje proizvoda i usluga, pod uslovom da je kupcu omogućio da, na jednostavan način i bez naknade, da primjedbe ili odbije korišćenje svojih elektronskih kontakt podataka u te svrhe, tokom njihovog prikupljanja ili prilikom dobijanja svake poruke, u slučaju da korisnik nije prethodno odbio takvu upotrebu podataka (član 178).

Operatori su dužni pretplatničkim ugovorom obavezati svoje pretplatnike na zabranu slanja neželjenih elektronskih poruka, kao i na preduzimanje odgovarajućih mjera radi sprječavanja zloupotreba korisničkog naloga elektronske pošte, te s tim u vezi utvrdi činjenično stanje i preduzme odgovarajuće mjere. Način i uslovi sprječavanja i suzbijanja zloupotreba i prevara u pružanju usluga elektronske pošte, propisuju se od strane Agencije.

U predmetnom postupku Agencija saraduje sa organom nadležnim za zaštitu ličnih podataka i operatorima usluga elektronske pošte (član 179).

Operator je dužan da u svrhe zakonitog presrijetanja informacija obezbjedi neophodne uslove kako bi isto bilo moguće, a Ministarstvo u saradnji sa nadležnim državnim organima propisuje predmetne tehničke i organizacione uslove. S tim u vezi operator je obavezan da zadržava određene podatke o saobraćaju i lokaciji, kao i relevantne podatke potrebne za identifikaciju i registraciju pretplatnika, za potrebe odbrane i nacionalne bezbjednosti, a u skladu sa posebnim zakonima kojima se uređuju pitanja odbrane i nacionalne bezbjednosti, da obezbijedi neophodnu sigurnost zadržanih podataka po pitanju kvaliteta (čl. 180-183).

Poglavlje XII – Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrše Ministarstvo i Agencija, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih ovim zakonom. Inspekcijski nadzor vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove, preko inspektora za elektronske komunikacije, a stručni nadzor Agencija, preko nadzornika (čl. 184-188). Što se tiče djelovanja nadzornika, propisana je podjela njihovih ovlašćenja (čl. 189). Ukoliko inspektor ili nadzornik uoči povredu zakona, odnosno nepravilnost iz okvira nadležnosti nadzornika, odnosno inspektora, o uočenim nepravilnostima se međusobno obavještavaju radi preuzimanja mjera iz svojih nadležnosti (član 191).

Poglavlje XIII – Kaznene odredbe propisuju prekršaje kojim se kažnjavaju akteri zavisno od težine prekršaja i u zavisnosti od toga da li se kazna izriče fizičkom, pravnom licu i preduzetniku.

Poglavlje XIV – Prelazne i završne odredbe utvrđuju usklađivanje poslovanja pravnih ili fizičkih lica (član 197), važenje odobrenja i dozvola (član 198), operatore Univerzalnog servisa i operatore sa značajnom tržišnom snagom (čl. 199 i 200), nastavak rada Agencije i organa Agencije (član 201), kao i ostale aktivnosti u cilju primjene ovog zakona (član 202 i 203). Takođe, ovim odredbama propisuju se i rokovi za donošenje podzakonskih akata na osnovu ovog zakona, primjena Strategije, prestanak važenja propisa, prestanak primjene odredbe zakona i stupanje na snagu ovog zakona (čl. 204-207).

V SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona potrebno je obezbijediti sredstva u Budžetu Crne Gore u iznosu od 29.000,00 eura, za izradu podzakonskih akata i drugih aktivnosti nephodnih za primjenu ovog zakona.

**IZJAVA O USKLAĐENOSTI NACRTA/PREDLOGA PROPISA CRNE GORE S PRAVNOM
TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE**

Identifikacioni broj Izjave		MIDT- IU/PZ/13/02
1. Naziv nacрта/predloga propisa		
- na crnogorskom jeziku	Predlog zakona o elektronskim komunikacijama	
- na engleskom jeziku	Proposal for the Law on Electronic Communications	
2. Podaci o obrađivaču propisa		
a) Organ državne uprave koji priprema propis		
Organ državne uprave	Ministarstvo za informaciono društvo i tekekomunikacije	
- Sektor/odsjek	Sektor za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar	
- odgovorno lice (ime, prezime, telefon, e-mail)	Ratka Strugar, pomoćnica ministra e-mail: ratka.strugar@mid.gov.me tel: 020/ 482-117	
- kontakt osoba (ime, prezime, telefon, e-mail)	Tomo Knežević, samostalni savjetnik I e-mail: tomo.knezevic@mid.gov.me	
b) Pravno lice s javnim ovlaštenjem za pripremu i sprovođenje propisa		
- Naziv pravnog lica	/	
- odgovorno lice (ime, prezime, telefon, e-mail)	/	
- kontakt osoba (ime, prezime, telefon, e-mail)	/	
3. Organi državne uprave koji primjenjuju/sprovode propis		
- Organ državne uprave	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost	
4. Usklađenost nacрта/predloga propisa s odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i njenih država članica, s jedne strane i Crne Gore, s druge strane (SSP)		
a) Odredbe SSPa s kojima se usklađuje propis		
Glava VIII, Politike saradnje, Član 105 Informatičko društvo		
b) Stepen ispunjenosti obaveza koje proizilaze iz navedenih odredbi SSPa		
	☒	ispunjava u potpunosti
	☐	djelimično ispunjava
	☐	ne ispunjava
c) Razlozi za djelimično ispunjenje, odnosno neispunjenje obaveza koje proizilaze iz navedenih odredbi SSPa		
/		
5. Veca nacрта/predloga propisa s Nacionalnim programom za integraciju (NPI) odnosno Nacionalnim programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (NPA)		
- NPI/NPA za period	/	
- Poglavlje, potpoglavlje	/	
- Rok za donošenje propisa	/	
- Napomena	/	
6. Usklađenost nacрта/predloga propisa s pravnom tekovinom Evropske unije		
a) Usklađenost s primarnim izvorima prava Evropske unije		
UFEU, Dio treći, Politike i unutrašnje akcije Unije, Glava XVI, Transevropske mreže, Član 170 / TFEU, Part Three, Union Policies And Internal Actions, Title XVI Trans-European Networks, Article 170		
Potpuno usklađeno/fully harmonized		
b) Usklađenost sa sekundarnim izvorima prava Evropske unije		
32002L0019		
Direktiva 2002/19/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. marta 2002. o pristupu i interkonekciji		

elektronskih komunikacionih mreža i pridruženih kapaciteta (Direktiva o pristupu) / Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive), (OJ L 10, 24.4.2002)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32002L0020

Direktiva 2002/20/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. marta 2002. o autorizaciji elektronskih komunikacionih mreža i servisa (Direktiva o autorizaciji) / Directive 2002/20/EC of the European Parliament and of The Council of 7 March 2002 on the authorisation of electronic communications networks and services (Authorisation Directive), (OJ L 108, 24.4.2002)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32002L0021

Direktiva 2002/21/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. marta 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge (Okvirna direktiva) / Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive), (OJ L 108, 24.4.2002)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32009L0140

Direktiva 2009/140/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. novembra 2009 o izmjenama i dopunama Direktive 2002/21/EZ o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge, 2002/19/EZ o pristupu i interkonekciji, elektronskih komunikacionih mreža i pridruženih kapaciteta, kao i 2002/20/EZ o autorizaciji elektronskih komunikacionih mreža i usluga / Directive 2009/140/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 amending Directives 2002/21/EC on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, 2002/19/EC on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities, and 2002/20/EC on the authorisation of electronic communications networks and services, (OJ L 337, 18.12.2009)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32002L0022

Direktiva 2002/22/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. marta 2002. o osnovnoj usluzi i pravima korisnika u vezi s elektronskim komunikacionim mrežama i uslugama (Direktiva o osnovnoj usluzi) / Directive 2002/22/EC of the European Parliament and of The Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive), (OJ L 108, 24.4.2002)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32002L0058

Direktiva 2002/58/EZ Evropskoga parlamenta i Savjeta od 12. jula 2002. u vezi s obradom ličnih podataka i zaštitom privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektronskim komunikacijama)/ Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications), (OJ L 201, 31.7.2002)

Potpuno usklađeno/fully harmonized

32009L0136

Direktiva 2009/136/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. novembra 2009. godine kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2002/22/EZ koja definiše univerzalni servis i prava korisnika u pogledu mreža i usluga elektronskih komunikacija (Direktiva Univerzalnog servisa)/ Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy

and electronic communications), (OJ L 337, 18.12.2009)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32002L0077

Direktiva Komisije 2002/77/EZ od 16. septembra 2002. o tržišnom takmičenju na tržištima elektronskih komunikacionih mreža i usluga / Commission Directive 2002/77/EC of 16 September 2002 on competition in the markets for electronic communications networks and services, (OJ L 249, 17.9.2002)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32006L0024

Direktiva 2006/24/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 15 marta 2006 o zadržavanju podataka koje generira ili obrađeni u veći s pružanjem javno dostupno elektronskih komunikacionih usluga ili javnih komunikacionih mreža i dopuna direktiva 2002/58/EZ / Directive 2006/24/EC Of The European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the retention of data generated or processed in connection with the provision of publicly available electronic communications services or of public communications networks and amending Directive 2002/58/EZ, (OJ L 105, 13.4.2006)

Djelimično usklađeno/partly harmonized

32002D0676

Odluka br. 676/2002/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. marta 2002. o regulatornom okviru politike radiofrekvencijskog spektra u Evropskoj zajednici (Odluka o radiofrekvencijskom spektru) / Decision No 676/2002/EC of the European Parliament and of The Council of 7 March 2002 on a regulatory framework for radio spectrum policy in the European Community (Radio Spectrum Decision), (OJ L 108, 24.4.2002)

Potpuno usklađeno/fully harmonized

32009R1211

Regulativa (EZ) br. 1211/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. novembra 2009. o osnivanju Tijela Evropskih regulatora za elektronske komunikacije (BEREC-a) i kancelarija / Regulation (EC) No 1211/2009 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 establishing the Body of European Regulators for Electronic Communications (BEREC) and the Office, (OJ L 337, 18.12.2009)

Neusklađeno/not harmonized

c) Usklađenost s ostalim izvorima prava Evropske unije

Ne postoji izvor prava EU ove vrste s kojim bi se predlog propisa mogao uporediti radi dobijanja stepena njegove usklađenosti.

6.1. Razlozi za djelimičnu usklađenost ili neusklađenost nacrta/predloga propisa Crne Gore s pravnom tekovinom Evropske unije i rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti

Predlog zakona je djelimično usklađen s direktivom **32002L0019** u dijelu koji se odnosi na ograničenja u pogledu ponovne analize tržišta. Potpuna usklađenost će se postići do ulaska CG u EU.

Predlog zakona je djelimično usklađen s direktivama **32002L0020**, **32002L0021**, **32009L0140** i **32002L0077** u pogledu žalbe, jer pitanje žalbe nije uređeno na isti način kao u direktivama, već predviđa mogućnost da žalba odloži izvršenje odluke Agencije (odložno dejstvo žalbe), u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku). Potpuna usklađenost će se postići do ulaska CG u EU.

Predlog zakona je neusklađen s direktivom **32009L0140** u pogledu obavještanja nosioca prava o ponovnoj ocjeni ograničenja prava na korišćenje radio frekvencija. Potpuna usklađenost će se postići naknadnim izmjenama i dopunama zakona.

Predlog zakona je djelimično usklađen s ovom direktivom i u pogledu tehničkih i organizacionih uslova koji su potrebni za normalan rad mreže. Potpuna usklađenost postići će se donošenjem propisa koji se odnosi na tehničke i organizacione uslove, koji su potrebni za normalan rad mreže. Ovaj propis će se donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Predlog zakona je djelimično usklađen s direktivom **32002L0022** u dijelu koji se odnosi na kvalitet usluga,

definicije i metode mjerenja i metodologiju obračuna neto troškova. Potpuna usklađenost s ovom direktivom će se postići donošenjem Pravilnika o kvalitetu usluga koji će bliže urediti osnovne parametre kvaliteta usluge, definicija i metoda mjerenja, kao i propisa kojim se utvrđuje metodologija obračuna neto troška. Ovi propisi će se donijeti godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Predlog zakona je djelimično usklađen s direktivom **32009L0136** u dijelu koji se odnosi na kvalitet javne elektronske komunikacione usluge. Potpuna usklađenost će se postići donošenjem propisa koji donosi Agencija a koji bliže uređuje kvalitet javne elektronske komunikacione usluge.

Predlog zakona je djelimično usklađen s ovom direktivom i u dijelu koji se odnosi na način korišćenja i način i uslove dodjele brojeva iz numeričkog opsega „116“. Potpuna usklađenost će se postići donošenjem propisa Ministarstva koji se odnosi na način korišćenja i način i uslove dodjele brojeva iz numeričkog opsega „116“. Predlog zakona je djelimično usklađen s ovom direktivom i u dijelu koji se odnosi na parametre kvaliteta usluge, definicije i metode mjerenja. Potpuna usklađenost će se postići donošenjem podzakonskog akta kojim se regulišu parametri kvaliteta usluge, definicije i metode mjerenja. Ovi propisi će se donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Predlog zakona je djelimično usklađen s direktivom **32006L0024** u dijelu koji se odnosi na kategorije podataka o saobraćaju i lokaciji, kao i relevantne podatke potrebne za identifikaciju i registraciju pretplatnika, koje je operator dužan zadržati u cilju bezbjednosti. Potpuna usklađenost će se postići donošenjem akta Vlade kojim će se bliže propisati kategorije podataka koje se zadržavaju. Ovaj propis će se donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Predlog zakona je neusklađen s regulativom **32009R1211** jer Crna Gora nije zemlja članica EU i nema pravo da učestvuje u radnim tijelima BEREC-a. Potpuna usklađenost će se postići do ulaska CG u EU.

7. Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije s kojima je potrebno obezbijediti usklađenost konstatovati tu činjenicu

/

8. Navesti pravne akte Savjeta Evrope i ostale izvore međunarodnog prava korišćene pri izradi nacrt/predloga propisa

Ne postoje izvori međunarodnog prava s kojima je potrebno uskladiti predlog propisa. /

9. Navesti da li su navedeni izvori prava Evropske unije, Savjeta Evrope i ostali izvori međunarodnog prava prevedeni na crnogorski jecik (prevode dostaviti u prilogu)

Navedeni izvori prava su prevedeni na hrvatski jezik.

10. Navesti da li je nacrt/predlog propisa iz tačke 1 Izjave o usklađenosti preveden na engleski jecik (prevod dostaviti u prilogu)

Predlog zakona o elektronskim komunikacijama nije preveden na engleski jezik

11. Učešće konsultanata u izradi nacrt/predloga propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti

U izradi Predloga zakona o elektronskim komunikacijama nije bilo učešća konsultanata.

Potpis / ovlašteno lice obrađivača propisa	Potpis / ministar vanjskih poslova i evropskih integracija
--	--

Datum:	Datum:
--------	--------

Prilog obrasca:

1. Prevodi propisa Evropske unije
2. Prevod nacrt/predloga propisa na engleskom jeciku (ukoliko postoji)